

Erdoğans kamp mot den frie pressen

*En studie av pressefrihetens utvikling i Tyrkia
under AKP*

Thea Henriette Skjåk Nielsen

Masteroppgave i historie

Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap

UNIVERSITETET I BERGEN

Vår 2017

Erdoğan's kamp mot den frie pressen: *En studie av pressefrihetens utvikling i Tyrkia under AKP*

© Thea Henriette Skjåk Nielsen

2017

Erdoğan's kamp mot den frie pressen: en studie av pressefrihetens utvikling i Tyrkia under
AKP

Thea Henriette Skjåk Nielsen

<https://bora.uib.no/>

English summary

The freedom of the press in Turkey saw new and different challenges in the period between 2002-2015, following the decisive 2002 election victory of the Justice and Development Party (AKP), which has been in power ever since. For decades, the country had been criticized for a high number of imprisoned journalists. Since 2002 the number of imprisoned journalists continued to rise and the Turkish media has been subjected to an ever-increasing government pressure.

During the first years of AKP rule, Turkey experienced relatively rapid economic growth and increasing political stability. In hope of gaining membership in the European Union the AKP pursued further democratization of the country. Among the EU entry requirements was an improvement in the poor conditions of the freedom of press. Turkish mass media was already marked by a strong patron-client relationship, due to the conglomeration of the media in the 1980s.

In recent years AKP has shifted to a more authoritarian style of rule, with a strong impact on democratic processes. The latter end of the period has seen severe informal restrictions on journalistic freedom. By the end of 2015 large parts of Turkish media was under government control. Turkish media have since the 1980s operated under a polarized and politicized structure where professional solidarity have been absent. The media have found it difficult to mobilize as a united front against the increased government pressure under AKP's rule. How did a divided media community respond to increased government pressure? Has the media been silenced or did the increased pressure also result in a growing resistance? How did the impact of other developments in Turkish civil society influence the media? This thesis is a study of English-language Turkish media from the period, and provides an analysis of the development of press freedom in Turkey in the 2002-2015 period.

Førord

Først og fremst vil jeg takke professor Anne Katrine Bang for det store engasjementet hun har vist for dette masterprosjektet. Hun har veiledet denne oppgaven, og har gjennom masterløpet kommet med gode faglige innspill og vist en uvurderlig støtte.

Videre vil jeg rette en stor takk til ansatte og gjesteforskere ved Det svenske forskningsinstituttet i Istanbul, og ikke minst journalistene som takket ja til å bidra med sine tanker og erfaringer. Studieoppholdet i Istanbul høsten 2016 ble svært minneverdig.

Ellers må jeg takke Siri Neset, Şanar Yurdatapan, Eugene Schoulgin og Gürkan Özturan for god hjelp, interesse og faglige samtaler. Takk også til masterseminaret for konstruktive innspill og tilbakemeldinger.

En stor takk må også rettes til mine medstudenter og venner for fantastisk god støtte og oppmuntrende ord.

Til slutt vil jeg rette en varm takk til mine foreldre, som gjennom våre reiser til Tyrkia vekket min interesse for landets kultur og historie. Uten dem ville ikke dette masterprosjektet ha funnet sted.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	1
1.1 Tema og problemstilling.....	2
1.2 Forholdet mellom ytringsfrihet og pressefrihet	3
1.3 Kildemateriale.....	4
1.4 Metode	6
1.4.1 Å skrive samtidshistorie: metodologiske utfordringer.....	7
2. Historisk bakgrunn	10
2.1 Den tyrkiske republikk etableres som en sekulær stat.....	10
2.2 Militærkuppet i 1980.....	11
2.3 Media blir en del av større konglomerater.....	12
2.4 Svekkelsen av fagforeninger.....	13
2.5 Islamistiske partier vokser frem.....	13
2.6 AKP i regjering.....	14
2.7 Fra nær alliert til bitter fiende: Gülen-bevegelsen	16
2.8 Presserihetens utfordringer	17
2.8.1 Eierskapsforhold	17
2.8.2 Sensur og selvsensur	18
2.8.3 Det tyrkiske lovverket.....	19
2.9 Det tyrkiske mediebildet.....	19
3. Ergenekon-saken	22
3.1 <i>Today's Zaman</i> om Ergenekon-saken	24
3.1.1 2008-2009: Ergenekon som et farlig og dyptgående samfunnsproblem.....	24
3.1.2 2010: Pressefrihet etablerte seg som et sentralt tema.	25
3.1.3 2011: Arrestasjoner av journalister ble trappet opp.....	25
3.1.4 2012: Et større mangfold av meninger preget avisen.	31
3.1.5 2013: Et politisk skifte i avisens profil	33
3.2 <i>Hürriyet Daily News</i> om Ergenekon-saken	34
3.2.1 2008-2009: Arrestasjoner av journalister ble løftet frem.....	34
3.2.2 2010: En voksende bekymring for pressefrihetens situasjon.....	35
3.2.3 2011: Fra kritikkverdige forhold til Ergenekon-saken som politisk motivert	37
3.2.4 2012: Færre arrestasjoner fant sted og tidligere saker ble løftet frem	39
3.2.5 2013: Ergenekon-saken avsluttes.....	41
3.3 Oppsummering.....	42
4. Gezi Park-protestene	44
4.1 Gezi Park-protestene i <i>Today's Zaman</i>	46
4.1.1 Politiets bruk av vold i møte med demonstrantene.....	47
4.1.2 En protest mot Erdoğan og ikke AKP	48
4.1.3 Sammenligning mellom AKP og kemalistiske styresett.....	49
4.1.4 <i>Today's Zaman</i> om Gezi Park og EU-forhandlinger	50
4.1.5 Kommentarer på pressefrihetens situasjon	51
4.2 Gezi Park-protestene i <i>Hürriyet Daily News</i>	53

4.2.1 Politivold mot demonstranter.....	53
4.2.2 Gezi Park som en landsomfattende protest.....	54
4.2.3 AKP sin respons på Gezi Park-protestene.....	55
4.2.4 Internasjonale reaksjoner på Gezi Park.....	56
4.2.5 Kommentarer på medias situasjon under Gezi Park.....	56
4.3 Oppsummering.....	58
5. Korrupsjonssaken.....	60
5.1 <i>Today's Zaman</i> om korrupsjonssaken.....	61
5.1.1 Krass kritikk av Erdoğan og forsøk på diskreditere myndighetenes sak.....	62
5.1.2 En personlighetsendring hos Erdoğan.....	63
5.1.3 Frykt for en heksejakt av regjeringskritiske grupper.....	65
5.1.4 Fokus på pressens situasjon.....	67
5.2 <i>Hürriyet Daily News</i> om korrupsjonssaken.....	70
5.2.1 Ustabilitet som en konsekvens av korrupsjonssaken.....	70
5.2.2 Korrupsjonssaken sett i lys av lokalvalget i mars 2014.....	72
5.2.3 Uro for svekkelse av maktfordelingsprinsippet.....	74
5.2.4 Pressefrihetens situasjon under korrupsjonssaken.....	75
5.3 Oppsummering.....	78
6. Valgøsten 2015.....	80
6.1 Valghøsten 2015 i <i>Today's Zaman</i>	82
6.1.1 Et grep for å stilne kritiske røster og uro for uavhengige mediers fremtid.....	82
6.1.2 Overtakelsen som en politisk motivert handling.....	84
6.1.3 Mobilisering og motstand blant journalister.....	86
6.1.4 Doğan Media Group sine kontorer under angrep.....	87
6.2 Valghøsten 2015 i <i>Hürriyet Daily News</i>	88
6.2.1 Stadig vanskeligere kår for pressen.....	88
6.2.2 Aksjonen mot Koza Ipek som politisk motivert.....	90
6.2.3 Gülen-bevegelsen møtte kritikk.....	92
6.2.4 Mobilisering i svar på angrepet på <i>Hürriyet</i> sine kontorer.....	93
6.3 Oppsummering.....	95
7. Konklusjon.....	97
Litteratur og kilder.....	99

1. Innledning

Kvelden den 15. juni 2016 rullet stridsvogner gjennom Istanbul sine gater. Rykter om et mulig kuppforsøk hadde begynt å sirkulere på internett tidligere samme dag og kaos brøt raskt ut i sentrum av Istanbul. Restauranter og butikker stengte umiddelbart dørene. Utover kveldstimene ble militærfly observert over hovedstaten Ankara og militære kjøretøy avfyrte skudd nær parlamentsbygningen. I en pressemelding på statlige TV-kanaler ble det erklært at militæret hadde tatt kontroll over landet som følge av at den tyrkiske regjeringen hadde brutt med de sekulære prinsippene staten var bygget på. Gjennom FaceTime klarte likevel landets president, Recep Tayipp Erdoğan, å mobilisere borgerne til å ta til gatene for å protestere mot kuppforsøket.¹

I morgentimene 16. juni landet Erdoğan i Istanbul og erklærte at regjeringen fremdeles satt ved makten. Soldater utplassert i gatene forlot postene sine frivillig eller ble ført vekk av tyrkisk politi. Mer enn 260 menneskeliv gikk tapt, både militære og sivilie.² Få dager etter kuppforsøket erklærte Erdoğan unntakstilstand i landet og predikanten Fetullah Gülen og hans tilhengere ble anklaget for å stå bak det mislykkede kuppet.³ Tyrkiske myndigheter iverksatte en rekke tiltak for å fjerne trusselen mot nye kupp, og over 100 000 lærere, akademikere og dommere ble arrestert, avsatt eller kom under etterforskning, mistenkt for å sympatisere med Gülen.⁴ Dette vekket reaksjoner både internasjonalt og nasjonalt, og myndighetene ble anklaget for å bruke kuppforsøket som et påskudd for å arrestere kritikere og opposisjonelle. Tyrkiske medier, som gjennom AKP sin regjeringstid har opplevd et økende press, fikk også kjenne etterdønningene av kuppforsøket. En rekke mediehus, TV-kanaler og radiokanaler ble stengt av tyrkiske myndigheter og tallet på fengslede journalister fortsetter å stige.

I denne masteroppgaven skal jeg presentere et prosjekt som diskuterer pressefrihetens utvikling under AKP sitt styre i perioden 2002-2015. Hvilke endringer skjedde etter at AKP kom til makten, som ledet frem til at myndighetene på få måneder kunne stenge driften av 178 nyhetskanaler? Hvordan betraktet og responderte selv et splittet medielandskap på det økte presset i perioden? Ble tyrkiske medier kneblet eller resulterte det økte presset også i en økt mobilisering?

¹ Ross, Jalabi og Kingsley «What happened in Turkey? How the failed coup unfolded (16.07.2016).

² NTB «265 drept i kuppforsøk i Tyrkia» (16.juli. 2016).

³ *Ibid.*

⁴ Aanstad «Tyrkia: en politisk utrensning av intellektuelle» (27.07.2016).

Pressefrihet har tradisjonelt blitt regnet som et grunnleggende element i et demokratisk styre og står i en unik posisjon til å påvirke og skape meningsstrømmingene i et samfunn. Pressen har derfor blitt et yndet mål blant autoritære ledere og pressefrihet er blant de første rettighetene som fjernes i land som opplever demokratisk tilbakegang.

1.1 - Tema og problemstilling

Tyrkia har siden republikkens dannelse i 1923 vært et polarisert samfunn preget av spenninger mellom ulike kulturelle, etniske og politiske grupper. Til tross for skiftende perioder med folkestyre og militært styre fant en rekke demokratiske reformer sted etter 1980. Etter at Rettferdighets og utviklingspartiet (AKP) kom til makten i 2002 ble det internasjonalt knyttet håp om videre demokratisk utvikling i landet. Levestandarden økte som følge av økonomisk vekst, militærets makt ble betydelig svekket og konfliktnivået mellom tyrkiske myndigheter og den kurdiske geriljaorganisasjonen PKK ble redusert etter at organisasjonens leder Abdullan Öcalan ble arrestert i 1999. Under AKP sin regjeringstid har en rekke innskrenkninger, som strider mot demokratiske rettigheter, likevel funnet sted og frem mot 2015 høstet partiet økende internasjonal kritikk.

I denne konteksten har jeg studert hvordan pressefriheten i Tyrkia har utviklet seg etter at AKP kom til makten og hvilke restriksjoner tyrkiske medier har vært underlagt under partiets styre. Problemstillingen for denne oppgaven er:

Hvilke endringer så pressefriheten i Tyrkia i perioden 2002-2015, og hvordan responderte tyrkiske medier selv på denne utviklingen?

For å besvare oppgavens problemstillingen har jeg tatt utgangspunkt i hvilke reaksjoner som kom på trykk i tyrkiske engelskspråklige aviser i etterkant av arrestasjoner, fengsling og avskjedigelser av journalister. Dette er hendelser hvor vi i utgangspunktet kunne forvente at tyrkiske medier selv betraktet som et angrep på den journalistiske friheten i Tyrkia.

Som jeg skal diskutere i oppgaven har tyrkiske medier tradisjonelt jobbet under forhold preget av ulike former for statlig undertrykkelse, men media har også etablert seg som sin egen fiende. Ved siden av et statlig press har tyrkiske mediers eierskapsstruktur og påfølgende strenge redaksjonelle retningslinjer satt begrensinger på den journalistiske friheten i landet. For å ivareta lukrative avtaler med staten har særlig eierne av de store mediehusene i Tyrkia

vist en manglende vilje til å beskytte sine egne journalister. Høy polarisering og svak solidaritet på tvers av medier vanskeliggjorde også motarbeidelsen av innskrenkningene den tyrkiske pressen opplevde etter 2002.

For å begrense omfanget av masteroppgaven har jeg gjort en tematisk avgrensning og lagt vekt på fem hendelser hvor tyrkiske medier ble utsatt for et særlig press; Ergenekon-saken, Gezi Park-protestene, korrupsjonssaken i 2013-2014 og valghøsten 2015. Disse sakene brøt med demokratiske prinsipper og satte begrensninger på den journalistiske friheten i Tyrkia. Likevel vekket de ulike reaksjoner blant tyrkiske medier avhengig av deres politiske profil.

1.2 - Forholdet mellom ytringsfrihet og pressefrihet

I denne studien er ytringsfrihet og pressefrihet to sentrale begrep som vil fungere som et teoretisk bakteppe i analysen av mediebildet i Tyrkia fra 2002-2015. Ytringsfrihet og pressefrihet blir begge betraktet som grunnleggende element i et demokratisk styre og deler mye av det samme forståelsesgrunnlaget. Likevel er ikke begrepene ensbetydende og skiller seg fra hverandre på flere punkt.

I demokratiske land er ytringsfrihet beskyttet av grunnloven og ulike rettighetserklæringer. Ytringsfrihet innebærer at borgere fritt skal kunne ytre sine meninger uten å frykte sanksjoner fra staten. Dette er nødvendigvis ikke en absolutt beskyttet rett, men særskilte årsaker må ligge til grunn for at restriksjoner på ytringsfriheten kan bli betraktet som rettferdiggjort. Retten til å ytre kontroversielle meninger faller også inn under ytringsfriheten, og det er vanligvis høy oppslutning blant befolkningen om at denne typen uttalelser skal være beskyttet av loven på lik linje med andre ytringer.⁵

Det trykte ord er sentralt for å formidle tanker og meninger. Ytringsfrihet og pressefrihet har derfor historisk blitt knyttet tett sammen. Med inntoget av moderne teknologi har skillet mellom begrepene derimot blitt tydeligere. Sosiale medier har åpnet opp for at alle med tilgang til internett raskt kan formidle sine tanker til enhver tid. Etablerte medier benytter seg riktignok også av sosiale medier, men er begrenset av både etiske retningslinjer og politiske føringer for meningsinnholdet de formidler.⁶

⁵ Barendt, 1985: 1.

⁶ Steel, 2012: 4.

Pressen blir gjerne betraktet som den fjerde statsmakt og skal ta ansvar for å sikre uavhengig og kritisk granskning av statsmakten. Som J. Lichtenberg, professor i filosofi, påpeker setter pressen likevel begrensinger på ytringsfriheten som følge av eierskapsforhold. Media er sjeldent helt uavhengige, men i stor grad eid av større bedrifter som legger føringer for hvilke saker som dekkes og hvordan. Medier tilhørende større bedrifter har generelt en målsetning om å oppnå økonomisk profitt og formidler et nyhetsinnhold tilpasset et størst mulig publikum. Media er heller ikke ukritisk til hvilke ytringer de tillater å komme på trykk og pressen bidrar dermed til å undergrave mangfoldet i den offentlige debatten.⁷

Min definisjon av pressefrihet er tett knyttet til prinsippene ytringsfriheten er tuftet på. Pressefrihet innebærer at medier fritt skal kunne uttrykke seg og formidle informasjon til offentligheten uten å være underlagt noen form for restriksjoner. Teori skiller seg derimot fra praksis. Nyhetsbildet og meningsinnholdet tilpasses i stor grad mediers politiske profil og skal samsvare med eiernes økonomiske interesser. Media blir slik selv en aktiv deltaker i å begrense pressefriheten. I dette masterprosjektet har jeg studert om dette også var tilfelle i Tyrkia i perioden 2002-2015. Media ble utsatt for et stort statlig press, men var utbredelsen av sensur også et resultat av redaksjonelle retningslinjer som tilpasset seg medieeiernes politisk og økonomiske interesser?

1.3 – Kildemateriale

Tyrkiske engelskspråklige aviser utgjør hoveddelen av kildematerialet mitt, og jeg har valgt å ta særlig utgangspunkt i de tyrkiske engelskspråklige dagsavisene *Hürriyet Daily News* og *Today's Zaman*. Dette er de engelskspråklige søsteravisene til *Hürriyet* og *Zaman*, to av landets mest leste aviser i perioden 2002-2015. *Hürriyet Daily News* og *Today's Zaman* har hatt egne redaktører og fast ansatte journalister og spaltister, men deler politisk profil med sine tyrkiske søsteraviser. Enkelte av nyhetsartiklene og spaltene jeg har hentet fra *Hürriyet Daily News* er engelske oversettelser fra *Hürriyet* eller andre aviser tilhørende samme medieselskap. Kildematerialet jeg har jobbet med fra *Hürriyet Daily News* består av 95 nyhetsartikler og 138 spalter, mens analysen av *Today's Zaman* bygger på 75 nyhetsartikler, 134 spalter og 8 lederartikler. Jeg har også brukt artikler skrevet av *Hürriyet Daily News* sin sjefsredaktør, men på avisens hjemmeside faller disse under samme kategori som spaltene.

⁷ Lichtenberg, 1987: 330, 332.

Spaltistene har bakgrunn fra journalistikken, men består også av akademikere, advokater og ytringsfrihetsaktivister.

Mediers egen betraktning av pressefrihetens utvikling under AKP er et sentralt tema i oppgaven og aviser er derfor svært relevante kilder. Selv om fremveksten av sosiale medier åpnet opp nye forum, fortsatte aviser å være det viktigste skriftlige mediet hvor redaksjoner og enkeltjournalister kunne gi uttrykk for sine perspektiv og tanker om politiske hendelser og samfunnsutvikling.

Selv om *Hürriyet Daily News* og *Today's Zaman* har samme politiske profil som sine tyrkiske søsteraviser kan jeg ikke utelukket at nyhetsinnholdet er noe annerledes. Avisene har ulike målgrupper og tilpasser trolig innholdet sitt etter sine leserne. *Hürriyet Daily News* og *Today's Zaman* har et mindre lesertall enn *Hürriyet* og *Zaman* og er i større grad rettet mot et internasjonalt publikum. Dette kan innebære at de er underlagt færre restriksjoner og dermed står friere til å ytre kritikk. Likevel er det ikke utenkelig at det også legges et stort press på engelskspråklige aviser i Tyrkia for å opprettholde landets omdømme internasjonalt.

Jeg har vært bevisst på at utvalget av kildematerialet mitt er begrenset og erkjent at denne oppgaven vil gi et perspektiv av flere mulige på endringene den tyrkiske pressefriheten opplevde i perioden 2002-2015. Jeg vil likevel argumentere for at oppgaven kan gi en bred forståelse av utviklingen under AKP sitt styre. Avisenes politiske profil satte sitt preg på nyhetsinnholdet, men de formidlet også tankene og synspunktene til flere tyrkiske journalistorganisasjoner, enkeltjournalister fra ulike tyrkiskspråklige aviser og internasjonale ytringsfrihetsorganisasjoner.

For å hindre et snevert syn på pressefrihetens utvikling har jeg også støttet meg på faglitteratur som allerede er skrevet om emnet. Det er per i dag ikke gjort historisk orienterte studier av emnet på norsk eller engelsk, og jeg har derfor støttet meg på litteratur fra statsvitenskapen og medievitenskapen. Fagartiklene og bøkene er skrevet av forskere fra både tyrkiske og internasjonale universiteter, og ser vi bort fra enkelte variasjoner i fokus og perspektiv er litteraturen relativt samstemt.

Intervju med fem ulike tyrkiske journalister utgjør også en viktig del av kildematerialet mitt. Med unntak av et som fant sted i Bergen, ble intervjuene gjort under et tre ukers langt feltarbeid i Istanbul høsten 2016. To av intervjuobjektene var pensjonerte journalister som nå

engasjerte seg i to ulike tyrkiske journalistorganisasjoner. De resterende tre jobber per dags dato som journalister. Intervjuobjektene har en variert bakgrunn og kommer fra både mindre nyhetskanaler og fra landets største aviser. Intervjuene ble arrangert med hjelp fra ulike kontakter og gjort på et møtested valgt etter intervjuobjektens eget ønske. Intervjuene ble tatt opp med intervjuobjektens samtykke og deretter transkribert. På grunn av den pressede politiske situasjonen i Tyrkia har journalistene blitt anonymisert. I oppgaven oppgir jeg verken navn på journalistene eller på mediene de nå jobber for, eller tidligere har jobbet for. Informasjon om når intervjuene fant sted og en kort beskrivelse av intervjuobjektene kan leses om i kildeoversikten.

Innhenting av kildemateriale har bydd på noen små utfordringer, men ved å ta i bruk digitalisert arkivmateriale har jeg relativt raskt kunne orientere og skaffe meg oversikt over aktuelle kilder fra *Hürriyet Daily News* og *Today's Zaman*. *Hürriyet Daily News* sitt arkivmateriale er digitalisert og strekker seg tilbake til midten av 1990-tallet. *Today's Zaman* hadde tidligere et fyldig digitalisert arkiv, men i mars 2016 ble mediehuset avisen tilhørte overtatt av tyrkiske myndigheter. Avisens nettside ble umiddelbart stengt og arkivmaterialet slettet fra internett. Spaltene og nyhetsartiklene jeg har benyttet meg av fra *Today's Zaman* er derfor hentet fra den teknologiske og kunnskapsbaserte bedriften Proquest sitt digitaliserte bibliotek. Arkivmaterialet Proquest har bevart etter *Today's Zaman* er fyldig, men har en overvekt av spalter i sitt arkiv.

1.4 - Metode

For å gi et mest mulig sannferdig bilde av pressefrihetens utvikling i Tyrkia bygger oppgaven på et bredt utvalg av nyhetsartikler og spalter. I arbeidet med avisartikler som kildemateriale er det viktig å ha i baktanke at avisene ikke bare etterstreber å formidle korrekt og punktlig informasjon, men også har et ønske om påvirke leserne. Kildene bærer sterkt preg av en negativ utvikling og er derfor partiske. Jeg har likevel prøvd å etterstrebet nøytralitet i møte med kildene så godt som mulig.

Tyrkiske mediers egen betraktning av pressefrihetens utviklingen under AKP i perioden 2002-2015 er et sentralt tema i oppgaven. I arbeidet med kildene har jeg derfor benyttet meg av en tekstanalytisk metode for å undersøke hva redaksjonene og enkeltjournalister har ønsket å formidle til leserne sine gjennom ulike retoriske grep. Jeg har studert hva tyrkiske medier fremhevet som problematisk for den journalistiske friheten i landet, hvordan de selv

responderte på denne utviklingen og i hvilken grad tyrkiske journalister viste solidaritet med hverandre.

Å se endringer over tid utgjør også en viktig del av denne studien, og ved siden av tekstanalyse har jeg brukt komparasjon mellom to aviser som del av min metodiske tilnærming til kildene. I en studie som dette, med to komponenter, er det vanskelig å ikke se dem i lys av hverandre. Jeg har vektlagt avisene likt og gjennom å sammenligne dem har jeg fått innsikt i hvilke fellestrekk avisene deler og hvilke kontraster som skiller dem. Videre har jeg studert hvilke endringer som fant sted innad i avisene over tid.

Fallgruven med komparasjon er at fokuset lett trekkes mot de større linjene, mens detaljene og mindre tendenser ofte forsvinner.⁸ Komparasjon er likevel et nyttig metodisk verktøy som åpner opp for å problematisere og stille spørsmål til det som har skjedd. Å sammenligne ulike historiske begivenheter kan også bidra til å forklare hvorfor hendelsene fant sted.⁹

1.4.1 Å skrive samtidshistorie: metodologiske utfordringer

Den etablerte historiskrivningen har tradisjonelt handlet om fortiden. Tidsrommet denne oppgaven tar for seg handler derimot om samtiden. Dette byr på enkelte utfordringer og jeg kan ikke utelukke at denne oppgaven ville fått et annet perspektiv hvis den ble skrevet 100 år fra nå. Med en lengre distanse over tid og rom ville jeg trolig lest kildene annerledes enn det jeg gjør i dag.

Ifølge historikeren Timothy G. Ash er uvissheten om begivenhetenes videre utvikling den første utfordringen en samtidshistoriker møter på. Min forståelse av endringene som har funnet sted under AKP baserer seg til dels på spekulasjoner og er dermed mer åpen for revisjon i ettertid. Å skrive om pågående hendelser kan betraktes som særlig problematisk i Tyrkia hvor konspirasjonsteorier flourer. Historisk avstand og avdekking av nye fakta ville derimot gitt større mulighet til å skille konspirasjon fra sannhet.¹⁰

Den andre utfordringen med samtidshistorie er tilgang til kildemateriale. De viktigste kildene er ofte den informasjonen myndigheter og enkeltpersoner ønsker å holde lengst skjult. Kjennskap til disse opplysningene kan kaste et helt nytt lys over historiske begivenheter, men

⁸ Melve, 2009: 66-67.

⁹ Andersen et al. 2015: 102-103.

¹⁰ Ash, 1999: xvi-xvii.

blir stort sett først tilgjengelig etter lang tid. Arbeidet mitt er begrenset av manglende språkkunnskaper og historisk avstand vil ikke bare åpne opp for flere tilgjengelige kilder, men også er større utvalg av oversatt materiale.¹¹

Jeg vil likevel hevde at samtidshistorie har en stor verdi, og at historieskriving om samtiden kan utfylle historiedisiplinen der hvor historien om fortiden faller kort. En rekke historiske begivenheter har aldri blitt dokumentert og et stort antall historiske kilder har også gått tapt. En samtidshistoriker har på sin side mulighet til å selv dokumentere historiske begivenheter, og med den teknologiske utviklingen har også antallet kilder økt. Dette åpner opp for flere beskrivelser og perspektiv som kan kaste lys over historiske begivenheter. I arbeidet med denne oppgaven har jeg selv gjennomført intervju med ulike tyrkiske journalister. Jeg fikk slik muligheten til finne svar på en rekke relevante spørsmål i min studie, samtidig som at samtaleene åpnet opp for nye perspektiv på pressefriheten utvikling i Tyrkia som jeg tidligere ikke hadde vektlagt.

Journalistene jeg intervjuet i forbindelse med masterprosjektet var sterkt preget av kuppforsøket som fant sted i Tyrkia sommeren 2016. Et av intervjuobjektene hadde opplevd at arbeidsplassen hennes ble stengt av tyrkiske myndigheter to uker før intervjuet fant sted, mens andre hadde kollegaer og nære venner som satt fengslet eller hadde rømt landet. Intervjuene handlet om perioden etter 2002 i sin helhet, men intervjuobjektene dreide naturlig nok også samtaleene inn på situasjonen etter kuppforsøket.

Historiene intervjuobjektene fortalte var sterke og preget av en dyp uro for fremtiden. Dette løfter frem spørsmålet om objektiv tilnærming til kildene. Sann objektiv kunnskap om fortiden ble etterstrebet av flere generasjoner av historikere, men nye strømninger på 1970-tallet utfordret dette tankegodset. Historiens objektivitet måtte vike for den språklige vendingens tanke om at språket er subjektivt og at all kunnskap blir formidlet gjennom språk. Ifølge historikeren Hayden White skaper historikere mening i sine litterære tekster på samme måte som skjønnlitterære forfattere gjør. Med andre ord vil historikeren aldri klare å løsrive seg fra sin bakgrunn, og synet på fortiden vil dermed være påvirket av historikerens egen opplevelse av samtiden.¹²

¹¹ *Ibid.*

¹² Melve, 2010: 222, 225-227.

Tyrkiske og internasjonale medier har hatt et stort fokus på den politiske utviklingen i Tyrkia de siste årene, med et særlig fokus på pressefrihetens stadige innskrenkninger. Dette og mitt personlige møte med både tyrkiske journalister og ytringsfrihetsaktivister har formet min forståelse av kildematerialet mitt. Jeg vil likevel hevde at jeg gjennom analytisk og kritisk granskning av kildene har gitt en sannferdig fremstilling av historien.

2. Historisk bakgrunn

Tyrkias historie med begrenset pressefrihet streker seg tilbake til republikkens dannelse i 1923. Tyrkiske medier har jevnlig vært utsatt for statlig press og i et samfunn preget av sterke sosiale og etniske skillelinjer har journalister aldri maktet å etablere en felles front for å slå tilbake mot restriksjonene som har preget deres arbeidshverdag. Som resultat har den tyrkiske pressen aldri lyktes i å fylle rollen som den fjerde statsmakt.

Militærstyret som fant sted mellom 1980 og 1983 er viktig for å forstå endringene som har skjedd i det tyrkiske mediebildet under AKP sin regjeringstid. Dette kapitlet vil derfor i stor grad bygge på perioden etter 1980, men innledningsvis vil jeg likevel trekke linjene tilbake til 1923 for å gi en forståelse av militærets sterke maktposisjon i samfunnet. Senere vil jeg også diskutere den politiske situasjonen som har preget Tyrkia under AKP.

2.1 - Den tyrkiske republikk etableres som en sekulær nasjonalstat

Den tyrkiske republikk ble grunnlagt i 1923 av frigjøringshelten Mustafa Kemal. Kemal som senere ble gitt navnet Atatürk, ”tyrkernes far”. Det osmanske riket hadde gått til grunne med første verdenskrig og sammen med en gruppe militæroffiserer og byråkrater gikk Atatürk i gang med å etablere en nasjonalstat. Gjennom å bygge på sosiale, kulturelle og økonomiske strukturere kjent fra europeiske land ønsket Atatürk å etablere en moderne og sekulær republikk. Militæret fikk rollen som formynder over den nye sekulære staten og påtok seg ansvaret med å beskytte republikken fra eksterne og interne fiender.¹³

Den nyetablerte staten var i sine første leveår preget av uro og politisk turbulens. Nasjonal enhet og territoriell integritet fikk en sentral posisjon i statsbyggingsprosjektet. Prosjektet møtte stor motstand blant de religiøse og etniske minoritetene i landet og myndighetene gikk radikalt til verks for å skape en samlet nasjonalstat. Mellom 1923 og 1930 ble grekere utvist fra Tyrkia for å bli erstattet av muslimer fra Balkan og med Bosettingsloven av 1934 ble kurdiske familier tvangsflyttet fra områdene i øst i et forsøk på å assimilere den kurdiske befolkningen.¹⁴

Den styrende sekulære elitens bekymring for at republikken skulle falle fra hverandre kan ses i lys av de store osmanske militære nederlagene mot franske og britiske styrker som førte til

¹³ Yesil, 2016: 17-18.

¹⁴ Yesil, 2016: 18-19.

tap av suverenitet etter første verdenskrig. Selv om kemalismen¹⁵ distanserte seg fra sin osmanske fortid kjente kemalistene likevel på en lignende frykt som den det osmanske riket opplevde i sine siste dager: uro for at riket skulle oppløses, tap av territoriell integritet og en redsel for at eksterne og interne fiender skulle splitte landet. Denne frykten omtales som Sevres-syndromet, oppkalt etter Sevrestraktaten som fordelte det osmanske territoriet mellom de europeiske maktene etter første verdenskrig.¹⁶

Tyrkia klarte aldri å frigjøre seg fra Sevres-syndromet og fenomenet har satt sitt preg på den politiske diskursen i landet. I forbindelse med urolighetene i de kurdiske områdene på 1990-tallet ble blant annet vestlige styresmakter anklaget for å være involvert i konflikten med et mål om å splitte det tyrkiske samfunnet. Et nyere eksempel er tilfellet med tyrkiske liberale skribenter og intellektuelle som i 2006 og 2007 ble anklaget for å true Tyrkias enhet etter å ha debattert det armenske folkemordet i offentligheten.¹⁷

2.2 - Militærkuppet i 1980

I 1980 gikk Tyrkia inn i en ny periode hvor det kemalistiske tankegodset om nasjonal enhet, sekularisme og statlig suverenitet ble sterkt utfordret. Økonomisk krise, politisk turbulens og gatekamper mellom venstre og høyresiden i politikken bidro til å skape en legitimitetskrise som banet vei for at militærkuppet 12. september 1980 kunne finne sted. For å føre Tyrkia tilbake på riktig spor tok militæret, som tradisjonelt har sett på det seg selv som beskytter av den sekulære staten, kontroll over regjeringen.¹⁸

Militærkuppet i 1980 skiller seg fra både tidligere og senere militærintervensjoner i Tyrkia på grunn av de strukturelle endringene det førte med seg. Byråkratiets kapasitet vokste og parallelt med en maktkonsentrasjon i regjeringen ble presidentstillingen og Det nasjonale sikkerhetsrådet styrket. Militæret viste liten respekt for demokratiske rettigheter og under deres styre ble politiske partier forbudt, fagforeninger suspendert og tusenvis av akademikere, politikere og journalister arrestert.¹⁹

Militærkuppet førte også med seg store endringer i det tyrkiske mediebildet. En rekke venstreorienterte aviser ble stengt, og hundrevis av journalister, redaktører og forleggere ble

¹⁵ Kemalismen er den tyrkiske nasjonalstatens offisielle ideologi.

¹⁶ Yesil, 2016: 18.

¹⁷ *Ibid.*

¹⁸ Yesil, 2016: 22-24.

¹⁹ Yesil, 2016: 25.

arrestert i ukene som fulgte militærkuppet. I 1982 besluttet Det nasjonale sikkerhetsrådet, som var kontrollert av militærets øverste offiserer, at alle publikasjoner, radio og TV-kanaler skulle plasseres under deres kontroll. Media ble dermed underlagt streng sensur. Aviser og andre publikasjoner som likevel valgte å uttale seg kritisk mot militærstyre risikerte å bli stengt for lengre perioder. Den nye grunnloven som ble vedtatt i 1982 satte også store begrensninger på ytrings- og pressefriheten i landet.²⁰

2.3 - Media blir en del av større konglomerater

Før 1980 hadde det tyrkiske mediebildet vært organisert rundt en todelt struktur hvor kringkastingen var statlig styrt, mens trykte medier var eid av private aktører. Aviser ble i hovedsak drevet som familiebedrifter med lang fartstid i journalistikken Eierne var enten selv journalister eller kom fra familier som hadde jobbet innenfor forlagsbransjen i generasjoner. Tilbakevendende økonomiske problemer som følge av lave lesertall og økt konkurranse fra det stadig mer utbredte fjernsynet gjorde det vanskelig å overleve i mediebransjen. Dette førte til at store deler av tyrkiske aviser så seg nødt til å støtte seg på statlige subsidier, og havnet slik i et avhengighetsforhold til myndighetene.²¹

På slutten av 1980-tallet gikk eierskapsstrukturen blant tyrkiske medier gjennom et radikalt skifte da rike entreprenører utenfor bransjen kjøpte opp en rekke mediehus som ble en del av større konglomerater. Endringene gjorde trykte medier svært sårbare for statlige press og resulterte i tap av redaksjonell uavhengighet og gravende journalistikk. Konglomeratene var avhengige av statlige subsidier og ønsket å etablere et godt forhold til myndighetene i håp om dette kunne sikre dem lukrative handelsavtaler med staten. Avisene ble under sitt nye eierskap drevet med et mål om økonomisk profitt og nyhetsinnholdet fikk som resultat et større preg av tabloid.²²

I likhet med faglitteraturen trakk intervjuobjekt 1 frem 1980-tallet som et viktig tiår for å forstå tyrkiske mediers senere utvikling: «Before the 1980s most of the publishers were journalist themselves. Of course they had small business relationship with the government, but it didn't play an important role for the policy of their publications. Broader speaking Turkey never had a perfect press freedom, but after businessmen started taking over newspapers and media companies [Turkish media] became sort of a side business for these

²⁰ Yesil, 2016: 33.

²¹ Yesil, 2016: 31-32.

²² Çatalbaş, 2007: 33.

big conglomerates that were, and still are, active in other sectors like banking, tourism, energy and construction». Han trakk videre frem at endringene gikk på bekostning av den journalistiske friheten og at media slik ble hindret i å fungere som en fjerde statsmakt.

2.4 - Svekkelsen av fagforeninger

Perioden med militærstyre tidlig på 1980-tallet førte til en svekkelse av tyrkiske presseorganisasjoner. Det nasjonale sikkerhetsrådet besluttet å skille de ansatte i mediebransjen i to grupper: journalister, redaktører og reportere ble organisert i en fagforening, mens arbeiderne på trykkeriet ble samlet i en annen. Utfallet var en mindre samlet mediebransje som stod svakere i forhandlinger. Fagforeningen ble ytterligere svekket etter at endringene i eierskapsstrukturene blant media fant sted.²³

Intervjuobjekt 3 viste til at også medieeierne hadde motarbeidet journalisters rett til å organisere seg. Hun pekte på at det tidligere var sterke fagforeninger i Tyrkia, men at dette endret seg etter at forretningsmenn som Aydın Doğan slo seg opp i mediebransjen. Doğan grunnla Doğan Holding i 1980 og konglomeratet er i dag et av Tyrkias største. Intervjuobjekt 3 fortalte videre at journalister før 1980-tallet var beskyttet av egne lover som sikret dem rettferdige lønninger og gode pensjonsordninger. Dette gjorde dem dyre i drift og i etterkant av eierskapsskiftene ble lovene ignorert av de nye medieeierne: «They stopped hiring people according to this law, which was a huge breach to our rights. It affected everything: your working hours, your overtime pay, your monthly pay and your annual leave».

Synspunktet på eierskapsskiftet som ødeleggende for journalisters mulighet til å organisere seg ble delt av intervjuobjekt 1 som pekte på at Doğan hadde bestukket journalistene i medieselskapene sine. Store pengesummer ble gitt i bytte mot at journalister meldte seg ut av fagforeninger og han viste videre til at det i 2016 kun var tre prosent av de som jobbet i mediesektoren som var organisert.

2.5 - Islamistiske partier vokser frem

Den tyrkiske republikken har siden grunnleggelsen i 1923 vært bygget på sekulære prinsipper til tross for et overveldende flertall av muslimer blant befolkningen. Staten distanserte seg fra islam og undertrykkelsen av islamske verdier ble opprettholdt i flere tiår av militæret og den styrende sekulære elite. Militærkuppet i 1980 åpnet overraskende nok opp for en

²³ Yesil, 2016: 37.

gjeninnførelse av islam i det offentlige livet.²⁴ Regimet hadde ingen interesse av å gjenopprette en islamsk identitet, men så at religion kunne brukes for å hindre utbredelsen av kommunismen. Ved å bruke Islam som en erstatning for klassebaserte ideologier håpet militæret å skape et disiplinert og politisk stabilt samfunn. Religion ble et fag på de offentlige skolene og nye islamistiske organisasjoner, skoler og medier vokste frem.²⁵

Dette la grunnlaget for at Velferdspartiet kunne etablere seg som et politisk parti i 1983. Velferdspartiet ble særlig populært blant de mindre ressurssterke gruppene i samfunnet og partiet tiltrakk seg også nasjonalistiske velgere gjennom sin klare distanse fra vestlige prinsipper. Partiets popularitet vokste utover på 1990-tallet og etter en massiv velgermobilisering ble partiets leder Necmettin Erbakan valgt til statsminister i 1996. Dette skapte uro blant militæret og den sekulære eliten. Bekymringen for islamismens raske fremmarsj i politikken ble også gjenspeilet i sekulære aviser som betraktet Velferdspartiet som en trussel mot den etablerte sekulære staten. Overskrifter som ”Vi vil ta til våpen” og ”Siste advarsel fra militæret” prydet forsiden til landets største aviser.²⁶

I februar 1997 holdt Det nasjonale sikkerhetsrådet et møte hvor militærets øverstkommanderende utformet en liste over ulike tiltak som skulle sikre sekularismens fremtid i Tyrkia. Gjennom å svekke religiøse skoler, stenge islamistiske medier og implementere en ny lov som skulle fjerne offentlige tjenestemenn med en sterk religiøs tro skulle militæret bekjempe den ”islamistiske trusselen”. I frykt for et nytt militærkupp signerte Erbakan dokumentet. Presset fortsatte likevel å vokse og seks måneder senere så statsministeren seg tvunget til å gå av. En ny sekulær og militærvennlig regjering ble innsatt i januar 1998, mens Velferdspartiet ble forbudt etter å ha blitt anklaget for å ikke å ha ivarett sine konstitusjonelle forpliktelser.²⁷

2.6 - AKP i regjering

Økonomisk turbulens og svake koalisjonsregjeringer preget det politiske bildet i Tyrkia gjennom 1990-tallet. I 2002 ble det holdt parlamentsvalg og det nyetablerte Rettferdighets og utviklingspartiet (AKP) vant valget med 34 prosent av stemmene. Partiet ble dannet 2001 av arvtakerne etter det forbudte Velferdspartiet og vant frem på løfter om politisk stabilitet og

²⁴ Yesil, 2016: 9, 27.

²⁵ Yesil, 2016: 26-27.

²⁶ Yesil, 2016: 63-65.

²⁷ Yesil, 2016: 63-65.

økonomisk vekst. AKP, under lederskap av Recep Tayyip Erdoğan, appellerte også til muslimske velgere som i tiår hadde vært utsatt for statlig undertrykkelse. Partiet ønsket likevel ikke å bli forbundet med radikal islam og dysset ned sin konservative og religiøse ideologi. Valgseieren ble ønsket velkommen i religiøse kretser og blant liberale intellektuelle som håpet at partiet ville lykkes i å fjerne militærets sterke innflytelse på samfunnet.²⁸

AKP markerte noe nytt i tyrkisk politikk. Partiet utfordret ikke bare den sekulære eliten, men representerte også en ny versjon av politisk islam. Partiet identifiserte seg selv som et konservativt demokratisk parti og i motsetning til sin forgjenger Velferdspartiet søkte AKP mot en tilnærming til Vesten, og særlig den Europeiske Union. I løpet av sine første år i regjering iverksatte AKP en rekke tiltak med mål om å bedre økonomien, og perioden 2003-2005 ble i ettertid betraktet som en økonomisk suksess. Det ble startet en privatiseringsprosess av statlige bedrifter og selskaper og forholdene ble lagt til rette for større utenlandske investeringer i Tyrkia. På kort tid falt inflasjonen og den tyrkiske liraen styrket seg på det internasjonale markedet.²⁹

Politisk jobbet AKP aktivt for å etablere et godt forhold til EU i håp om å oppnå EU-medlemskap, og en rekke lovendringer ble gjort for å imøtekomme EUs krav. Dette innebar avvikling av dødsstraff, færre restriksjoner på bruken av det kurdiske språket og generelle forbedringer knyttet til religionsutøvelse, ytringsfrihet og organisasjonsvirksomhet. Videre ble militærets politiske makt betydelig svekket da Det nasjonale sikkerhetsrådet endret sin struktur og politiske funksjon. Det ble vedtatt at sikkerhetsrådet ikke skulle ledes av en militæroffiser, men av en sivil tjenestemann og at regjeringen ikke lengre var forpliktet til å prioritere sikkerhetsrådet sine anbefalinger.³⁰

Intervjuobjekt 2 fortalte at AKPs første regjeringsperiode hadde vært full av fremtidsoptimisme og at han selv hadde støttet partiets politikk på flere punkt: «The party gave the impression that they were real supporters of democracy and that they would further individual human rights». Videre trakk han frem at partiet overraskende nok hadde endret sin demokratiske politikk etter parlamentsvalget i 2007: «I still don't know why Erdoğan gradually started becoming authoritarian. He was getting his votes. He was having no problems in terms of getting support. And there was no challenge against him».

²⁸ Akser og Baybars-Hawks, 2012: 306, Yesil, 2016: 72-74.

²⁹ Yesil, 2016: 75.

³⁰ *Ibid.*

2.7 - Fra nær alliert til bitter fiende: Gülen-bevegelsen

For å sikre sin egen overlevelse som politisk parti gikk AKP hardt til verks for å marginalisere militærets politiske innflytelse. På bakgrunn av deres felles fiende i militæret gikk partiet inn i en allianse med bevegelsen til den innflytelsesrike predikanten Fethullah Gülen. Alliansen viste seg å være et lurt strategisk grep og la til rette for at AKP kunne forankre sin maktposisjon. Samarbeidet bidro til en nøytralisering av politiske motstandere i det statlige byråkratiet og hindret at AKP tapte rettsaken hvor partiet var anklaget for å motarbeide de sekulære prinsippene republikken var bygget på. Et eventuelt tap kunne resultert i partiets endelikt.³¹

I september 2010 avholdt Tyrkia en folkeavstemning om endring av den tyrkiske grunnloven. Endringene var de mest omfattende siden 1982 og siktet på å bringe grunnloven i samsvar med EU sine standarder. Ifølge Cornell åpnet samarbeidet mellom AKP og Gülen opp for at disse grunnlovsendringene kunne finne sted.³² Endringene brøt monoopolet sekulære dommere hadde hatt i både den konstitusjonell domstolen og i domstolsforvaltningen.³³ Rettsvesenet hadde tidligere utøvd sterk kontroll over regjeringen, men med grunnlovsendringene fikk både den konstitusjonelle domstolen og domstolsforvaltningen en mer representativ og mangfoldig struktur.³⁴

Gülen-bevegelsen er blant de største og mektigste religiøse bevegelsene i Tyrkia. Bevegelsen har siden 1970-tallet hatt et særlig fokus på utdannelsen til barn fra fattigere familier, men har også engasjert seg i media, forlagsbransjen og i næringslivet. På verdensbasis finnes det mer enn 2000 skoler og universiteter som er tilknyttet bevegelsen.³⁵ Bevegelsen har tradisjonelt distansert seg fra politisk islam, men har likevel kunne utøve stor innflytelse gjennom nære forbindelser til forretningsmenn og politikere. Det er også antatt at bevegelsen hadde en stor tilhengerskare i det tyrkiske politiet og rettsvesenet.³⁶

Bortsett fra et felles ønske om å bekjempe militærets politiske innflytelse var det lite som knyttet AKP og Gülen-bevegelsen sammen. Partene hadde motstridene syn på en rekke internasjonale og nasjonale spørsmål, og med en marginalisering av militæret begynte

³¹ Cornell, 2014.

³² *Ibid.*

³³ På engelsk: Supreme Board of Judges and Prosecutors.

³⁴ Özbudün, 2014:156.

³⁵ Toruk og Güran, 2014: 285-286.

³⁶ Cornell, 2014.

alliansen å slå sprekke. Som vi skal se i kapittel 5 brøt partene med hverandre i 2013 og havnet i en bitter konflikt.

2.8 - Pressefrihetens utfordringer

«The first people who are punished are journalists. Journalists are the main target, and if you hit the main target you can do everything.» - Intervjuobjekt 4

Til tross for at en rekke tiltak som skulle fremme demokratisk utvikling ble iverksatt i forbindelse med EU-forhandlingene økte det statlige presset på tyrkiske medier i perioden 2002-2015. Dette ble også påpekt i samtalen med intervjuobjekt 4 som viste til at hele hennes journalistiske karriere hadde vært preget av restriksjoner. Hun hadde selv begynt å jobbe i media i 2006 og viste til at yngre journalister som henne selv aldri hadde erfart hvordan det var å jobbe under frie forhold.

Faglitteraturen som diskuterer det tyrkiske mediebildet under AKP trekker særlig frem tre faktorer som har satt sine begrensninger på pressefriheten: eierskapsforhold, sensur og det tyrkiske lovverket.

2.8.1 - Eierskapsforhold

Som nevnt over har media og tyrkiske myndigheter hatt tette bånd siden 1980-tallet, og ulike regjeringer kunne dermed utøve innflytelse på den journalistiske virksomheten i Tyrkia gjennom et patron-klient forhold. Intervjuobjekt 5 påpekte at dette satte store begrensninger på den journalistiske friheten i Tyrkia og understreket videre at det var en misoppfattelse blant internasjonale medier at Erdoğan var den eneste årsaken til pressefrihetens vanskelige kår. Samtidig pekte hun på at endringene på 1980-tallet hadde lagt til rette for at AKP kunne sikre seg sterk kontroll over media: «Media owners owned other businesses and therefore had to go along and answer to the tune of the political powers since the beginning of the 1980s. When we arrived in 2002 journalism was already [a] useful [tool] for the government».

AKP spilte videre på disse strukturene og i løpet av partiets første ti år i regjering skiftet 30 prosent av tyrkiske aviser eierskap.³⁷ Som resultat endret en rekke medier politisk profil, hovedsakelig i AKP sin favør. Den økonomiske krisen i 2001 rammet mediebransjen hardt og Saving Deposit Insurance Fund overtok flere konkursrammede mediehus. Disse ble senere auksjonert bort til forretningsmenn, mange av dem med et nært forhold til AKP. SDIF er et

³⁷ Çarkoğlu et al., 2014: 300-301.

regulerende organ tilknyttet statsministerens kontor og Çarkoğlu et al. påpeker at dette viser at overtakelsene trolig også var politisk motivert.³⁸ Salget av avisen *Star* eksemplifiserer dette. Etter kjøpet innrømmet avisens nye eier Ethem Sancak at han utelukkende gikk inn i mediebransjen for å støtte AKP.³⁹

I 2008 hadde det etablert seg en sterk regjeringsvennlig fløy blant tyrkiske medier. For å skape et nøytralisert medielandskap tok AKP ytterligere grep for å sikre seg kontroll over media. Den massive bøteleggelsen av Doğan Media illustrerer dette godt og satte sitt merke på det tyrkiske mediebildet i årene som fulgte. I 2009 ble gruppen saksøkt og bøtelagt for 50 millioner dollar. Beløpet steg senere til 3.5 billioner, en sum som tilsvarte konglomeratets verdi. I følge myndighetene ble Doğan Media saksøkt på grunn av uregelmessige skatteforhold, men hos Yesil blir hendelsen derimot trukket frem som et grep for å stilne kritiske medier.⁴⁰

Aydin Doğan hadde under AKP sine første år i regjering hatt et godt forhold til partiet og dette sikret selskapet flere lukrative avtaler. Partene kom derimot på kanten med hverandre i etterkant av at Doğan sine medier hadde dekket rettsaken hvor Deniz Fenerie, en tysk-tyrkisk veldedighetsorganisasjon, ble stil for retten i Tyskland. Anklagene var korrupsjon og ulovlige pengeoverføringer til AKP. At Erdoğan tidligere hadde rettet krass kritikk mot Doğan sine aviser og oppfordret velgerne sine om å boikotte dem støtter påstanden om at søksmålet var rettet mot Doğan personlig. Mediegruppen ble senere frifunnet, men søksmålet resulterte likevel i store økonomiske tap for Doğan som måtte trekke seg som både formann og styremedlem i sitt eget konsern.⁴¹

2.8.2 - Sensur og selvsensur

Sensur har satt sitt preg på det tyrkiske mediebildet under AKP sin regjeringsperiode. Dette har forekommet gjennom direkte statlig press, men den vanligste og mest effektive formen for sensur har likevel vært selvsensur. Utbredelsen av selvsensur kan ses i lys av eierskapsskiftet som fant sted blant tyrkiske medier etter 2002. For å skape et nyhetsinnhold som samsvarte med eiernes interesser har journalister jobbet under strenge redaksjonelle retningslinjer. Årene 2002-2015 så en hyppig bruk av fengsling og avskjedigelser av journalister som et

³⁸ *Ibid.*

³⁹ Yesil 2016: 90.

⁴⁰ Yesil, 2016: 91-92.

⁴¹ Akser og Baybars-Hawks, 2012: 310-311, R. Kaya og Cakmur, 2010: 532-533.

pressmiddel for å stilne kritiske journalister. Dette skapte usikre arbeidsforhold preget av uro og frykt og bidro slik til en omfattende bruk av selvsensur.⁴²

2.8.3 - Det tyrkiske lovverket

Det tyrkiske lovverket er den siste faktoren som trekkes frem for å forklare pressefrihetens vanskelig kår under AKP. Pressefriheten skal være beskyttet av den tyrkiske grunnloven, men tvetydig lover, som åpner for en bred tolkning, gjør at den samme retten blir utfordret i andre deler av lovverket. Særlig antiterrorloven ble brukt for å kneble kritiske journalister i perioden 2002-2015. Loven ble vedtatt i 1991, men da anvendt for å kneble den økte aktiviteten til kurdiske motstandsgrupper. Antiterrorloven har særlig rammet kurdiske journalister og journalister som diskuterte det kurdiske spørsmålet. En rekke journalister har blitt fengslet etter anklager om å ha publisert propaganda for PKK.⁴³

Denne oppgaven legger hovedsakelig vekt på hvilke restriksjoner eierskapsforhold har satt på mediebildet i Tyrkia. En studie av pressefrihetens utvikling under AKP kunne fokusert på problematikk knyttet til sensur og det tyrkiske lovverket, men det ville blitt en helt annen studie hvor jeg måtte ha benyttet meg av et annet kildemateriale. Sensur er vanskelig å avdekke gjennom skriftlige kilder og for å studere utbredelsen blant tyrkiske medier måtte flere og mer dyptgående intervjuer med tyrkiske journalister og redaktører ha ligget til grunn. En studie hvor det tyrkiske lovverket utgjorde en hovedkomponent hadde på sin side krevd gode tyrkiskkunnskaper for å kunne tolke og forstå tyrkiske lover.

2.9 - Det tyrkiske mediebildet

Det tyrkiske mediemarkedet er det raskest voksende i verden og er på et vis preget av et stort mangfold.⁴⁴ Fjernsynet er den viktigste kilden til informasjon og hele 98 prosent av befolkningen har tilgang til TV. I 2016 eksisterte det 36 nasjonale og hundrevis av lokale aviser. Trykte medier blir også representert av hundrevis av tidsskrift og magasiner.⁴⁵ Det store flertallet av trykte medier er tyrkiskspråklige, men det finnes også en rekke publikasjoner på engelsk, kurdisk, armensk og gresk.

⁴² Arsan, 2013: 449-451.

⁴³ Kaya, 2015: 60-61.

⁴⁴ Yesil, 2016:5.

⁴⁵ *Ibid.*

I dette underkapittelet skal jeg gi en kort beskrivelse av de ulike avisene som blir trukket frem i oppgaven. Med unntak av *Cumhuriyet* og *Taraf* tilhører avisene større konglomerat som også har interesser utenfor mediebransjen. Grovt sett kan de deles inn i to kategorier: regjeringsvennlige og regjeringskritiske.

Sabah er en av landets ledende aviser og eies av Kanyon Group. *Sabah* var tidligere kjent som liberal avis, men i 2007 ble avisen solgt og etablerte seg som en av landets fremste regjeringsvennlige aviser under det nye lederskapet. I likhet med *Sabah* har avisen *Star* skiftet politisk profil under AKP sitt styre. Avisen var tidligere eid av Cem Uzan leder av opposisjonspartiet Det Unge Partiet, men på grunn av økonomiske problemer ble avisen solgt og havnet hos et konservativt medieselskap. Den islamistiske avisen *Yeni Safak* har også markert seg som en sterk tilhenger av Erdoğan og eies av Albayrak Holding.

Den sekulære og kemalistiske avisen *Cumhuriyet* ble etablert i 1924 og er landets eldste avis. Den har tradisjonelt tiltrukket seg lesere fra akademiske og intellektuelle sirkler og eies av Stiftelsen Cumhuriyet. Under AKP sin regjeringstid har avisen etablert seg som sterk kritiker av partiet. Den regjeringskritiske og kemalistiske avisen *Sözcü* har et av de høyeste lesertallene blant tyrkiske aviser. Avisen når likevel ut til en begrenset lesergruppe på grunn av sin sterke ideologiske profil. *Hürriyet* har tradisjonelt hatt et sekulært preg på nyhetsinnholdet sitt og tilhører den regjeringskritiske fløyen av tyrkiske medier. I motsetning til *Cumhuriyet* tilhører avisen et større konglomerat og har etablert seg som del av massemedia. *Hürriyet* eies av Doğan Media Group og har også nådd ut til en internasjonal leserskare med den engelskspråklige søsteravisen *Hürriyet Daily News*.

Bugün og *Millet* tilhører Koza Ipek Media Group og var tidligere kjent for å sympatisere med Gülen-bevegelsen. Frem til 2013 ble AKP omtalt i rosende ordlag i avisene, men *Bugün* og *Millet* skiftet brått politisk profil og ble en del av den regjeringskritiske fløyen. I oktober 2015 ble mediegruppen overtatt av tyrkiske myndigheter etter anklager om å ha finansiert terrorvirksomhet. Lederskapet ble skiftet ut og statlige tillitsvalgte med nære bånd til AKP tok over styringen av avisene.

Zaman og den engelskspråklige søsteravisen *Today's Zaman* sin historie deler flere likhetstrekk med Koza Ipek sine medier. Avisene hadde en gülenistisk profil og var i flere år blant AKP sine tydeligste støttespillere i den offentlige debatten. I 2013 gjennomgikk avisene et politisk skifte og begynte å ytre sterk kritikk mot maktapparatet. På få år etablerte *Zaman*

seg som landets største regjeringskritiske avis med et daglig lesertall på over 650 000 i 2016. I mars samme år tok myndighetene kontroll over avisen. *Today's Zaman* ble umiddelbart stengt, mens *Zaman* fortsatte driften under et nytt regjeringsvennlig lederskap. I etterkant av kuppforsøket sommeren 2016 ble avisen derimot stengt.

Den liberale avisen *Taraf* ble grunnlagt i 2007 og presenterte seg selv som en ny stemme i den offentlige debatten. Redaksjonen i *Taraf* hevdet selv at medielandskapet i Tyrkia var overrepresentert av regimetro aviser og aviser som sympatiserte med militæret. Avisen etablerte seg som en sterk kritiker av militæret og publiserte en rekke nyhetshistorier som angivelig viste militærets forsøk på å svekke AKP sin legitimitet. I sine første leveår sympatiserte *Taraf* med regjeringspartiet, men begynte gradvis å ytre sterk kritikk mot partiets politikk. I etterkant av kuppforsøket i 2016 ble avisen stengt etter anklager om tilhørighet til Gülen-bevegelsen.

3 – Ergenekon-saken

Tyrkia har en lang historie med uoppklarte drap og mystiske forsvinninger av journalister, akademikere, mektige forretningsmenn og politikere. Dette har overbevist mange tyrkere om eksistensen av *den dype stat*. I følge Pinar Tank, seniorforsker ved Fredsforskningsinstituttet PRIO, kommer frasen opprinnelig fra Tyrkia, men den kan også sammenlignes med teorien om *den doble stat*. Dette er en statsstruktur som har sitt utspring i, men samtidig opererer parallelt til den demokratiske staten. Denne ”sikkerhetsstaten” har som oppgave å overvåke og kontrollere den etablerte staten, og skal kun gripe inn i tilfeller hvor den demokratiske staten står overfor en potensiell trussel. I Tyrkia er det antatt at den dype staten består av ekstremnasjonalistiske byråkrater, advokater, politi og ikke minst militæret som siden grunnleggelsen av den tyrkiske republikk i 1923 har betrakter seg selv som forsvarer av den sekulære republikken.⁴⁶

Fenomenet er også kjent fra Egypt, hvor militæret fra 1952 utøvde en sterk innflytelse over det etablerte statsapparatet etter at en gruppe offiserer, ledet av Gamal Abdel Nasser, gjennomførte et kupp for å styrte monarkiet. I motsetning til Tyrkia, hvor militærets sentrale posisjon i politikken har vært vel kjent for offentligheten, var egyptiske offiserer mindre åpne om sin politiske maktposisjon. Augustus Richard Norton, professor i antropologi, viser likevel til at det egyptiske militærets politiske makt ikke var mindre betydelig, og at institusjonens politiske vetorett preget hverdagen til høytstående egyptiske embetsmenn.⁴⁷

I 2007 fikk politiet i Istanbul et anonymt tips om at eksplosiver ble oppbevart i et hus i Ümraniye, et av Istanbul sine forsteder. Under ransakelsen ble 27 håndgranater funnet og det kom frem at flere av disse var produsert av Tyrkias statseide våpenfabrikk (MKEK). Kort tid etter oppdagelsen begynte det å sirkulere rykter om at serienummeret på håndgranatene produsert av MKEK stemte overens med håndgranater som var brukt i et bombeangrep mot *Cumhuriyet* sitt hovedkontor i 2006. Det ble indikert at bombeangrepet hadde vært en operasjon arrangert av ekstremnasjonalistiske sekulære for å sverte islamistiske grupperinger.⁴⁸

Videre etterforskning avslørte et hemmelig nettverk bestående av militæroffiserer, journalister, akademikere og sivilsamfunnsorganisasjoner. Nettverket hadde en overbærende

⁴⁶ Park, 2008: 54, Tank, 2011: 70.

⁴⁷ Norton, 2013.

⁴⁸ Aydinli, 2011: 232-233.

tro på behovet av en sekulære stat og en forståelse for at demokratisk valgte regjeringer måtte vike for sikkerhetsstaten i tilfeller hvor den sekulære staten var truet. Disse avsløringene ble sett i sammenheng med publiseringene i det politiske nyhetsmagasinet *Nokta* av dagboksnotatene til den pensjonerte admiralen Ozden Örnek. *Nokta* var et lite, men anerkjent magasin som var kjent for sin gravende og kritiske journalistikk. Dagboken inneholdt detaljerte beskrivelser av kupplaner og navnga også flere av admiralen sine samarbeidspartnere. Blant dem var høytstående offiserer i militæret, og disse ble antatt å være del av et hemmelig nettverk som gjennom ulike sabotasjeoperasjoner ønsket å fremprovosere et militærkupp med mål om å fjerne AKP fra makten.⁴⁹

Offentliggjøringen i *Nokta* og de senere funnene i Ürmaniye markerte starten på det som skulle bli den mest omdiskuterte rettsaken i Tyrkias moderne tid. I juli 2008 ble det tatt ut tiltale mot nettverket nå kjent som Ergenekon. Navnet *Ergenekon* stammer fra det mytiske fødestedet til det tyrkiske folket.⁵⁰ I årene som fulgte ble stadig nye arrestasjoner gjennomført og etterforskningen resulterte i fengslingen av hundrevis av militæroffiserer, akademikere, journalister og politikere.

Etterforskningen fikk bred støtte blant befolkningen i sin tidlige fase, særlig blant liberale intellektuelle, islamister og grupperinger som var kritiske til militærets politiske innflytelse. Mange håpet at etterforskningen ville gjøre det mulig å gjennomføre politiske og rettslige reformer, og slik fjerne eksistensgrunnlaget til den dype staten. Andre så derimot på etterforskningen som politisk motivert. Det ble hevdet at myndighetene brukte Ergenekon-saken for å svekke militæret sin posisjon i samfunnet og slike åpne opp for en videre islamisering av samfunnet.⁵¹

Saken fikk en dyp innvirkning på samfunnet. Militærets omdømme og popularitet ble betydelig redusert, og militærets svekkelse førte til en ytterligere konsolidering av AKP sin politiske makt. Etterforskningen satte også sitt preg på mediebildet i landet. Mens regjeringsvennlige aviser som *Zaman* og *Taraf* promoterte rettsaken som et viktig demokratisk tiltak fremstilte kemalistiske aviser som *Cumhuriyet* og *Sözcü* etterforskningen som en sammensvergelse mellom AKP og Gülen for å svekke den sekulære staten. Massemedier som avisen *Hürriyet* avviste på sin side ikke eksistensen av den dype staten,

⁴⁹ Tank, 2010: 70, 76.

⁵⁰ Park, 2008: 55.

⁵¹ Yesil, 2016: 95.

men forsøkte å svekke legitimiteten til saken ved å fokusere på selvmotsigelser i etterforskningen og den endeløse strømmen av arrestasjoner rettet mot journalister.⁵²

3.1 - *Today's Zaman* om Ergenekon-saken

Ergenekon-saken ble betraktet som et udemokratisk fenomen av *Today's Zaman* sine spaltister og avisen fortsatte å støtte operasjonen gjennom de fem årene saken pågikk. Selv om saken ikke ble sett i lys av pressefrihetens situasjon anerkjente avisen at pressefriheten i Tyrkia var begrenset. Spaltistene argumenterte for at dette ikke var et nytt fenomen under AKP sitt styre og trakk linjene tilbake til militærstyret tidlig på 1980-tallet. Avisen argumenterte for at deler av det tyrkiske mediebildet selv satte begrensninger på den journalistiske friheten og at journalistene arrestert i Ergenekon-saken var skyldige i kriminell virksomhet.

3.1.1 - 2008-2009: Ergenekon som et farlig og dyptgående samfunnsproblem

I nyhetsartikkelen *Ergenekon Terror Machine Targeted Soul of Turkey*⁵³ ble Ergenekon omtalt som et kriminelt nettverk mistenkt for å ha planlagt et kuppforsøk mot den sittende regjeringen. Det ble vist til at organisasjonen hadde medlemmer fra ulike samfunnslag, deriblant militæroffiserer, forretningsmenn, journalister og akademikere. Artikkelen ble publisert 28. Juli 2008, kort tid etter at påtalemyndighetene tok ut tiltale mot organisasjonen. *Today's Zaman* betraktet etterforskningen av Ergenekon som et positivt og ikke minst viktig tiltak. Avisen formidlet myndighetene sitt syn på Ergenekon som et dyptgående samfunnsproblem og påpekte at organisasjonen kunne knyttes til en rekke tidligere uopplarte drap og terroraktivitet i Tyrkia.

Til tross for at *Today's Zaman* påpekte at Ergenekon av mange ble sett på som århundrets viktigste rettssak ble det i 2008 og 2009 skrevet svært lite i avisen om både etterforskningen og de påfølgende arrestasjonene. I artiklene *Today's Zaman* publiserte om saken ble Ergenekon omtalt som en terrororganisasjon og fokuset ble hovedsakelig lagt på militærets funksjon og rolle i organisasjonen. Dette til tross for at det mellom 2008 og 2010 var over 4000 journalister under etterforskning.⁵⁴ Strenge redaksjonelle retningslinjer kan være årsaken til at *Today's Zaman* valgte å ikke kommentere på kritikkverdige forhold ved etterforskningen, men samtidig reflekterte også avisen allmenne oppfatninger i samfunnet.

⁵² Yesil, 2016: 97-99.

⁵³ *Today's Zaman*, «Ergenekon Terror Machine Targeted Soul of Turkey» (28.07.2008).

⁵⁴ Yesil, 2016: 99.

Etterforskningen hadde i sin tidlige fase stor støtte blant befolkningen. AKP sin første regjeringsperiode hadde ført med seg politisk stabilitet og kampen mot maktstrukturer utenfor den etablerte staten ble ansett som et viktig steg for å videreføre demokratiet.

3.1.2 - 2010: Pressefrihet etablerer seg som et sentralt tema

Selv om *Today's Zaman* ikke anerkjente at etterforskningen av Ergenekon resulterte i vanskeligere arbeidsvilkår for journalister satte likevel det økte presset på media sitt preg på avisen. Pressefrihet ble fra 2010 et viktig tema, men i motsetning til sekulære aviser og massemedia benektet *Today's Zaman* at situasjonen var blitt verre under AKP. I spalten *PM Erdoğan discusses new constitution, elections with media representatives*⁵⁵ beskrev Abdulhamit Bilici den tyrkiske pressefriheten som et kronisk problem og viste til at temaet på nytt hadde blitt aktuelt da en reporter og en direktør fra søsteravisen *Zaman* hadde måtte møte i retten uken før. Avskjedigelsen av spaltisten Bekir Coşkun fra avisen *Habertürk* ble også trukket frem i spalten og Bilici påpekte at Coşkun var en kjent kritiker AKP. I etterkant av oppsigelsen hevdet Coşkun at årsaken til at han nå stod arbeidsløs var press fra myndighetene på hans tidligere arbeidsgiver. Erdoğan selv benektet dette i en tale han holdt for ulike representanter fra media: «Media bosses do not ask me when employing columnist. Why should they ask me when firing them?»⁵⁶

Artikkelen tok opp en rekke utfordringer knyttet til journalisters arbeidsforhold og Bilici la vekt på at pressefrihetens situasjon i Tyrkia var problematisk. Samtidig påpekte han at dette var problematikk som også Erdoğan anerkjente. Videre viste han til at dette ikke var utfordringer som ikke kunne knyttes direkte til AKP, men at det var etterlevninger fra tidligere regjeringer. Spalten skilte seg fra tidligere artikler skrevet om Ergenekon i avisen, både ved å ta opp pressefrihet som tema og kritisere situasjonen. Bilici var likevel mild i sin kritikk, særlig med tanke på at to av søsteravisens egne ansatte måtte møte i retten for sitt journalistiske arbeid.

3.1.3 - 2011: Arrestasjoner av journalister ble trappet opp

Den andre bølgen av arrestasjoner i Ergenekon-saken fant sted i februar 2011 da hovedkvarteret til det politiske nettstedet OdaTV ble ransaket av politiet. OdaTV var kjent for sitt kritiske standpunkt mot AKP og i etterkant av ransakelsen ble nettstedets grunnlegger

⁵⁵ Bilici, «PM Erdogan Discusses New Constitution, Elections With Media Representatives» (27.09.2010).

⁵⁶ *Ibid.*

Soner Yalçın arrestert sammen med syv av sine kollegaer. Anklagen mot journalistene var medlemskap i Ergenekon, hatretorikk rettet mot offentligheten og oppbevaring av hemmeligstemplede statsdokumenter.⁵⁷ Mens ransakelsen og de påfølgende arrestasjonene ble kritisert av ulike yringsfrihetsorganisasjoner og deler av tyrkisk media viste *Today's Zaman* liten solidaritet med Yalçın og hans kollegaer.

I spalten *Open Letter to Ambassador Ricciardone*⁵⁸ henvendte Yavuz Baydar seg til den amerikanske ambassadøren Francis J. Ricciardone Jr. Etter tiltredelsen som ambassadør i 2011 hadde han ved flere anledninger kritisert Tyrkia for det høye tallet av fengslede journalister og intellektuelle. Baydar avviste kritikken og beskyldte den amerikanske ambassadøren for uvitenhet. Ifølge Baydar var det tyrkiske mediebildet vanskelig å forstå: skillelinjene mellom ulike segmenter av media var store og delt mellom ærlige, hardtarbeidene journalister og journalister som benyttet enhver anledning til å verbalt angripe AKP. Yalçın ble trukket frem som et eksempel på den sistnevnte kategorien. OdaTv ble beskrevet som et symbol på journalistikkens mørke side i Tyrkia, og Baydar anklaget nettstedet for antisemittisme, løgner, karakterdrap og hatefulle ytringer. Baydar benyttet seg også av Erdoğan's egen argumentasjon og viste til at det høye tallet av fengslede journalister var misvisende siden majoriteten av dem var fengslet for kriminalitet og ikke på grunn av deres journalistiske arbeid.

Spalten kommenterte også direkte på spørsmålet om pressefrihetens kår i Tyrkia. Baydar påpekte tidlig i spalten at det var stor frihet for tyrkiske medier: «True, were it suppressed, we would not experience, for instance, a fiercely oppositional loud newspaper, *Szöcü*, to double its circulation and become as powerfully vocal as they have».⁵⁹ Likevel valgte han å avslutte spalten med å kritisere hvordan søksmål og ulike paragrafer i det tyrkiske lovverket kneblet fri journalistikk og vedgikk slik at det eksisterte et press på tyrkiske medier.

Nyhetsartikkelen *Documents Reveals Plans to Discredit Ergenekon Probe*⁶⁰ viste at Yavuz ikke var den eneste journalisten i *Today's Zaman* som rettferdiggjorde ransakelsen av OdaTV. Her ble det lagt frem kortere utdrag fra en rekke dokumenter som politiet hadde beslaglagt fra

⁵⁷ Yesil, 2016: 99-100.

⁵⁸ Baydar «Open Letter To Amassadore Ricciardone» (18.02.2011).

⁵⁹ *Ibid.*

⁶⁰ Today's Zaman «Documents Reveals Plans To Discredit Ergenekon Probe» (20.02.2011).

Yalçın sin datamaskin. *Today's Zaman* beskyldte Yalçın for både å ha hatt planer om å svekke troverdigheten til den pågående etterforskningen av Ergenekon og for å ødelegge folkets tillit til regjeringsvennlige aviser: «As a result of the plan, the pro-government” press organs would lose credibility in the eyes of the nation». *Today's Zaman* påpekte riktignok at Yalçın under avhør benektet å være i eierskap av slike dokumenter, men stilte seg ellers ukritisk til arrestasjonen.⁶¹

Kort tid etter ransakelsen av OdaTV sine kontorer ble de anerkjente journalistene Nedim Şener og Ahmet Şık anklaget for medlemskap i Ergenekon. Begge hadde i en årrekke etterforsket den dype staten og at de nå ble arrestert for å ha samarbeidet med Ergenekon skapte sinne og uro blant deres journalistkollegaer. Mange begynte for alvor å miste tillitt til etterforskningen og spekulasjoner om at arrestasjonene var utelukkende politisk motivert ble luftet i den offentlige debatten. Şener hadde året før blitt hedret for boken *The Dink Murder and Intelligence Lies* hvor han både rettet kritikk mot AKP og avslørte at nasjonale sikkerhetsstyrker hadde vært involvert i drapet på Hrant Dink i 2007.⁶² Dink var en armensk-tyrkisk journalist som utmerket seg både for sin kritikk mot grupperinger i det tyrkiske samfunnet som var fiendtlig innstilt mot minoritetsgrupper og for sitt arbeid for en internasjonal anerkjennelse av det armenske folkemordet.⁶³ Şık på sin side hadde tiltrukket seg oppmerksomhet med manuskriptet til boken *The Imam's Army* hvor han dokumenterte Gülen-bevegelsen sin infiltrasjon i det tyrkiske rettsvesenet.⁶⁴

The Imam's Army ble aldri publisert, men ifølge intervjuobjekt 1 var boken årsaken til at Şık ble arrestert som mistenkt i Ergenekon-saken: «They used the book as a pretext to put him in prison. They accused him of being a supporter of the military coup, but all his life he was against the military». Intervjuobjekt 1 stilte seg tvilende til sakens egentlige motiv og utelukket ikke at etterforskningen ble iverksatt for å fjerne AKP sine kritikere.

Til tross for at saken raskt ble svært kontroversiell var *Today's Zaman* sin dekning av arrestasjonene relativt sparsom. Likevel skilte den seg ut fra avisens tidligere omtale av Ergenekon ved å være preget av et langt større mangfold av meninger.

⁶¹ *Ibid.*

⁶² Yesil, 2016: 100.

⁶³ Christensen, 2010: 185-186.

⁶⁴ Yesil, 2016: 100.

Få dager etter arrestasjonene ble spalten *Judiciary is taking the hardest exam in history*⁶⁵ av Mehmet Ali Birand publisert i avisen. Birand var på dette tidspunktet ikke ansatt som fast spaltist i *Today's Zaman*, men i *Hürriyet Daily News*, og spalten kom opprinnelig på trykk der. Her beskrev han en situasjon preget av uro og usikkerhet for tyrkiske journalister. Birand hevdet at etterforskningen av Ergenekon hadde beveget seg vekk fra sitt egentlige formål og nå rammet uskyldige: «Journalists are arrested without knowing the reasoning behind it. Conspiracy theories are produced for the sake of Ergenekon, questions are asked in the investigations pertaining to wiretapping that one can't comprehend».⁶⁶ Det Birand beskrev er med andre ord et regjeringsparti og en statsminister preget av tafatthet og ansvarsfraskrivelse. Han uttrykte misnøye med at AKP ikke var tydeligere i sitt forsøk på å legitimere en så komplisert og kontroversiell sak, men kritikken ble likevel hovedsakelig rettet mot det tyrkiske rettssystemet som han gav hovedansvaret for utviklingen Ergenekon-saken hadde tatt.

Samme dag ble spalten *Justice on Trial*⁶⁷ av Andrew Finkel lagt ut på *Today's Zaman* sin nettside. Finkel har i en årrekke jobbet som journalist i Tyrkia, men også publisert ulike rapporter hvor pressefrihetens situasjon problematiseres, både før og under AKP sin regjeringstid. I spalten argumenterte han for at etterforskningen av Ergenekon hadde mistet sin troverdighet etter arrestasjonene av Şener og Şık og tippet over til å bli en svart komedie: «A case of the magnitude of Ergenekon was by its nature bound to be controversial. Many have seized upon the sloppiness and inconsistencies in the way it was argued to suggest the prosecution itself was a conspiracy and that its main purpose was to intimidate opposition to the current government».⁶⁸ Şener og Şık ble omtalt i varme ordlag og Finkel trakk også frem at arrestasjonene vekket sinne blant flere av Tyrkias mest anerkjente journalister. Finkel var selv tydelig opprørt over situasjonen og i motsetning til sine kollegaer i *Today's Zaman* rettet han kritikk mot både AKP og det tyrkiske rettsvesenet: «The Turkish legal system is notorious for meeting out punishment not at the end of a trial but at the point of arrest and during the long years those charged spend on remand in jail».⁶⁹

⁶⁵ Birand, «Judiciary Is Taking The Hardest Exam In History» (08.03.2011).

⁶⁶ *Ibid.*

⁶⁷ Finkel «Justice On Trial» (08.03.2011).

⁶⁸ *Ibid.*

⁶⁹ *Ibid.*

Sammenlignet med tidligere publiseringer av *Today's Zaman* skiller spalten til Finkel seg ut på en rekke områder. Finkel var svært frittalende og la ikke skjul på sine meninger om vendingen etterforskningen hadde tatt. Han tok opp de mange kontroversene rundt etterforskningen, problematikk knyttet til det tyrkiske rettsvesenet og kritiserte regjeringsvennlige journalister. Finkel var på tidspunktet selv ansatt i en regjeringsvennlig avis og vendte seg sådan mot sine egne kollegaer.

En måned etter at spalten *Justice on Trial* ble publisert fikk Finkel sparken fra *Today's Zaman*. Meningene Finkel stod for var i strid med avisens politiske profil, men avskjedigelsen kan også ses i lys av avisens tette bånd til Gülen-bevegelsen. Finkel hadde tatt sterk avstand fra arrestasjonen Şener, som med *The Imam's Army* hadde kommet på kant med Gülen.

Finkel sin siste spalte for avisen ble avvist av redaksjonen, men kom på trykk i *Hürriyet Daily News*. Også her uttrykte han bekymring for den hyppige rettsforfølgelsen av skribenter. Finkel nevnte verken navn på forfatter eller bok, men setningen: «In short, writing a book offensive to the Gülen community is not a crime»⁷⁰ kan tolkes som en referanse til Şener sitt manuskript. Teksten avsluttes med en fotnote hvor det kommenteres at spalten ble avvist av Finkel sin tidligere arbeidsgiver og at spalten var årsaken til at han ble avskjediget fra *Today's Zaman*.

Ytringene til Finkel og Birand om Ergenekon-saken sin synkende troverdighet var i strid med avisens etablerte syn på Ergenekon, og på bakgrunn av Finkel sin avskjedigelse kan vi anta at publiseringene var en redaksjonell glipp som ikke ble tatt vel i mot av avisens ledelse. Dette illustreres også av ytringene som ellers kom på trykk i *Today's Zaman*.

Spalten *Western Experts*⁷¹ av Etyen Mahcupyan står i sterk kontrast til Finkel og Birand sine meninger. Mahcupyan hevdet at arrestasjonene ikke kunne betraktes som et brudd på pressefriheten utelukkende basert på Şener og Şik sin yrkestittel som journalister. Han trakk videre frem at påstanden om et økt press på tyrkiske medier var manipulert av sekulære medier i et forsøk på å sverte myndighetene. Mahcupyan viste riktignok til at det var

⁷⁰ Finkel «A Dilemma» (07.04.2011).

⁷¹ Mahcupyan «Western Experts» (10.06.2011).

problemer knyttet til pressefrihetens situasjon, men at dette hovedsakelig var restriksjoner rettet mot regjeringsvennlige og pro-kurdiske medier. Han hevdet videre at spekulasjonene rundt undertrykkelse og rettslig forfølgelse av regjeringskritikere i forbindelse med Ergenekon-saken var latterlige siden majoriteten av dem var politisk aktive og gjorde sitt ytterste for å motarbeide Erdoğan.

I løpet av de fem årene rettsaken pågikk var 2011 det året hvor tyrkiske medier opplevde det største presset. Dette reflekteres også i *Today's Zaman*, men på en noe uventet måte. Fremfor å kommentere på det økte presset gikk avisen i en forsvarsposisjon og forsøkte å legitimere arrestasjonene av journalister gjort i forbindelse med Ergenekon-saken. I løpet av året ble en rekke spalter som diskuterte pressefrihetens situasjon i landet publisert. Felles for spaltistene var at de anerkjente at det var utfordringer knyttet til journalisters arbeidsvilkår og de tok opp problemer knyttet til sensur, eierskapsforhold og det tyrkiske lovverket. Dette er alle sentrale temaer som går igjen i faglitteraturen skrevet om emnet. Spaltistene i *Today's Zaman* la på sin side også vekt på det de betraktet som andre avgjørende faktorer, særlig knyttet til arbeidet til journalister ansatt i sekulære medier. Disse ble blant annet anklaget for uærlig journalistikk, svertkampanjer og for å dekke over overgrep utført av militæret.

Særlig Doğan Media Group sin største avis *Hürriyet* kom under hard kritikk. I spalten *Mr. Murdoch and Mr. Doğan*⁷² anklaget Babahan avisen for stille seg bak militærets maktmisbruk og for å påvirke lesernes politiske meninger ved å spre falske rykter om politikere fra AKP. Den krasse kritikken og anklagene *Today's Zaman* rettet mot sekulære aviser illustrerer godt splittelsen blant tyrkiske medier, hvor sterke motpoler hindret samhold og solidaritet på tvers av avisenes politiske orientering.

I motsetning til sekulære aviser ble ikke det økte presset på media sett i lys av Ergenekon-saken og avisen både forsvarte og legitimerte saken. *Today's Zaman* sine spaltister betraktet journalisters vanskelige arbeidsvilkår i Tyrkia som et gammelt fenomen og trakk linjene tilbake til militærstyret tidlig på 1980-tallet. Slik ble problematikken rundt begrenset pressefrihet knyttet til militæret snarere enn til AKP. Enkelte av spaltistene slo likevel fast at strukturene som stammet fra militærstyret også ble benyttet av Erdoğan for å legge press på medier.

⁷² Babahan, «Mr. Murdoch and Mr. Doğan» (19.07.2011).

3.1.4 - 2012: Et større mangfold av meninger preget avisen

I 2012 økte antallet nyhetsartikler og spalter i *Today's Zaman* som diskuterte Ergenekon opp mot den tyrkiske pressefriheten. Det generelle nyhetsbildet i avisen formidlet fremdeles etterforskningen av Ergenekon som et positivt tiltak, men enkelte spaltister begynte også å rette kritikk mot AKP og over utviklingen saken hadde tatt. Avisen ble dermed preget av et lang større mangfold av meninger og vi kan skimte et begynnende politisk skifte i avisen. *Today's Zaman* hadde i en årrekke promotert seg som tilhenger av AKP sin politikk, men en svekket allianse mellom partiet og Gülen åpnet opp for færre restriksjoner knyttet til kritikk av myndighetene.

AKP og Gülen hadde siden partiets valgseier i 2002 vært nære forbundsfeller og funnet sammen gjennom en felles fiende i det sekulære militæret. Ergenekon-saken svekket derimot militærets politiske makt. Flere av militærets lederfigurer ble fjernet fra sin posisjon, institusjonens popularitet var dalende og med grunnlovsendringene i 2010 mistet militæret kontroll over domstolene. Etter nøytraliseringsen av det tidligere så populære militæret var det lite som knyttet AKP og Gülen sammen og alliansen begynte gradvis å slå sprekker.⁷³

Det ansente forholdet mellom AKP og Gülen ble derimot lite diskutert i *Today's Zaman*. Avisen valgte heller å rette fokus på diskusjoner knyttet til vestlige mediers oppfattelse av Ergenekon. Da Reporters Without Borders (RWB) publiserte rapporten *Turkey's Press Freedom Crisis* i oktober 2012 fikk organisasjonen gjennomgå hard kritikk i avisen. I spalten *Let jailed Journalist refer to the Strasbourg Court*⁷⁴ argumenterte Abdulhamit Bilici for at pressefriheten i Tyrkia hadde forbedret seg under AKP og at journalisters arbeidsvilkår ikke var verre i Tyrkia enn det de var i Kina og Iran, slik det ble hevdet i rapporten.⁷⁵ Han argumenterte videre for at enkelte journalister satt fengslet på grunn av kriminalitet og brukte journalisten Tuncay Özkan som eksempel. Özkan hadde tidligere jobbet for ulike aviser eid av Doğan Media Group og i den sekulære avisen *Cumhuriyet*. I 2008 var han og Mustafa Balbay, byråsjef for *Cumhuriyet* sitt hovedkontor i Ankara, blant de første journalistene som ble arrestert i forbindelse med Ergenekon-saken. Til tross for at RWB i sin rapport skrev at det var usikkert om fengslingen av Özkan kunne knyttes direkte til hans journalistiske arbeid

⁷³ Cornell «Erdoğan's Looming Downfall: Turkey at the Crossroads».

⁷⁴ Bilici «Let jailed journalists refer to Strasbourg Court» (24.10.2012).

⁷⁵ Reporters Without Borders «Turkey's Press Freedom Crisis».

påstod Bilici at organisasjonen brukte saken for å fremme sine argument om medias vanskelige forhold i Tyrkia.

Dette er et av flere eksempler hvor *Today's Zaman* sine spaltister beskyldte Vesten for å skape et ensidig bilde av etterforskningen og for en manglende vilje til å se Ergenekon i lys av Tyrkias historie med jevnlig militærkupp. I følge *Today's Zaman* trakk søkelyset internasjonale aktører rettet mot pressefrihetens situasjon oppmerksomheten vekk fra det avisen oppfattet som etterforskningens egentlige mål: å fjerne et kriminelt nettverk som hadde planer om å styrte den demokratisk valgte regjeringen.

Selv om Özkan og Balbay ble arrestert allerede i 2008 var det først i 2012 at *Today's Zaman* viet journalistene særlig oppmerksomhet. Det var stor enighet blant avisens spaltister om at Özkan og Balbay var skyldige og arrestasjonene ble derfor ikke betraktet som et brudd på pressefriheten. For å underbygge sitt syn la flere av spaltistene vekt på at Özkan sin sak ikke hadde fått medhold i Den europeiske menneskerettsdomstolen i Strasbourg. Özkan mente selv at arrestasjonen brøt med Den europeiske menneskerettighetsdomstolen av ulike årsaker: han hadde ikke blitt informert om bakgrunnen for arrestasjonen, rettsaken var ikke rettferdig og saken manglet konkrete bevis.⁷⁶

Da journalistene Yasemin Çongar og Ahmet Altan fra den liberale avisen *Taraf* leverte inn sine oppsigelser i desember 2012 ga derimot enkelte av *Today's Zaman* sine spaltister uttrykk for bekymring. Omstendighetene bak oppsigelsene var uklare, men i *Today's Zaman* ble hendelsen likevel sett i lys av et økt press på tyrkiske medier. Mens Yavuz Baydar i spalten *Earthquake at Taraf a new wound for journalism*⁷⁷ roste Çongar og Altan for sitt pågangsmot i et stadig tøffere miljø gikk Emre Uslu nærmere inn på mulige årsaker til oppsigelsene. I spalten *Taraf, democracy and freedom of press*⁷⁸ viste han til at Altan et par uker tidligere hadde blitt bøtelagt etter å ha kritisert Erdoğan. Uslu trakk videre frem at statsministeren viste stadig mindre toleranse for kritikk og ulike meninger.

Bakgrunnen for at de to hendelsene ble møtt med så ulike reaksjoner kan forklares med *Today's Zaman* sin politiske profil. Mens Özkan og Balbay representerte det sekulære

⁷⁶ Bilici «Let jailed journalist refer to the Strasbourg court » (24.10.2012).

⁷⁷ Baydar, «Earthquake at Taraf a New Wound for Journalism» (17.12.2012).

⁷⁸ Uslu, «Taraf, Democracy and Freedom of the Press» (17.12.2012).

spekteret av tyrkisk journalistikk delte *Taraf* og *Today's Zaman* et felles forståelsesgrunnlag. Det er antatt at *Taraf* var finansiert av Gülen og i likhet med *Today's Zaman* utmerket avisen seg som en krass kritiker av det tyrkiske militæret.

3.1.5 - 2013: Et politisk skifte i avisens profil

Tidlig i august 2013 falt den endelige dommen i Ergenekon-saken. Etterforskningen, som mange håpet ville rydde opp i udemokratiske tendenser i samfunnet, hadde i årenes løp blitt svært kontroversiell. Hundrevis av aktive og pensjonerte militæroffiserer, journalister og sivilsamfunnsaktører tilknyttet sekulære og kemalistiske organisasjoner ble mellom 2008 og 2013 arrestert. Brudd på rettsikkerheten til de tiltale og uklarheter knyttet til noe av bevismaterialet skapte en voksende tvil til etterforskningens egentlige motiv.⁷⁹ Dette ble derimot ikke formidlet i *Today's Zaman* som beholdt sin sterke tro på organisasjonens eksistens og motiv.

Den avsluttende rettsaken ble riktignok jevnlig omtalt i avisen, men saken ble i liten grad knyttet opp mot pressefrihetens situasjon. Avisen fortsatte å fremme sitt syn på etterforskningen som et viktig demokratisk grep og uttrykte håp om at den endelige dommen ville frigjøre Tyrkia fra sin fortid med gjentatte militærkupp. Samtidig ble opposisjonspartiet Det republikanske folkeparti (CHP) sitt syn på domsavgjørelsen også fremmet og avisens tidligere krasse kritikk av partiet ble mindre synelig. Avisen bar et tydelig preg av et begynnende politisk skifte som følge av den eskalerende konflikten mellom Erdoğan og Gülen.

I spalten *Erdoğan's New Friends: Generals*⁸⁰ viste Emre Uslu til at han ikke lengre definerte *Today's Zaman* som en regjeringsvennlig avis. Han anerkjente at Erdoğan hadde vært avgjørende for etterforskningen sin suksess, men så medbekymrede øyne på det han hevdet var en personlighetsendring hos statsministeren: «By getting closer to the neo-nationalist, Erdoğan is also sending a message to the religious networks that have been his long-term supporters to show how he could use nationalist to punish them».⁸¹

⁷⁹ Yesil, 2016: 95.

⁸⁰ Uslu « Erdoğan's New Friends: Generals» (16.02.2013).

⁸¹ *Ibid.*

3.2 - *Hürriyet Daily News* om Ergenekon-saken

Sammenlignet med *Today's Zaman* bar *Hürriyet Daily News* sin omtale av Ergenekon preg av et langt større meningsmangfold. Flere spaltister betraktet etterforskningen som et positivt tiltak og så eksistensen av den dype stat som svært problematisk. Avisen var likevel nøye med å understreke at enkelte sider ved etterforskningen gjorde Ergenekon-saken svært kontroversiell. *Hürriyet Daily News* la tidlig vekt på at journalister ble en særlig utsatt gruppe i etterforskningen, men det var først fra 2010 at avisen argumenterte for at dette var en sak som truet pressefriheten i landet.

3.2.1 - 2008-2009: Arrestasjoner av journalister ble løftet frem

I kontrast til *Today's Zaman*, som betraktet etterforskningen av Ergenekon som et positivt tiltak, trakk *Hürriyet Daily News* allerede fra 2008 frem flere kritikkverdige forhold ved måten saken ble håndtert på. Nyhetsartikkelen *Opposition says Ergenekon government tool*⁸² gav uttrykk for uro over utviklingen i landet. Artikkelen påpekte at flere opposisjonspolitikere og journalister så med bekymrede øyne på AKP sin økte innflytelse over viktige samfunnsinstitusjoner og at myndighetene ble anklaget for å bruke Ergenekon som et skalkeskjul for å fjerne kritikere. Nyhetsartikkelen la nærmest utelukkende vekt på opposisjonspolitikere og journalistforeninger sin frustrasjon og sinne over arrestasjonene gjort i forbindelse med etterforskningen. Slik gav avisen også uttrykk for sitt eget syn på etterforskningen.

Nyhetsartiklene fortsatte gjennom 2008 å formidle et lignende synspunkt som i *Opposition says Ergenekon government tool*, men etter at den offisielle tiltalen ble tatt ut 25. juli 2008 ble kritikken tonet betydelig ned. Blant avisens spaltister var det også enkelte som så på etterforskningen som et positivt tiltak.

I motsetning til *Today's Zaman*, som i sakens første år særlig la vekt på militæret sin rolle i Ergenekon, valgte *Hürriyet Daily News* å sette arrestasjonene i fokus. Avisen var nøye med å understreke antallet av arresterte journalister og la videre vekt på at mange av de mistenkte i Ergenekon-saken var åpne kritikere av myndighetene. Mustafa Balbay og Tuncay Özkan var navn som jevnlig ble trukket frem for å illustrere dette. Avisen påpekte at det høye tallet av arresterte journalister gjorde saken kontroversiell og gjennom intervju med ulike advokater og

⁸² *Hürriyet Daily News*: «Opposition says Ergenekon government tool» (02.07.2008).

jurister pekte *Hürriyet Daily news* på flere kritikkverdige forhold ved etterforskningen: «If the accused is facing charges of founding a gang, information unrelated to the crime must be destroyed, chair of the Turkish Judges and Prosecutors Union, Ömer Faruk Eminağaoğlu asserted. Doing otherwise would be a breach of private life. It crosses the accusation line in the lawsuit, he said».⁸³

Nyhetsartiklene *Hürriyet Daily News* publiserte om Ergenekon i 2008 var relativt like i sitt innhold. I spaltene finner vi derimot mer variasjon. Mens enkelte av *Hürriyet Daily News* sine spaltister stilte spørsmål til hvorfor etterforskningen ikke hadde blitt iverksatt tidligere la Semih Idiz vekt på de kritikkverdige forholdene ved etterforskningen. I spalten *Europe's reluctance over Ergenekon case shakes confidence in EU*⁸⁴ fremhevet han arrestasjonen av Ilhan Selçuk, spaltist i *Cumhuriyet*, som særlig opprørende. Han var ikke bare sterkt kritisk til arrestasjonen, men stilte seg også uforstående til at det internasjonale samfunnet ikke reagerte: «... when Ilhan Selçuk, the leading columnist for *Cumhuriyet*, was detained within the context of the Ergenekon case, no one in Europe protested the way a man over 80 with serious health problems, who is a household name in this country, was taken from his residence in the early hours of the morning, as he was a armed terrorist or a dangerous criminal».⁸⁵

I likhet med *Today's Zaman* var det i 2009 relativt få artikler i *Hürriyet Daily News* som diskuterte Ergenekon i forhold til pressefrihetens situasjon. Avisen trakk riktignok frem at arrestasjonene av en rekke journalister gjorde saken kontroversiell, men Ergenekon-saken ble hovedsakelig sett på som en politisk sak og ikke som en trussel mot den tyrkiske pressefriheten.

3.2.2 - 2010: En voksende bekymring for pressefrihetens situasjon

Ergenekon fikk derimot langt mer omtale i 2010. Blant de første artiklene *Hürriyet Daily News* publiserte i 2010 finner vi Özgür Öğret sin spalte *Ergenekon: Whose side are you on?*⁸⁶ Her diskuterte han hvordan Ergenekon-saken hadde forsterket allerede eksisterende skillelinjer mellom sekulære og islamistiske grupper i det tyrkiske samfunnet. Öğret trakk frem at mens enkelte betraktet større sivil kontroll over militæret som et viktig steg i retning

⁸³ Hürriyet Daily News «Ergenekon indictment may trouble Turkey» (03.09.2008).

⁸⁴ Idiz «Europe's reluctance over Ergenekon case shakes confidence in EU» (04.07.2008).

⁸⁵ *Ibid.*

⁸⁶ Öğret «Ergenekon: Whose side are you on?» (02.01.2010).

av et mer demokratisk Tyrkia, ble rettsforfølgelsen av generaler og offiserer av andre sett på som et angrep på den sekulære staten. Dette skillet kom også tydelig frem blant tyrkiske aviser ifølge Öğret. Retningen etterforskningen hadde tatt i 2009 gjorde at begge partene mistet sin styrke og han påpekte videre at kompleksiteten ved Ergenekon gjorde at mange hadde havnet i en gråsoner uten en klar mening om saken.

Det generelle nyhetsinnholdet i *Hürriyet Daily News* viste derimot den motsatte tendensen. Avisen fortsatte å uttrykke sin tvil om etterforskningens egentlige motiv, og avisen begynte i 2010 å legge stor vekt på hvordan saken påvirket pressefriheten i landet. Temaer som økonomisk press på mediehus, sensur og lovverket ble trukket frem i både nyhetsartikler og spalter. Fra nyhetsinnholdet i avisen kom det også frem at samholdet blant tyrkiske journalister vokste i respons på det økte presset. Mot slutten av året ble en rekke protester og solidaritetskampanjer arrangert av ulike journalistorganisasjoner for å vise sin støtte til fengslede journalister.

I spalten *Government fails press freedom test*⁸⁷ rettet Semih Idiz krass og direkte kritikk mot myndighetenes økte press på media. Han fremhevet pressefrihet som et grunnleggende element i et demokratisk styresett og viste til hvordan Tyrkia brøt med disse rettighetene. Idiz hevdet at forholdene ble stadig verre under AKP og sammenlignet forholdene med dem under militærdiktaturet på 1980-tallet. Han pekte på at det tyrkiske lovverket vanskeliggjorde journalisters arbeidsforhold og la særlig vekt på artikkel 285 av den tyrkiske straffeloven. Loven ble innført under AKP sin første regjeringperiode og gjorde det straffbart å bryte taushetsplikten i etterforskningen av kriminelle saker. Under Ergenekon-saken ble loven hyppig brukt mot journalister som omtale saken.⁸⁸ Idiz viste til at loven gjennom årenes løp hadde resultert i at over 4000 rettsaker hadde blitt ført mot journalister.⁸⁹ Videre påpekte han at det bare fra Doğan Media Group stod 644 journalister tiltalt i 2010.

Idiz var langt fra den eneste spaltisten i *Hürriyet Daily News* som diskuterte det økte presset tyrkiske medier opplevde. I spalten *The lazy eye*⁹⁰ la Soner Çağaptay vekt på hvilke begrensinger eierskapsstrukturen blant tyrkiske medier la på pressefriheten og hvordan patron-klient forholdet mellom medieiere og tyrkiske myndigheter hadde forsterket seg etter at AKP kom til makten. Han trakk frem at uavhengige medier daglige fikk telefoner fra

⁸⁷ Idiz: «Government fails press freedom test» (18.10.2010).

⁸⁸ Hammarberg, 2011: 7.

⁸⁹ Dette er tall som stemmer overens med Freedom House sin rapport: «Freedom of the Press 2011».

⁹⁰ Çağaptay: «The lazy eye» (14.nov.2010).

statsministerens kontor med beskjed om å endre nyhetsinnholdet sitt i myndighetenes favør. I følge Çağaptay hadde selvsensur blitt så utbredt at media også ofte ryddet opp i rekkene før AKP rakk å gripe inn. Han viste til et eksempel fra sin egen søsteravis *Hürriyet*: «After writing an unbecoming column about the AKP leaders, Ekşi was forced to “resign” when AKP chair and Turkish Prime Minister Recep Tayyip Erdoğan threatened to “fight back.” *Hürriyet’s* owner, the Doğan Media Group, faces a \$3.3 billion tax fine for anti-government activity – a sum larger than Doğan’s net worth; another fine may finish it off».⁹¹

Økt internasjonal oppmerksomhet på pressefrihetens situasjon ble særlig i årets siste måneder et viktig tema i *Hürriyet Daily News*. I november 2010 ble EU sin fremdriftrapport for Tyrkia lagt frem og avisen publiserte flere artikler som diskuterte og refererte til rapporten. *Hürriyet Daily News* viste til at det i rapporten kom frem at åpen og fri debatt hadde fortsatt å utvikle seg i 2010, særlig i forhold til minoritetsrettigheter, men at EU også uttrykte bekymring for pressfriheten i landet. Rapporten trakk frem at antiterrorloven, presseloven og artikkel 301 av straffeloven ble brukt for å begrense ytringsfriheten, og pekte på at Ergenekon-saken illustrere dette. Utviklingen de seneste årene hadde gjort at EU sitt fokusområde i Tyrkia hadde skiftet fra det ”kurdiske problemet” til pressefrihetens situasjon.

3.2.3 - 2011: Fra kritikkverdige forhold til Ergenekon-saken som politisk motivert

Ransakelsen av OdaTV og særlig fengslingen av Şener og Şik i 2011 var blant Ergenekon-sakens mest kontroversielle hendelser, og satte sitt preg på nyhetsbildet i *Hürriyet Daily News*. En jevn strøm av nyhetsartikler og spalter som diskuterte pressefrihet i lys av Ergenekon ble publisert gjennom året og kritikken av AKPs håndtering av saken ble stadig krassere.

I nyhetsartikkelen *Turkish Journalist Platform to increase efforts to promote free speech*⁹² viste Izgi Güngör til at det i 2011 pågikk 4000 rettssaker mot journalister, og at det i siste halvdel av 2010 hadde sittet 50 journalister i fengsel. Det tyrkiske lovverket ble på nytt trukket frem i avisen. Güngör viste til at organisasjonen Turkish Journalist Union, i likhet med EU, så behov for endringer i både straffeloven og antiterrorloven. I et intervju med *Hürriyet Daily News* påpekte Artilla Sertel fra organisasjonen The Freedom for Journalist Platform at bruken av lange varetektsfengslinger hadde etablert seg som et vanlig fenomen under Ergenekon: «Balbay and Özkan have been detained in prison for around two years

⁹¹ *Ibid.*

⁹² Güngör: «Turkish Journalist Platform to increase efforts to promote free speech» (02.01.2011).

without any concrete evidence and their trials, he said, adding that the cases were based on their professional activities, not their alleged actions in Ergenekon».⁹³

Det høye antallet fengslede journalister og lange varetektsfengslinger var tematikk som jevnlig ble trukket frem, og avisens spaltister betraktet dem som høyst problematiske. Ikke bare brøt det med rettsikkerheten til de fengslede journalistene, men skapte også et arbeidsmiljø preget av usikkerhet og frykt.

Ransakelsen av OdaTV sine kontorer og de påfølgende arrestasjonene av Soner Yalçın og hans kollegaer i februar 2011 forsterket uroen regjeringskritiske journalister følte for sin egen sikkerhet. Yalçın var en kontroversiell skikkelse, men arrestasjonen ble likevel betraktet som kritikkverdigg blant *Hürriyet Daily News* sine spaltister. I spalten *A witch hunt on secular Turkish media?*⁹⁴ beskrev Mustafa Akyol Yalçın som en desillusjonert ekstremsekularist og kritikken mot OdaTV var enda krassere: «His Oda TV is worse; for it has launched hate campaigns against liberal and conservative intellectuals, with blatant insults and even sexual libels». Likevel understrekte Akyol at Yalçın sin journalistiske stil ikke gjorde ham til en kriminell, og at konteksten arrestasjonene skjedde i tydet på at en heksejakt mot sekulære medier var iverksatt.

I nyhetsartikkelen *OdaTV raid renews fear of media witch hunt in Turkey*⁹⁵ viste Izgi Güngör til at hendelsen også ble betraktet som kontroversiell blant journalister fra regjeringsvennlige aviser: «Nazlı Ilıcak, a columnist for pro-government daily *Sabah*, described the move as “impertinence” in her column Monday».⁹⁶

Ransakelsen av OdaTV skapte stor debatt, men størst oppmerksomhet i 2011 fikk arrestasjonen av Şener og Şik. I motsetning til andre journalister arrestert i forbindelse med Ergenekon-saken hadde verken Şener eller Şik tette forbindelser til sekulære og kemalistiske kretser. Arrestasjonene ble derfor umiddelbart svært kontroversielle. *Hürriyet Daily News* betraktet arrestasjonen som et klart brudd på pressefriheten og en tydelig frustrasjon var å finne blant avisens spaltister.

⁹³ *Ibid.*

⁹⁴ Akyol «A witch hunt on secular Turkish media?» (18.02.2011).

⁹⁵ Güngör «OdaTV raids renews fear of media witch hunt in Turkey» (15.03.2011).

⁹⁶ *Ibid.*

I spalten *Advanced Freedom of Press*⁹⁷ skrev Yusuf Kanlı at pressefriheten i Tyrkia befant seg i en svært kritisk tilstand og han omtalte Silivri-fengselet, hvor Şener, Şik og andre journalister tiltalt i Ergenekon-saken satt fengslet, som en konsentrasjonsleir. Journalistene ble gjennomgående omtalt i rosende ordelag i avisen og spørsmål ble stilt til etterforskningens egentlige motiv. Kanlı viste videre til at hendelsen også ble kritisert av journalister fra regjeringsvennlige aviser, og at det var tydelige tegn på en sterkere mobilisering blant tyrkiske medier på tvers av politisk tilhørighet: «Indeed, already many eminent writers and journalists writing in the allegiant media have started showing signs that they might try to break chains on their tongues, pens and keyboards».⁹⁸

Journalisters solidaritet med fengslede kollegaer ble et viktig tema i *Hürriyet Daily News* i 2011. I etterkant av arrestasjonene av Şener og Şik ble en rekke solidaritetsmarsjer arrangert i Tyrkia, hvor demonstrantene stilte krav om bedre vilkår for den tyrkiske pressen. Blant demonstrantene var journalister, representanter fra journalistorganisasjoner og ulike opposisjonspartier.

Som i 2010 hadde avisen også i 2011 fokus på en voksende internasjonal bekymring for pressefrihetens situasjon i Tyrkia. En rekke artikler som fokuserte på rapporter og uttalelser fra ulike internasjonale aktører ble publisert. I likhet med *Today's Zaman* diskuterte *Hürriyet Daily News* uttalelsene til den amerikanske ambassadøren Francis Ricciardone Jr., men i motsetning til sin islamistiske konkurrent delte *Hürriyet Daily News* ambassadøren sitt syn om pressefrihetens vanskelige kår. I spalten *AKP attitude to press freedom a tasteless joke*⁹⁹ tok Semih Idiz den amerikanske ambassadøren i forsvar. I spalten vises det til at Ricciardone hadde lang fartstid i Tyrkia og at kunnskapsnivået til ambassadøren var mer enn tilstrekkelig nok til at han kunne uttale seg om journalisters arbeidsvilkår.

3.2.4 - 2012: Antall arrestasjoner ble trapper ned og tidligere saker løftet frem

Nyhetsinnholdet i *Hürriyet Daily News* i 2012 tok for seg mye av den samme tematikken som i 2011, men artiklene som diskuterte pressefrihet i forbindelse med Ergenekon var langt færre enn året før. Ingen nye oppsiktsvekkende arrestasjoner fant sted, og i løpet av året ble også flere journalister, deriblant Şener, Şik og Yalçın løslatt. Avisen fortsatte likevel å argumentere for at press og ulike restriksjoner satte sine begrensninger på pressen.

⁹⁷ Kanlı «Advanced Freedom of the Press» (08.03.2011).

⁹⁸ *Ibid.*

⁹⁹ Idiz «AKP attitude to press freedom a tasteless joke» (17.feb.2011).

I nyhetsartikkelen *Freed journalist at European parliament*¹⁰⁰ viste *Hürriyet daily News* til at det ikke bare var kritikk av Erdoğan som kunne skape problemer for journalister. Şener og Şik ble løslatt i mars 2012 og kort tid etter talte Şik til Europaparlamentet om pressens utfordringer i Tyrkia. *Hürriyet Daily News* trakk frem at han i sin tale rettet fokus på journalister manglende frihet til å rapportere ikke bare om AKP, men også deres nære forbundsfelle Gülen. Han pekte på at kritisk omtale av begge partene kunne resultere i enten avskjedigelse eller sensur.

Ved siden av kritikkverdige forhold som manglende bevis og lange varetektsfengslinger av de tiltalte fokuserte *Hürriyet Daily News* på fengslingsforholdene i Silivri-fengsel, hvor majoriteten av de mistenkte journalistene i Ergenekon-saken satt fengslet. Flere av *Hürriyet Daily News* sine spaltister sammenlignet fengselet med en konsentrasjonsleir for journalister og i nyhetsartikkelen *Minister, journalist visit Silivri*¹⁰¹ viste avisen til at det blant de innsatte ble klaget om dårlige fengslingsforhold. I mars 2012 fikk den første gruppen av journalister tillatelse til å besøke sine fengslede kollegaer og i et intervju med *Hürriyet Daily News* kunne Oral Çalışlar, spaltist i *Radikal*¹⁰², fortelle at de innsatte satt isolert i små trange celler. Çalışlar hadde selv vært fengslet under militærstyret, men hevdet at fengslingsforholdene hadde vært langt bedre da:

We were kept with 200 people in the same dorm, it was full of dirt. But that was much more humane than living in a dark, isolated cell. The most important thing is not the physical conditions, it is to live in a more human, social place where you can feel solidarity between the prisoners.¹⁰³

Blant de fengslede journalistene i Silivri-fengselet var Mustafa Balbay, og i september 2012 oversatte *Hürriyet Daily News* Balbay sin spalte *A call from where the law does not exist*.¹⁰⁴ Spalten var opprinnelig publisert i *Cumhuriyet* og bar preg av en dyptgående frustrasjon. Balbay hadde i 2012 sittet fengslet i tre år uten en rettslig dom, men viste til at det ikke bare var hans lange varetektsfengsling som var problematisk. Retten hadde nylig avgjort at ingen skrevne papirer skulle utveksles mellom tiltalte og deres advokater uten å ha først blitt gransket av en dommer. Balbay hevdet at dette ville hindre en rettfærdig rettssak.

¹⁰⁰ *Hürriyet Daily News* «Freed Journalist at European parliament» (29.03.2012).

¹⁰¹ *Hürriyet Daily News* «Minister, journalist visit Silivri» (12.03.2012).

¹⁰² *Radikal* var en tyrkiskspråklig dagsavis eid av Aydın Doğan. I 2016 ble avisen lagt ned på grunn av økonomiske problemer.

¹⁰³ *Ibid.*

¹⁰⁴ Balbay «A call from where the law does not exist» (25.09.2012).

Som i *Today's Zaman* ble oppsigelsene av Ahmet Altan og Yasemin Çongar i desember 2012 viet oppmerksomhet i *Hürriyet Daily News*. I spalten *Yet more bad news for Turkish press*¹⁰⁵ beskrev Mustafa Akyol hvordan *Taraf* hadde utmerket seg som viktig bidragsyter for demokratisk utvikling i landet gjennom sin modige journalistikk. Han la særlig vekt på hvordan avisen hadde gått til angrep på militæret, en tidligere så beskyttet gruppe i det tyrkiske samfunnet. Akyol pekte på at den offisielle forklaringen bak oppsigelsene var *Taraf* sin vanskelige økonomiske situasjon. Selv mente han at årsaken trolig var press fra AKP som følge av *Taraf* sitt politiske skifte. Etter marginaliseringen av militæret hadde avisen markert seg som en krass kritiker av AKP.

3.2.5 - 2013: Ergenekon-saken avsluttes

Sensommeren 2013 ble rettsaken mot Ergenekon avsluttet. En rekke tiltalte journalister og andre mistenkte hadde tidligere blitt frifunnet og vi finner relativt få nyhetsartikler og spalter i *Hürriyet Daily News* som diskuterte saken betydning for pressefriheten. Fokuset ble stor grad rettet mot Mustafa Balbay, som i mars 2013 hadde tilbrakt fire år i fengsel uten dom.

Fengslingen av Balbay fikk i perioden 2008-2013 ujevn oppmerksomhet i *Hürriyet Daily News*. Balbay sitt navn dukket jevnlig opp, men ble samtidig skjøvet til side for større navn som Şener og Şik. Mens nyhetsartiklene tidlig formidlet arrestasjonen som politisk motivert sådde flere av avisens spaltister tvil om Balbays uskyld. Fengslingen ble riktignok kritisert, men da som et brudd på Balbay sin rettssikkerhet. Dette endret seg gradvis fra 2011 og i 2013 ble Balbay sin sak omtalt som et klart brudd på pressefriheten i *Hürriyet Daily News*. Avisen publiserte en rekke nyhetsartikler som satte fokus på Balbay sin situasjon, deriblant intervju med Balbay sin kone og to barn. Bilder av familien og overskrifter som *I am labelled a terrorist's child says daughter of imprisoned Balbay*¹⁰⁶ bidro til å vekke sympati rundt Balbay sin situasjon.

I den avsluttende rettsaken ble Balbay funnet skyldig og dømt til livsvarig fengsel sammen med 19 andre tiltalte. Dommen ble kritisert i *Hürriyet Daily News*, og det ble understreket at det høye antallet av regjeringkritikere blant de arresterte gjorde at saken hadde mistet sin troverdighet gjennom årenes løp.¹⁰⁷

¹⁰⁵ Akyol «Yet more bad news for Turkish press» (19.12.2012).

¹⁰⁶ Baydar «I am labelled a terrorist's child says daughter of imprisoned Balbay» (16.03.2013).

¹⁰⁷ Fire måneder etter at den endelige dommen falt ble Balbay løslatt fra fengsel etter at en domstol i Istanbul vedtok at hans lange varetektsfengsling var i strid med det loven.

3.3 - Oppsummering

Etterforskningen av Ergenekon satte sitt preg på både *Today's Zaman* og *Hürriyet Daily News*, men på ulike måter. *Today's Zaman* betraktet saken som avgjørende for Tyrkias utvikling mot et fullverdig demokrati og var til tross for endret politisk profil støttende til saken gjennom alle årene etterforskningen pågikk. Selv om forholdet mellom Erdoğan og Gülen raknet beholdt gülenistene sitt syn på militærets tidligere politiske innflytelse som udemokratisk. Avisen anerkjente allerede fra 2008 at pressefriheten i Tyrkia var begrenset og påpekte problematikk knyttet til sensur, eierskapsforhold og det tyrkiske lovverket. Avisen benektet likevel at situasjonen hadde blitt verre under Erdoğan sitt lederskap og rettferdiggjorde fengslingen av flere journalister, særlig dem tilknyttet sekulære aviser.

Today's Zaman var i sin omtale av Ergenekon-saken preget av et relativt lite mangfold av meninger, særlig i sakens første år, og avisens spaltister benyttet seg av lignende retoriske grep i sin argumentasjon. Dette kan tyde på at avisen var underlagt strenge redaksjonelle retningslinjer. Oppsigelsen av Andrew Finkel viste at motstridene meninger ikke ble tatt vel i mot av avisens ledelse. Samtidig kan det indikere at *Today's Zaman* sine journalister og spaltister var svært lojale til avisens ledelse og ideologiske grunnlag.

Som Yesil påpeker kjennetegnes det tyrkiske mediebildet av høy politisering og medieeierne utøver stor innflytelse på nyhetsinnholdet i avisene sine. Det politiske skifte i *Today's Zaman* illustrerer dette godt. Som vi skal se i de neste kapitlene gikk avisen på kort tid fra å vise sterk lojalitet til AKP til å bli partiets største kritiker.

Hürriyet Daily News hadde på sin side en kritisk vinkling på nyhetsinnholdet sitt fra etterforskningen tidlige fase. Særlig i nyhetsartiklene ble saken formidlet som politisk motivert. Enkelte av avisens spaltister så likevel etterforskningen som et positivt grep. Kritikken ble i de første årene rettet mot utførelsen av arrestasjoner, fengslingsforhold og brudd på rettssikkerheten til de tiltalte.

I 2010 fikk *Hürriyet Daily News* sitt nyhetsinnhold et stort fokus på journalisters vanskelige kår i Tyrkia. I en diskusjon av pressens kår under Ergenekon-saken markerer likevel 2011 seg som sakens viktigste år. Ikke bare fant de mest kontroversielle arrestasjonene sted, men det skjedde også en mobilisering blant tyrkiske medier i svar på AKP sitt økte press. En rekke solidaritetsmarsjer ble arrangert og ulike journalistorganisasjoner oppfordret myndighetene til å respektere pressefriheten i landet. Også i *Hürriyet Daily News* kan vi se klare tegn på at en

mobilisering blant tyrkiske medier fant sted i 2011. I nyhetsartiklene som omtalte saken var det hovedsakelig journalister som kom til orde, og ikke politikere, påtalemyndighetene eller advokater. I likhet med nyhetsartiklene valgte avisens spaltister å støtte sin argumentasjon på uttalelsene til andre journalister eller ytringsfrihetsorganisasjoner. Med hendelsene i 2011 mistet *Hürriyet Daily News* tillit til etterforskningen og kritikken av AKP ble stadig krassere. Avisens spaltister gikk fra å kritisere fengslingsforhold til å regelrett kalle etterforskningen for en heksejakt.

4. Gezi Park-protestene

Sommeren 2013 var preget av uro og turbulens i Tyrkia. Massive demonstrasjoner fant sted over hele landet og samlet folk fra ulike samfunnslag i en felles protest mot myndighetene. Demonstrasjonene hadde sitt utspring i en liten gruppe miljøaktivister som 27. mai 2013 hadde samlet seg i en fredelig ”sit-in at the park” i protest mot ødeleggelsen av Geziparken, et av Istanbuls få gjenværende grøntområder. På parkens områder var det planlagt et kjøpesenter med tilhørende luksuriøse leiligheter og gjenoppbyggelsen av gamle osmanske staller. I et forsøk på å spre demonstrantene gikk politiet hardt til verks og etterlot seg flere skadde. Nyheten spredte seg raskt på sosiale medier og resulterte i at hundrevis av mennesker samlet seg på Taksim-plassen, et viktig knytestpunkt i den europeiske delen av Istanbul, for å protestere mot politiets voldsbruk. Taksim-plassen ligger kort avstand fra Geziparken og ble det sentrale møtepunktet for demonstrantene under sommerens protester. Etter flere harde sammenstøt mellom politi og demonstranter så politiet seg nødt til å forlate Taksim og parken ble okkupert av demonstranter.¹⁰⁸

Stadig flere mennesker sluttet seg til demonstrasjonen og protestene spredte seg også raskt til andre tyrkiske byer. Demonstrantene bestod ikke lengre bare av miljøaktivister, men samlet mennesker på tvers av kulturell, sosial og politisk bakgrunn. Misnøye med AKP sin miljøpolitikk og byplanlegging stod fremdeles i fokus, men protestene handlet i økende grad også om Erdoğan sin autoritære fremtoning. Krav om demokratiske rettigheter, større individuelle frihet og mangfold ble stilt til myndighetene.¹⁰⁹

I et forsøk på å svekke legitimiteten til bevegelsen gikk AKP hardt til verks og fremstilte protestene som en global konspirasjon mot Erdoğan. Bak denne konspirasjonen var den såkalte ”interest rate lobby”, en gruppe finansmenn som ifølge AKP ønsket å skape uro i Tyrkia i håp om at renten og lånekostnaden skulle stige, og legge slik legge til rette for at den tyrkiske økonomien kunne undergraves. Utenlandske journalister, som myndighetene vanskeligere kunne kontrollere, ble anklaget for å være brikker i denne konspirasjonen. I regjeringsvennlige aviser ble demonstrantene omtalt som både plyndrere og terrorister.¹¹⁰

I Istanbul fikk politiet igjen kontroll over Geziparken da de 16. juni 2013 gikk inn og fjernet demonstrantene med makt. Politiet satte fyr på teltene til parkokkupantene og brukte tåregass

¹⁰⁸ Yardimci-Geyikçi, 2014: 445, 453, Yesil, 2016: 107-108.

¹⁰⁹ Yesil, 2016: 107-108.

¹¹⁰ Yesil, 2016: 110-113.

mot både demonstranter og medisinsk personale som holdt til ved provisoriske sykestuer i parken. Selv om bevegelsen mistet mye av sin styrke etter tvangsevakueringen fortsatte protestene utover sommeren, men nå som lokale nabolagsmøter og små, sporadiske hendelser. Ifølge det tyrkiske innenriksdepartementet hadde 3.5 millioner mennesker gjennom sommeren deltatt i mer enn 4700 demonstrasjoner.¹¹¹ Politivold hadde etterlatt seg fem døde og mer enn 8000 skadede.¹¹²

Politiets brutalitet i møte med demonstrantene gjorde at hendelsene også fikk stor internasjonal oppmerksomhet. Særlig forholdet mellom EU og tyrkiske myndigheter ble satt på prøve. En rekke internasjonale organisasjoner og statsledere fordømte politivolden, men kritiserte også myndighetene for det massive presset tyrkiske medier ble utsatt for i forbindelse med Gezi Park-protestene.

De første alvorlige sammenstøtene mellom demonstranter og politi fant sted på protestens tredje dag. Fremfor å dekke hendelsene som utspilte seg på Taksim valgte TV-kanalen CNN Türk å sende en naturdokumentar om pingviner. Pingvinen ble i etterkant et symbol på sensuren som preget tyrkiske mediers dekning av bevegelsen. Fraværet av etablerte medier gjorde at sosiale medier raskt etablerte seg som den viktigste informasjonskanalen. Twitter ble aktivt brukt av regjeringkritiske journalister som rapporterte fra Taksim-plassen i solidaritet med demonstrantene. En rekke journalister begynte enten skrive for uavhengige internettportaler eller starte sine egne for å unngå selvsensuren som florerte blant etablerte medier.¹¹³

Intervjuobjekt 3 viste til at den høye utbredelsen av sensur ikke bare førte til at sosiale medier etablerte seg som en viktig nyhetskanal, men at det også gav grobunn for at borgerjournalistikk fikk en ny betydning: «Sort of everyone turned into journalists reporting from their own street posting video and all». Ifølge intervjuobjekt 3 fortsatte dette etter Gezi Park-protestene og i samarbeid med fagforeninger og frivillige organisasjoner ble det gitt opplæring til sivile rundt om i Tyrkia. Sivile borgere lærte blant annet hvordan nyheter skulle formidles via sosiale medier og hvordan de kunne verifisere informasjon og bilder.

¹¹¹ Å bruke tall fra tyrkiske myndigheter er ikke uproblematisk av flere årsaker. Dels fordi vi ikke vet nok om rapporteringssystemet tyrkiske myndigheter benyttet seg av, dels fordi offiselle tall kan være gjenstand for manipulasjon og dels fordi ofisell statistikk kan være fylt med feilkilder.

¹¹² Yesil, 2016: 108.

¹¹³ Yesil, 2016: 110-112.

Yesil forklarer tausheten til særlig massemediene med frykt for represalier og økonomiske tap. Eierskapsstrukturen til Tyrkias største mediegrupper la til rette for en effektiv og utbredt bruk av selvsensur under Gezi Park. Bøteleggelsen av Doğan Media Group lå fremdeles friskt i minne hos landets medieiere og få turte å komme på kanten med myndighetene. Dette og ulike former for direkte press hindret tyrkiske medier i å rapportere fritt under protestene. Flere redaktører mottok telefoner fra myndighetenes kontor med beskjed om å endre nyhetsinnholdet sitt. En rekke journalister som våget å ta et kritisk standpunkt ble simpelthen sparket av sjefene sine.¹¹⁴

Dette var tilfellet med intervjuobjekt 2 som i kjølvannet av protestene ble sparket fra radiokanalen han jobbet i. Han viste til at han under selve protestene kunne rapporterte fritt fra hendelsene som utspilte seg på Taksim-plassen og at det var store forskjeller mellom tyrkiske mediers dekning. Mens større aviser og TV-kanaler var underlagt streng sensur hadde han større friheter siden han jobbet i radio. Senere på sommeren hadde han derimot fått beskjed fra sin arbeidsgiver om å fratre fra sin stilling.

I likhet med intervjuobjekt 2 trakk intervjuobjekt 3 frem at ikke alle tyrkiske medier sensurerte seg selv under Gezi Park-protestene og at hun selv hadde jobbet under frie forhold: «Luckily I was at a small news station and we were reporting on it constantly from the beginning as an alternative media source. I was doing the night shifts back then and I remember working until 3 or 4 am. I was on the screen for hours. We had reporters in the field and news managers who went to the field when the reporters go exhausted».

Intervjuobjekt 3 fremhevet Gezi Park-protestene som et viktig vendepunkt for media fordi hendelsen ga vanlige tyrkere en dypere forståelse av hvilke begrensningene tyrkiske medier jobbet under: «It was a turning point for them where they realized how censorship works, how mainstream media survives only through censorship». Videre fortalte hun om hvordan demonstranter hadde samlet seg foran større mediehus og stilt krav om at det måtte rapporteres om hendelsene på Taksim-plassen.

4.1 - Gezi Park-bevegelsen i *Today's Zaman*

Gjennom å studere *Today's Zaman* sin dekning av Gezi Park-bevegelsen kan vi se at avisen hadde gjennomgått et politisk skifte og ikke lengre definerte seg som en regjeringsvennlig avis. *Today's Zaman* var raskt ute med å sympatisere med protestbevegelsen og i avisens

¹¹⁴ *Ibid.*

omtale av hendelsene ble det lagt vekt på politiets hardhendte metoder i møte med demonstrantene. I både nyhetsartiklene og spaltene ble det fokusert på bevegelsens utgangspunkt som en miljøprotest, men det var likevel myndighetenes autoritære politikk som ble betraktet som hovedårsaken til de massive demonstrasjonene.

4.1.1 - Politiets bruk av vold i møte med demonstranter

Blant de første artiklene *Today's Zaman* publiserte om Gezi Park finner vi nyhetsartikkelen *Excessive use of police violence towards protesters sparks outrage* av Barış Altıntaş.¹¹⁵ Her vises det til at syv personer hadde blitt alvorlig skadet i møte med politiet og hvordan politiet stadig brukte mer brutale metoder for å slå ned på demonstrantene. Altıntaş pekte videre på at hendelsen for alvor tydeliggjorde myndighetenes beslutning om å bygge et kjøpesenter på parkens områder til tross for store protester. 5000 demonstranter hadde kvelden før okkupert parken for å hindre gravemaskiner i å ta seg inn på området.

Nyhetsartikkelen vekket videre sympati rundt protestaksjonen ved å påpeke hvordan demonstrantene forholdt seg fredlige mens politiet tydde til vold: «The protester was kicked by police officers while holding onto a tree trying to regain his balance after being disoriented by pepper spray».¹¹⁶ *Today's Zaman* var tidlig ute med å understreke at politiet ikke opererte på egenhånd, men etter ordre fra myndighetene. For å fremme dette argumentet støttet Altıntaş seg på uttalelsen til Öztürk Türkdoğan, leder av organisasjonen Human Rights Association: «He [Türkdoğan] also said the police force could act this way solely because of Prime Minister Recep Tayyip Erdoğan, whose authoritarian personality reflects on the rest of the country».¹¹⁷

Avisen var samstemt i sitt syn på protesten som en reaksjon på myndighetenes politikk, men enkelte av spaltene la også vekt på protestens utgangspunkt: å sikre en bevaring av Istanbuls få gjenværende grøntområder. I spalten *The Istanbul Problem*¹¹⁸ påpekte Ishan Yılmaz at fraværet av parker gjorde at Istanbul fra fugleperspektiv i økende grad så ut som en krigssone, og at dette skyldtes manglende byplanlegging gjennom de siste tiårene. Han la vekt på at dette var resultatet av dårlig planlegging over tid, men trakk også frem at det under AKP ikke hadde skjedd noen forbedringer på dette punktet. Ikke overraskende betraktet Yılmaz

¹¹⁵ Altıntaş «Excessive use of police violence towards protesters sparks outrage» (31.05.2013).

¹¹⁶ *Ibid.*

¹¹⁷ *Ibid.*

¹¹⁸ Yılmaz «The Istanbul Problem» (01.06.2013).

utbyggingen av Geziparken som svært problematisk og han kritiserte AKP for en manglende vilje til å lytte til folkeopinionen. Yılmaz sådde også tvil over motivet bak byggeprosjektet. Han antydte at det ikke nødvendigvis var blitt iverksatt ut ifra behov, men heller som et økonomisk lønnsomt prosjekt for AKP ettersom flere av entreprenørene var AKP-medlemmer.

4.1.2 - En protest mot Erdoğan og ikke mot AKP

Mens Yılmaz sin kritikk av Gezi Park-hendelsene var mer nedtonet brukte Orhan Kemal Cengiz sterke ord i sin beskrivelse av Erdoğan i spalten *Can the damage Erdoğan caused be repaired?*¹¹⁹ Her hevdet han at frustrasjon over statsministerens arroganse var den samlede faktoren til protesten: «How did the prime minister who is a master of addressing the minds and hearts of millions transform himself into such a dumb psychological state that he has lost touch with reality?». ¹²⁰ I spalten fremheves Erdoğan, og ikke AKP i sin helhet, som kjernen til problemet og Cengiz viste videre til hvordan andre ledende partirepresentanter forsøkte å roe ned situasjonen ved å beklage angrepene på Gezi Park-demonstranter.

Synet på Gezi Park-bevegelsen som et opprør mot Erdoğan var et gjennomgangstema blant avisens spaltister. Erdoğan ble beskrevet som en autoritær og egenrådige person og det vises gjentatte ganger til hvordan statsministeren brukte en svært krass retorikk i møte med demonstrantene. Den skarpe kritikken av Erdoğan kan tolkes som en mobilisering mot statsministerens sterke maktposisjon og må også ses i sammenheng med den gryende konflikten mellom Erdoğan og Fetullah Gülen. I spalten *Existential Watershed* ¹²¹ viste Yavuz Baydar til at flere medlemmer av Gülen-bevegelsen hadde sluttet seg til Gezi Park-demonstrantene og at bevegelsen i økende grad stilte seg tvilende til Erdoğan. Som i Cengiz sin spalte ble det igjen trukket frem at misnøyen ikke var rettet mot AKP, men grunnet i statsministerens autoritære personlighetstrekk.

For å ytterligere svekke Erdoğan sin legitimitet viste avisen gjentatte ganger til at bevegelsen ikke bare bestod av unge miljøaktivister, men at den hadde utviklet seg til en landsomfattende protestaksjon som samlet mennesker fra alle samfunnslag. Dette ble også poengtert i *Existensial Watershed* ¹²² hvor Baydar påpekte at det også blant AKP sin egen velgerkrets ble

¹¹⁹ Cengiz «Can the damage Erdoğan caused be repaired?» (04.06.2013).

¹²⁰ *Ibid.*

¹²¹ Baydar «Existential Watershed» (07.06.2013).

¹²² *Ibid.*

uttrykt misnøye med statsministeren. Han tegnet slik et bilde av en hel nasjon samlet mot statsministeren.

I likhet med *Today's Zaman* sine spaltister mente intervjuobjekt 2 at Erdoğan's autoritære politikk ble synlig under Gezi Park-protestene, og at protestene bunnet i statsministerens manglende respekt for borgernes privatliv. Ifølge intervjuobjekt 2 hadde AKP vist autoritære tendenser allerede fra 2007 da partiet vant sitt andre parlamentsvalg: «Worker's rights were being pushed and women's rights were being pulled back. All these rights that had been won over the years were getting little by little pulled back». Han trakk videre frem at situasjonen hadde eskalert etter Gezi Park-protestene: «He started interfering in the state mechanism like the judiciary and the parliament. He turned the parliament into a working body completely dominated by the AKP».

4.1.3 - Sammenligning mellom AKP og kemalistiske styresett

Flere av avisens spaltister trakk også paralleller mellom Erdoğan sitt styre og styresettet til den kemalistiske staten i sin diskusjon av Gezi Park. Under militærets innflytelse hadde ulike sekulære regjeringer undertrykt islamistiske grupperinger i samfunnet, deriblant aviser som *Today's Zaman*. I spalten *Back to old Turkey* viste Ihsan Dağı til at jenter tidligere hadde blitt nektet å bruke hijab på universiteter, at religiøse organisasjoner jevnlig hadde mottatt trusler og at ulike politiske partier hadde blitt stengt. Videre argumenterte han for at situasjonen i 2013 delte flere likhetstrekk med det kemalistiske styret før han påpekte det ironiske ved at AKP, som tidligere hadde motarbeidet en slik innblanding i privatlivet, nå hadde begynt å påtvinge sine tanker og meninger på befolkningen:

As they now command the state they think that they can do whatever they wish to do – shape people according to their morality, interpret history in line with their conceptions, silence and even oppress opposing views and decide who is a good citizen, who is to write for newspapers, etc. My feeling is a shocking sense of déjà vu.¹²³

Med tanke på *Today's Zaman* sin islamistiske profil var sammenligningen svært kraftfull og den plutselige mobiliseringen mot Erdoğan er en klar indikasjon på at alliansen mellom Erdoğan og Gülen gikk mot en slutt. Det var ikke bare avisens krasse kritikk av statsministeren som tydet på at et politisk skifte i avisen fant sted, men også *Today's Zaman* sin oppmykning av sitt syn på opposisjonspartiet CHP. Angrepene på sekulære maktgrupper i

¹²³ Dağı: «Back to the Old Turkey» (03.06.2013).

samfunnet, som hadde vært svært tydelig i *Today's Zaman* sin dekning av Ergenekon, hadde med Gezi Park mildnet. Kritikkk mot CHP ble riktignok fremdeles ytret, men avisen publiserte også enkelte artikler som fremstilte partiet i et positivt lys, blant annet flere nyhetsartikler som viste CHP-lederen, Kemal Kılıçdaroğlu, sitt engasjement for pressefriheten i Tyrkia.¹²⁴

4.1.4 - *Today's Zaman* om Gezi Park og EU-forhandlinger

Politivolden mot demonstrantene ved Taksim, og senere i andre tyrkiske storbyer, fikk stor oppmerksomhet også utenfor Tyrkia. En rekke internasjonale aktører og statsledere fordømte politiets brutalitet. Særlig fra EU var reaksjonene kraftige og forholdet til tyrkiske myndigheter ble etter hvert svært anspent. I en resolusjon EU-parlamentet vedtok 13. juni 2013 ble det gitt uttrykk for en dyp bekymring over situasjonen i Tyrkia:

[The EU Parliament] expresses its deep concern at the disproportionate and excessive use of force by the Turkish police in its response to the peaceful and legitimate protests in Istanbul's Gezi Park, and calls on the Turkish authorities to thoroughly investigate the police violence, to bring those responsible to justice and to offer compensation to the victims; warns the Turkish Government against taking harsh measures against the peaceful protesters, and urges the Prime Minister to take a unifying and conciliatory position so as to avoid any further escalation.¹²⁵

Reaksjonen fra EU ble et sentralt tema i *Today's Zaman* og avisen brukte den internasjonale fordømmelsen til å bygge opp under sitt eget argument om Erdoğan som en autoritær statsleder. Nok en gang forsøkte avisen å sverte statsministerens omdømme ved å påpeke hvordan han i økende grad ble isolert. I følge *Today's Zaman* hadde ikke Erdoğan bare mistet folket tillitt, men også det internasjonale samfunnets støtte.

I slutten av juni 2013 dro generalsekretær i Europarådet Thorbjørn Jagland til Ankara for å møte tyrkiske myndigheter. *Today's Zaman* påpekte at Jagland uttrykte bekymring for myndighetenes håndtering av hendelsen og at politiets voldsbruk mot demonstrantene ikke stemte overens med Den europeiske menneskerettsdomstolen sine prinsipper. Ved siden av dette var ytringsfrihet og pressefrihet blant de sentrale temaene Jagland tok opp.¹²⁶ Europakommisjonen hadde kort tid før Jaglands møte arrangert konferansen Speak Up!2, Freedom of Expression and Media in the Western Balkans and Turkey. Her var trakassering

¹²⁴ *Today's Zaman*; ikke navngitt nyhetsartikkel (23.07.2013).

¹²⁵ European Parliament resolution of 13 June 2013 on the situation in Turkey, 2013.

¹²⁶ *Today's Zaman*; ikke navngitt nyhetsartikkel (24.06.2013).

av journalister og sensur under Gezi Park-protestene sentrale temaer.¹²⁷ Tyrkia hadde under AKP tilnærmet seg EU i håp om å oppnå medlemskap, og organisasjonen var høyt anerkjent blant deler av befolkningen. Gjennom å fremheve EU sin kritikk av tyrkiske myndigheter ønsket *Today's Zaman* å skape legitimitet rundt sin egen argumentasjon om demokratisk tilbakegang i Tyrkia.

4.1.5 - Kommentarer på pressefrihetens situasjon

Til tross for protestens omfang hadde etablerte medier en relativt beskjeden dekning av demonstrasjonene de første ukene. Aviser ble underlagt streng sensur og dermed hindret i å rapportere fritt om det som skjedde på Taksim. Dette gjenspeiles også i *Today's Zaman*. Avisen var riktignok frittalende i sin kritikk av Erdoğan, men kom med få kommentarer på hvordan hendelsene satte sitt preg på media. I etterkant av tvangsevakueringen av parken 16. juni ble pressefrihet derimot et mye diskutert emne i avisen.

I spalten *Is Erdoğan a dictator?*¹²⁸ trakk Emre Uslu frem at det tyrkiske demokratiet i flere år hadde vært utsatt for et sterkt press og viste til valget i 2011 som et vendepunkt for Erdoğan sin politiske styremåte: «Unfortunately, the quality of democracy in Turkey has been declining since the 2011 elections when Erdoğan felt confident enough to rule the country the way he wants to».¹²⁹ Uslu påpekte videre at det økte presset på demokratiet særlig hadde gått utover pressefrihetens situasjon og at utviklingen i landet var urovekkende. Han fremhevet pressefrihet som et av de grunnleggende elementene i et demokrati og argumenterte for at Tyrkia vil ta et steg nærmere diktaturet hvis den frie pressen forsvant.

Uslu pekte videre på hvilke metoder myndighetene brukte for å legge press på journalister i Tyrkia. Mens AKP stemplet utenlandske journalister som agenter ble tyrkiske journalister i stor grad utsatt for svertetekampanjer på nett. Ifølge Uslu var disse nettsidene anonymt eid, men pekte videre på at det var vel kjent at de hadde nære forbindelser med AKP. Uslu viste til at han selv hadde vært utsatt for en slik kampanje etter valget i 2011 da han hadde kritisert AKP for å bevege seg vekk fra de demokratiske prinsippene partiet tidligere hadde jobbet for.

I lederartikkelen *After the Survey*¹³⁰ viste Bülent Keneş til hvordan det økte presset på media også rammet *Today's Zaman*. Han pekte på at avisen jevnlig publiserte undersøkelser utført

¹²⁷ Gultaslii og Akarcesme: ikke navngitt nyhetsartikkel (20.06.2013).

¹²⁸ Uslu «Is Erdoğan a dictator?» (17.06.2013).

¹²⁹ *Ibid.*

¹³⁰ Keneş «After the survey» (19.06.2013).

av den uavhengige bedriften MetroPoll, og at disse sjeldent var kontroversielle. Den seneste undersøkelsen *Today's Zaman* hadde publisert, som blant annet diskuterte AKP sin valgoppslutning, hadde derimot høstet kritikk fra sirkler tett tilknyttet AKP. I likhet med Uslu trakk han frem hvordan journalister og aviser ble utsatt for svertetekampanjer og viste til at *Today's Zaman* i etterkant av å ha publisert MetroPoll sin undersøkelse hadde mottatt både trusler og fornærmelser fra internettsider som sympatiserte med AKP.

Orhan Kemal Cengiz fremmet på nytt argumentet om Erdoğan som en autoritær leder i spalten *Gezi and Freedom of the Press*,¹³¹ men viste også til at fraværet av en fri og uavhengig presse måtte regnes som en viktig faktor til Gezi Park-protestene brøt ut. Ifølge Cengiz hadde frustrasjon over sensurerte medier bygget seg opp over lengre tid og toppet seg med Gezi Park-protestene da informasjon om hendelsene på Taksim hovedsakelig ble formidlet gjennom utenlandske nyhetskanaler. Cengiz påpekte videre at folk hadde tatt til gatene for å forsikre seg om at de ble hørt.

Cengiz så pressefriheten i Tyrkia som sterkt truet og viste til at gravende journalistikk hadde blitt en mangelvare som følge av at journalister som ikke føyet seg til redaksjonelle retningslinjer risikerte å miste jobbene sine. Han argumenterte videre for situasjonen ble verre for hver dag som gikk og at det tyrkiske mediebildet i sin helhet ble rammet. For illustrere hvordan det økte presset på medier også rammet journalister i regjeringsvennlige aviser trakk han frem hvordan Yavuz Baydar¹³², ombudsmann og spaltist i *Sabah*, hadde blitt sensurert etter å ha kritisert sin egen avis for å bortforklare politiske og sosiale utfordringer i Tyrkia med konspirasjonsteorier.

Baydar ble i juli 2013 avskjediget fra sin stilling i *Sabah* og var et av mange tilfeller av journalister som mistet jobbene sine under Gezi Park-protestene. Organisasjonen Freedom House viste til at forskjellige aktører opererte med ulike tall og at det derfor var vanskelig å slå fast et nøyaktig tall. Mens Turkish Journalist Union rapporterte om 59 tilfeller hevdet opposisjonspartiet CHP at 77 journalister hadde blitt avskjediget i forbindelse med protestene.

133

I likhet med Uslu så Sevgi Akarçeşme nødvendigheten av en fri og uavhengig presse i et demokratisk samfunn. I kommentaren *Gezi Park and "penguins" might be the turning point*

¹³¹ Cengiz «Gezi and freedom of press» (26.07.2013).

¹³² Baydar jobbet på tidspunktet også som fast spaltist i *Today's Zaman*.

¹³³ Freedom House «Democracy in Crisis: Corruption, Media and Power in Turkey».

for *Turkish media*¹³⁴ viste hun til at journalister ikke bare hadde som oppgave å formidle informasjon til offentligheten, men også til ansvarliggjøre myndighetene på vegne av folket. Videre kritiserte hun tyrkiske medier for å ha mislykkes med nettopp dette under Gezi Park-protestene: «The "deafening silence of the media in Turkey," as European Commissioner Stefan Füle put it, almost overshadowed the incidents themselves».¹³⁵

Akarçeşme ga ikke bare uttrykk for bekymring for det økte presset på medier, men prøvde også å forklare hvorfor pressefriheten var så begrenset i Tyrkia. I likhet med faglitteraturen som diskuterer emnet trakk hun frem problematikken knyttet til eierskapsforhold. Akarçeşme argumenterte for at eierskapet blant tyrkiske medier skilte det tyrkiske medielandskapet fra det europeiske, og at eierskapsstrukturen, hvor medier var en del av større konglomerat, førte til en utbredt grad av selvsensur. Hun hevdet videre at dette overskygget statlige restriksjoner og viste til at en endring i eierskapsforholdet blant tyrkiske medier ville bane vei for etableringen av en fri og uavhengig presse i Tyrkia: «The media will be free of it chains the day newspapers and TV owners are media owners only and have no connection to lucrative state tenders».¹³⁶

4.2 - Gezi Park-protestene i *Hürriyet Daily News*

I likhet med *Today's Zaman* formidlet også *Hürriyet Daily News* sin støtte til demonstrantene. Protesten ble formidlet som en reaksjon på Erdoğan sitt autoritære lederskap og avisen la vekt på bevegelsens mangfold og størrelse. Tematikken var svært lik den vi kan finne i *Today's Zaman*, men *Hürriyet Daily News* var noe mildere i sin direkte kritikk av Erdoğan og benyttet seg også av andre språklige virkemidler for å underbygge AKP.

4.2.1 - Politiets voldsbruk mot demonstranter

Som i *Today's Zaman* var politiets bruk av vold i mot demonstrantene sentralt i *Hürriyet Daily News* sin dekning av protestens første dager. Nyhetsartikkelen *Police withdraw from Taksim after violent crackdown as protesters remain defiant on 5th day*¹³⁷ beskrev hvordan politiet brukte tåregass og vannkanoner mot fredlige demonstranter: «The heart of Istanbul's entertainment area had turned into a battlefield during the late hours of May 31, as security

¹³⁴ Akarçeşme «Gezi Park and "penguins" might be the turning point for Turkish media» (17.07.2013).

¹³⁵ *Ibid.*

¹³⁶ *Ibid.*

¹³⁷ *Hürriyet Daily News* og Erdem Güneş «Police withdraw from Taksim after violent crackdown as protesters remain defiant on 5th day» (31.05.2013).

forces staged a merciless crackdown on peaceful protesters who were gathered to denounce the brutal dawn raid against demonstrators occupying Gezi Park». ¹³⁸ Avisen viste videre til at dette ikke satte en stopper for demonstrasjonene og at det til tross for politiets mange veisperringer hadde samlet seg mellom 4000 og 5000 mennesker i området rundt Taksim kvelden før.

På samme måte som *Today's Zaman* var *Hürriyet Daily News* raskt ute med å både fordømme politivolden og kritisere myndighetenes beslutning om å gi byggetillatelse i Geziparken. Kritikken ble formidlet gjennom direkte kommentarer på det avisen betraktet som myndighetenes feilslåtte politikk og gjennom å støtte seg på uttalelsene til ulike advokater, akademikere, opposisjonspolitikere og journalistorganisasjoner. I nyhetsartikkelen *No more malls needed in Turkey's big cities* ¹³⁹ viste Güneş Kömürçüler til at manglende etterspørsel gjorde utbyggingen av et kjøpesenter i Geziparken unødvendig og støttet sin argumentasjon på intervju med sakkyndige: «Turkey's big cities now suffer from an over-accumulation of malls. Turkey is taking a really dangerous course by building too many malls,» Murat İzci, founder of KDM Consulting, which provides services to the retail sector, told the *Hürriyet Daily News* yesterday». ¹⁴⁰

4.2.2 - Gezi Park som en landsomfattende protest

Som *Today's Zaman* la også *Hürriyet Daily News* stor vekt på hvordan Gezi Park-protesten raskt utviklet seg til en landsomfattende bevegelse som samlet folk fra alle samfunnslag. I spalten *Occupy Taksim* ¹⁴¹ ble Erdoğan fremstilt som en stadig mer autoritær leder og Murat Yetkin så Erdoğan som hovedårsaken til protestene. Sammenlignet med *Today's Zaman* sine spaltister var han mindre krass i sin kritikk, men Yetkin benyttet seg av andre virkemidler for å fremheve Gezi Park-bevegelsen sin betydning. Han viste til at flere opposisjonspolitikere hadde sluttet seg til demonstrantene og at den første som ankom Geziparken var Sırrı Süreyya Önder fra det pro-kurdiske partiet Fred og demokratipartiet. I et forsøk på å hindre gravemaskinene i å ta seg inn i parken hadde Önder brukt seg selv som en menneskelig blokad. Yetkin ila handlingen en særs viktig betydning gjennom å gjøre en historisk sammenligning: «... after mingling with the protesters, he stood before the excavator, reminding many of Wang Weiling standing before the tanks in Beijing's

¹³⁸ *Ibid.*

¹³⁹ Kömürçüler «No more malls needed in Turkey's big cities» (01.06.2013)

¹⁴⁰ *Ibid.*

¹⁴¹ Yetkin «Occupy Taksim» (01.06.2013).

Tiananmen Square, or Boris Yeltsin climbing on to a tank to stop it in Moscow's Red Square».¹⁴²

Gezi Park-bevegelsen som en protest mot Erdoğan, og ikke AKP som helhet, ble som i *Today's Zaman* også formidlet blant *Hürriyet Daily News* sine spaltister. I spalten *It is all about Erdoğan*¹⁴³ viste Mustafa Akyol til sitt møte med en ledende politiker fra AKP hvor de hadde diskutert Gezi Park. Under samtalen tok AKP-politikeren, som ikke blir navngitt i spalten, selvkritikk og anerkjente at situasjonen burde vært håndtert på en bedre måte. Han pekte videre på at det også innad i partiet var mange som ønsket en fredelig håndtering av protestene, men at Erdoğan hindret dette. Akyol trakk videre frem hvordan andre ledene figurer i partiet som statsminister Abdullah Gül og nestleder Bülent Arınç hadde forsøkt å starte en forsonende dialog med demonstrantene. Akyol anklaget selv statsministeren for å bruke en truende retorikk mot demonstrantene som ikke samsvarte med de demokratiske reformene han tidligere hadde fremmet.

I likhet med Yetkin la Yusuf Kanlı vekt på hvordan Gezi Park-bevegelsen samlet folk fra ulike samfunnslag: «It has become a symbol showing that this nation can abandon all differences and organize civilian resistance. It has become a symbol of the spirit of solidarity, cooperation, trust, social reliance and, of course, self confidence».¹⁴⁴ Videre kritiserte han Erdoğan for sin arrogante stil og manglende vilje til å anerkjenne egne feil. Samtidig rettet Kanlı også kritikk mot Hüseyin A. Mutulu, Istanbul sin daværende borgermester, og spalten illustrer dermed en viktig forskjell i avisenes dekning av Gezi Park-bevegelsen. Erdoğan sin autoritære fremtferd ble riktignok trukket frem som den bakenforliggende årsaken til protestene blant *Hürriyet Daily News* sine spaltister, men avisen tok ikke samme grep som *Today's Zaman* for å sverte Erdoğan personlig. Ordbruken i spaltene var langt fra så skarp og kritikk ble også rettet mot andre AKP-politikere.

4.2.3 - AKP sin respons på Gezi Park-protestene

I spalten *Erdoğan is determined to agitate*¹⁴⁵ viste Semih Idiz til hvordan Erdoğan fortsatte å provosere demonstrantene fremfor å roe ned de sosiale spenningene i samfunnet. Idiz kritiserer statsministerens håndtering av protestene og la vekt på hvordan Erdoğan betraktet

¹⁴² *Ibid.*

¹⁴³ Akyol «It is all about Erdoğan» (05.06.2013).

¹⁴⁴ Kanlı «Gezi Park is now a symbol» (14.06.2013).

¹⁴⁵ Idiz «Erdoğan is determined to agitate» (11.06.2013).

Gezi Park-protestene som en konspirasjon mot seg selv. Ifølge Idiz valgte statsministeren å skyldte på interne og eksterne fiender for å forklare bevegelsens fremvekst fremfor å ta selvkritikk. Som Yesil påpeker viste Gezi Park-protestene at Sevres-syndromet fremdeles preget tyrkiske politiske ledere. Idiz hevdet videre at Erdoğan oppfordret til videre splittelse i samfunnet ved å fare med løgner. Erdoğan hadde i en tale til sine tilhengere påstått at berusede demonstranter hadde tvunget seg inn Dolmabahçe-moskeen. Ifølge Idiz ble denne påstanden derimot benektet av moskeens egen muezzin.

4.2.4 - Internasjonale reaksjoner på Gezi Park

På samme måte som i avisens dekning av Ergenekon satte *Hürriyet Daily News* fokus på hvilke reaksjoner Gezi Park-hendelsene ble møtt med fra internasjonalt hold. En rekke nyhetsartikler ble publisert som viste hvordan internasjonale aktører og organisasjoner fordømte voldsbruken mot demonstrantene. I likhet med *Today's Zaman* la *Hürriyet Daily News* særlig vekt på hvordan EU la press på tyrkiske myndigheter for å stanse politivolden. Nyhetsartikkelen *Turkish PM Erdoğan and EU Commissioners in crossfire*¹⁴⁶ viste blant annet hvordan EU-kommissær Stefan Füle hadde kommet på kant med Erdoğan etter at han hadde tatt Gezi Park-bevegelsen i forsvar og slått fast deres legitime rett til fredlige demonstrasjoner.

4.2.5 - Kommentarer på pressefrihetens situasjon under Gezi Park-protestene

I likhet med *Today's Zaman* begynte *Hürriyet Daily News* først å fokusere på hvordan protestene hadde påvirket pressefriheten i landet i etterkant av tvangsevakueringen av Geziparken 16. juni 2013. Avisen hadde jevnlig publisert nyhetsartikler og spalter som diskuterte hendelsene, men med tanke på protestens omfang var *Hürriyet Daily News* dekning beskjeden, særlig under protestens første dager. Dette kan tyde på at avisen i likhet med andre tyrkiske medier valgte å sensurere seg selv etter press fra myndighetene.

I motsetning til *Today's Zaman* diskuterte få av *Hürriyet Daily News* sine spaltister hvordan Gezi Park-protesten hadde påvirket tyrkiske medier. Avisen publiserte derimot en rekke nyhetsartikler som fokuserte på hvordan journalister også hadde blitt utsatt for politivold og hvordan dette i etterkant av hendelsene hadde fremprovosert demonstrasjoner hvor journalister protesterte mot presset tyrkiske medier hadde opplevd.

¹⁴⁶ Hürriyet Daily News «Turkish PM Erdoğan and EU Commissioners in crossfire» (07.06.2013).

Nyhetsartikkelen *Turkish journalist association condemns police violence*¹⁴⁷ trakk frem hvordan journalistorganisasjonen Progressive Journalist Association i en pressemelding hadde fordømt politiets voldsbruk mot journalister som hadde rapportert fra demonstrasjonene. Organisasjonen hadde videre forklart at det store presset media hadde opplevd under Gezi Park-protesten var et forsøk fra myndighetene sin side på å hindre at offentligheten ble informert om politiets overgrep mot demonstrantene.

Selv om *Hürriyet Daily News* ikke fordømte presset på media under Gezi Park-hendelsen direkte viste avisen gjennom flere nyhetsartikler at tyrkiske journalister mobiliserte og samlet seg i protest mot myndighetene. I nyhetsartikkelen *Turkish journalist hit street to denounce police brutality during Gezi protest*¹⁴⁸ viste *Hürriyet Daily News* til at en rekke journalister hadde samlet seg i Istanbul for å protestere mot journalisters dårlige arbeidsvilkår under Gezi Park-demonstrasjonene. Avisen påpekte videre at journalister fra ulike mediegrupper hadde møtt opp i demonstrasjonen. Ved siden av politivold hadde vilkårlige arrestasjoner og varetekstfengsling av journalister, oppsigelser og utbredelsen av både sensur og selvsensur stått i fokus.

Etter at flere reportere fra Özgür Radio, Etkin News Agency og *Daily Atlim* hadde blitt arrestert i forbindelse med en politiaksjon mot Gezi park-demonstranter publiserte *Hürriyet Daily News* nyhetsartikkelen *Alternative media target of Gezi operation*¹⁴⁹. Her ble det trukket frem at det ikke bare var de større mediene som fikk kjenne på det økte presset. Nyhetsartikkelen diskuterte også hvordan det statlige kravet om et offentlig godkjent pressekort hindret journalister i å utføre sitt arbeid og at dette skapte reaksjoner blant tyrkiske journalister. Flere journalister hadde ifølge avisen blitt nektet å rapportere fra demonstrasjonene på bakgrunn av at de manglet dette pressekortet. Önder Ömer, nyhetsredaktør i Özgür Radio, uttalte til *Hürriyet Daily News* at et pressekort ikke kunne avgjøre hvem som var journalist siden disse ble utstedt av statsministerens kontor. Ömer uttrykte også sin frustrasjon over at flere av journalistene som hadde blitt arrestert under demonstrasjonen ble stemplet som terrorister av myndighetene: «The Interior Ministry called the detained journalists terrorists. We journalists are not terrorists, we only struggle for the people's right to learn news».¹⁵⁰

¹⁴⁷ *Hürriyet Daily News* «Turkish journalist association condemns police violence» (17.06.2013).

¹⁴⁸ *Hürriyet Daily News* «Turkish journalist hit street to denounce police brutality during Gezi» (12.07.2013).

¹⁴⁹ Ziflioğlu «Alternative media target of Gezi operation» (19.06.2013).

¹⁵⁰ *Ibid.*

I spalten *Prime minister and his mounted media*¹⁵¹, opprinnelig publisert i avisen *Radikal*, trakk Ahmet Insel paralleller mellom situasjonen under Gezi Park-protesten og militærintervensjonen i 1997. Insel pekte på at det i etterkant av militærintervensjonen hadde blitt iverksatt en heksejakt av journalister, akademikere og ikke-statlige organisasjoner som hadde motsatt seg militærets innblanding. Deretter viste han til at Erdoğan, i likhet med militæret, ønsket å utøve sterk kontroll over befolkningen:

The masters of Feb. 28 were keen to speak at every opportunity and that their ordering voices were heard continuously. Today, the prime minister is doing the same. In his speeches that are the replica of each other that he delivers at least once a day, he does not only aim to gather his voters around him; he aims that the mental world of his supporters remains under his monopoly.¹⁵²

Ifølge Insel hadde Erdoğan i stor grad lyktes med å underkue sine tilhengere og han brukte endringen han så hos konservative medier for å illustrere sitt argument. Insel viste til at konservative aviser og TV-stasjoner hadde begynt å fungere som et talerør for myndighetene og kritiserte denne utviklingen: «Several media outlets that were able to maintain their dignity a tiny bit until a few months ago today have left aside their last bits of ethical values and their final concerns about dignity, and they have turned into an active copy of the worst paper of the conservative media».¹⁵³ Insel argumenterte videre for at utviklingen var et resultat av SDIF sin overtakelse av flere mediergrupper. Han hevdet at Erdoğan slik hadde skaffet seg kontroll over deler av media gjennom å personlig utnevne ledelsen og redaksjonen i mediene SDIF hadde overtatt.

4.3 - Oppsummering

Mens Ergenekon-saken ble fremstilt svært ulikt i *Today's Zaman* og *Hürriyet Daily News* var tematikken avisene valgte å fokusere på under Gezi Park-protesten svært lik. Avisene var raskt ute med å sympatisere med demonstrantene og la vekt på hvordan politiet tydde til vold for å løse opp protestene. Ved siden av politivold var internasjonale reaksjoner på hendelsene og journalisters arbeidsvilkår viktige gjennomgangstema. Begge avisene betraktet Erdoğan sin autoritære lederstil som årsaken til protestens fremvekst, men i avisenes omtale av statsministeren finner vi også forskjeller. Mens *Today's Zaman* nærmest utelukkende rettet

¹⁵¹ Insel «Prime minister and his mounted media» (26.06.2013).

¹⁵² *Ibid.*

¹⁵³ *Ibid.*

kritikk mot Erdoğan ble det i *Hürriyet Daily News* også stilt spørsmål ved andre ledende politikere i AKP. Kritikken blant *Hürriyet Daily News* sine spaltister var heller ikke like skarp som den vi kan se i *Today's Zaman*. Avisen støttet seg i større grad på intervju med akademikere, journalistorganisasjoner og advokater for å fremme sine argument.

Ingen av avisene valgte å kommentere på det økte presset tyrkiske medier opplevde før etter Gezi Park-protestens slutt. Dette kan tyde på at både *Today's Zaman* og *Hürriyet Daily News* var underlagt streng selvsensur som følge av statlig press. I etterkant av protestene ble dette et mye diskutert tema blant *Today's Zaman* sine spaltister som særlig fremhevet problematikk knyttet til eierskapsstrukturen blant tyrkiske medier. *Hürriyet Daily News* publiserte riktignok en rekke nyhetsartikler som viste hvordan tyrkiske medier hadde fått kjenne på det økte presset under protestene, men sammenlignet med Ergenekon-saken var pressefrihet som tema lite diskutert.

5. Korrupsjonsskandalen

Den 17. desember 2013 ble det offentlig kjent at nærmere 50 personer med sterk tilknytning til AKP var under etterforskning for korrupsjon. Blant de mistenkte var sønnene til tre statsråder, borgermesteren i Istanbul, en iransk forretningsmann og direktøren i den statseide banken Halkbank. Anklager ble også rettet mot Erdoğan og hans familie, og i forbindelse med etterforskningen ble Bilal Erdoğan, statsministerens yngste sønn, tatt inn til avhør. Til tross for at korrupsjon var et svært vanlig fenomen sendte avsløringene sjokkbølger gjennom Tyrkia.¹⁵⁴

Ifølge Yesil minnet AKP sin reaksjon på korrupsjonsskandalen påfallende om partiets håndtering av Gezi Park-protesten. Erdoğans umiddelbare reaksjon var å hevde at etterforskningen var iverksatt av fiender som Israel, Vesten og jødiske forretningsmenn. Denne gangen ble dessuten også Gülen-bevegelsen anklaget for å konspirere mot regjeringen. Flere av politietterforskerne og aktorene involvert i etterforskningen var kjent for å sympatisere med bevegelsen, og AKP oppfattet etterforskningen som et juridisk kupp gjennomført av Gülen. Kort tid etter korrupsjonsavsløringene ble hundrevis av politibetjenter og aktører fjernet fra stillingene sine.¹⁵⁵

Alliansen mellom AKP og Gülen hadde i stor grad bygget på deres felles fiende i militæret. Ellers var det lite som knyttet partene sammen. AKP sine røtter stammet fra en annen religiøs retning enn Gülen-bevegelsen og de to hadde også motstridene syn på en rekke politiske saker, deriblant det kurdiske spørsmålet og relasjonene til Israel. Ikke overraskende begynte forholdet å slå sprekker i kjølvannet av Ergenekon-saken, hvor militærets maktposisjon ble betydelig svekket.¹⁵⁶

Forholdet nådde et bristepunkt i februar 2012 med krisen i Den nasjonale etterretningstjenesten da Hakan Fidan, daværende leder, ble kalt inn av en statsadvokat, trolig tilknyttet Gülen-bevegelsen, for å vitne om sin rolle i de hemmelige forhandlingene med PKK-lederen Abdullah Öcalan. AKP betraktet dette som et svik og anklaget Gülen-bevegelsen for å sabotere fredsforhandlingene. Statsviteren Ergun Özbudun utelukker heller ikke at regjeringen følte en viss uro over Gülen sin voksende innflytelse over politiet og

¹⁵⁴ Özbududn, 2014: 159.

¹⁵⁵ Yesil, 2016: 155.

¹⁵⁶ Cornell, 2014.

rettsvesenet. AKP og Gülen prøvde likevel å skjule sine stridigheter, men med korrupsjonsskandalen tippet det over for partene og konflikten ble offentlig kjent.¹⁵⁷

Korrupsjonssaken avslørte ikke bare rivaliseringen mellom Erdoğan og Gülen, men førte også til et politisk skifte hos flere tyrkiske medier. Aviser og TV-kanaler med en gülenistisk profil, som tidligere hadde sympatisert med AKP, begynte å ytre sterk kritikk mot regjeringspartiet. Det ble konsekvent rapportert om detaljer knyttet til korrupsjon og bestikkelser blant partiets ledelse, og særlig Erdoğan ble utsatt for en massiv svertekampanje. Regjeringsvennlige aviser beskyldte på sin side Gülen for å stå bak et kuppforsøk og for å tilhøre en parallell stat. Konservativ islamistiske aviser, som tidligere hadde fremstått som homogene, gikk inn i en skarp ordkrig mot hverandre. Medier, som særlig under Ergenekon-saken hadde vist stor støtte til AKP, sluttet seg til sine sekulære, venstreorienterte og nasjonalistiske motparter og ble en del av den AKP-kritiske koalisjonen.¹⁵⁸

I forkant av lokalvalget i mars 2014 postet tilhengere av Gülen utskrifter av lekkede telefonsamtaler mellom Erdoğan, ulike statsråder og forretningsmenn på sosiale medier. Ifølge Yesil ble dette gjort for å ytterligere svekke AKP sitt omdømme gjennom å vise omfanget av korrupsjonen som hadde foregått blant partiet sin innerste sirkel. Lekkasje bidro også til å avsløre Erdoğan sterke grep over eierne og lederne av flere medier. Telefonsamtalene gav bunnfaste bevis på alliansen AKP hadde bygget med ulike mediekonglomerat.¹⁵⁹

Myndighetenes respons på de lekkede telefonopptakene var å innføre strenge restriksjoner på borgernes tilgang til sosiale medier. Et par uker etter lokalvalget ble Twitter og Youtube blokkert. Samtidig innførte parlamentet, hvor AKP hadde flertall, en ny internettlov som gav det statlige telecom-foretaket rettigheter til å stenge websider uten en rettskjennelse hvis de mente innholdet på sidene var i strid med personvernet. Loven ble kraftig kritisert av ulike ytringsfrihetsaktivister, opposisjonspolitikere og internasjonale organisasjoner.¹⁶⁰

5.1 - *Today's Zaman* om korrupsjonsskandalen

Today's Zaman sin dekning av korrupsjonsskandalen var naturlig nok sterkt preget av konflikten mellom Erdoğan og Gülen. Avisen var en aktiv deltaker i mediekrigen som utspilte

¹⁵⁷ Özbudun, 2014: 159-160.

¹⁵⁸ Yesil, 2016: 116.

¹⁵⁹ Yesil, 2016: 116-118.

¹⁶⁰ Yesil, 2016: 118.

seg mellom regjeringsvennlige aviser og aviser med en gülenistisk profil, og avisen brukte mye spalteplass på å rette skarp kritikk mot Erdoğan. Som under Ergenekon-saken og Gezi Park-protestene var *Today's Zaman* sine skribenter generelt samstemte og de delte flere felles argument for å fremme sitt syn om en demokratisk tilbakegang.

5.1.1 - Krass kritikk av Erdoğan og forsøk på å diskreditere myndighetenes sak

Today's Zaman sine spaltister spådde tidlig at AKP ville komme ut som den tapende part i konflikten med Gülen og viste til at korrupsjonsanklagene ville gjøre stor skade på AKP sitt omdømme. I dagene som fulgte etter at de første arrestasjonene i korrupsjonssaken hadde funnet sted publiserte *Today's Zaman* en jevn strøm av spalter hvor avisens skribenter aktivt gikk inn for å sverte AKP.

Emre Uslu innledet spalten *Corrupt Politics*¹⁶¹ med å påpeke det ironiske ved at AKP selv hadde gått til valg i 2002 med løfter om å bekjempe korrupsjon. Ifølge Uslu hadde derimot korrupsjon fortsatt å florere etter at partiet kom til makten. Forskjellen var at korrupsjon hadde flyttet seg fra lavere funksjonærer i statsapparatet til statsansatte i høyere stillinger. I spalten vises det til at korrupsjonsskandalen særlig ville slite på AKP sitt rykte i partiets egen velgerkrets siden de mistenkte statsrådene var kjent for sitt pietistiske levesett. Uslu forutså også at saken ville få konsekvenser internasjonalt:

Internationally, the operation revealed that Turkey has become one of Iran's money-laundering stations. As the West was trying to tighten international sanctions against Iran, a state-owned bank [in Turkey] was used to get around the sanctions. It has been claimed that a hundred billion dollars of Iranian money was laundered in Turkey and pumped into the world market, which if true would be a big blow for Turkey's international image.¹⁶²

Kort tid etter korrupsjonsavsløringene ble fem politioffiserer som etterforsket saken avskjedighet. Uslu hevdet at dette skjedde etter ordre fra myndighetene i et forsøk på å feie saken under teppet. Dette argumentet ble flittig brukt av *Today's Zaman* sine spaltister som viste til at det var en klar indikasjon på skyld. I spalten *Erdoğan's imaginary power struggles*¹⁶³ advarte Ishan Yılmaz mot å lytte til Erdoğan sine uttalelser om saken. Ifølge Erdoğan var korrupsjonsanklagene en konspirasjon organisert av utenlandske fiender og utført av Gülen-bevegelsen som han hevdet hadde infiltrert deler av rettsvesenet og politiet. Yılmaz

¹⁶¹ Uslu «Corrupt Politics» (19.12.2013).

¹⁶² *Ibid.*

¹⁶³ Ishan Yılmaz «Erdoğan's imaginary power struggles» (26.12.2013).

avviste denne påstanden og oppfordret leserne sine til å ha tiltro til at det fremdeles var ærlige menn i rettsapparatet som ikke ønsket annet enn å utføre jobben de var betalt for å gjøre.

Yılmaz var på ingen måte overrasket over myndighetenes håndtering av saken og trakk paralleller til Gezi Park:

We have witnessed this before, most recently during the Gezi Park protests. Whenever he is in trouble, the prime minister blames shadowy forces without a shred of evidence. During and after Gezi, he and his loyal men boasted of concrete evidence proving their allegations, saying that this proof would be produced soon.¹⁶⁴

Yılmaz pekte på at det derimot aldri hadde blitt lagt frem noen konkrete bevis og gjorde deretter et noe overraskende grep. For å støtte opp under sitt eget argument viste han til Sedat Ergin, spaltist i *Hürriyet*, som gjennom en analyse av Erdoğan sine taler hadde lagt frem en liste over statsministerens faste ”fiender” som ble tildelt rollen som syndebukk i situasjoner hvor AKP møtte motgang. Dette var blant annet den såkalte jødiske lobbyen, Gezi Park-demonstranter, tyrkiske media, formuende som så seg tjent med høy rente og Gülen-bevegelsen. *Hürriyet* hadde tidligere, særlig i forbindelse med Ergenekon-saken, jevnlig blitt beskyldt i *Today's Zaman* for dobbeltmoralisme og uærlig journalistikk. At Yılmaz nå refererte til en av *Hürriyet* sine spaltister kan leses som et tegn på at de tidligere så klare politiske skillelinjene mellom avisene hadde minsket.

AKP sitt forsøk på å fraskrive seg skyld var også et sentralt tema i spalten *Is this corruption scandal backed by the US?*¹⁶⁵ hvor Uslu rettet skarp kritikk mot regjeringspartiet: «When the ministers of a ruling party which claims to combat corruption are linked to allegations of bribery, they have to find scapegoats to put all blame on them».¹⁶⁶ Uslu gikk også til angrep på regjeringsvennlige aviser som han anklaget for å publisere nyheter fabrikkert av myndighetene. Dette var et gjennomgående syn blant avisens spaltister som argumenterte for at disse avisene ikke fylte en annen rolle enn å fungere som nikkedukker for AKP.

5.1.2 - En personlighetsendring hos Erdoğan

I *Today's Zaman*'s omtale av både Gezi Park-protestene og korrupsjonsskandalen ble det formidlet en dyp skuffelse over det avisen så på som en personlighetsendring hos Erdoğan.

¹⁶⁴ *Ibid.*

¹⁶⁵ Uslu «Is this corruption backed by the US?» (26.12.2013).

¹⁶⁶ *Ibid.*

Today's Zaman sine spaltister hadde tidligere knyttet store forventninger til AKP og hadde hatt en sterk tro på at Tyrkia skulle etablere seg som et muslimsk demokrati. Fremtidsoptimismen var under korrupsjonssaken forduftet og avisens spaltister så ikke annet enn demokratisk tilbakegang.

Det skal ikke betviles at bekymringen *Today's Zaman* sine spaltister følte var reell. Ytringsfrihetsorganisasjoner som Freedom House, Reporters Without Borders og PEN rapporterte om hyppige brudd på demokratiske rettigheter, og særlig tyrkiske medier var blitt utsatt for et sterkere statlig press siden 2008. Samtidig bidro argumentet om en personlighetsendring hos Erdoğan til å legitimere avisens plutselige skifte fra å sympatisere med AKP til å bli sterkt regimekritisk.

I spalten *Saving the soul of Turkey*¹⁶⁷ hevdet Abdullah Bozkurt at Erdoğan hadde mistet all respekt for rettsvesenet og at han personlig prøvde å endre lovverket for å kunne få innsyn i korrupsjonssaken. Bozkurt formidlet en frykt for at Erdoğans autoritære lederstil ville få katastrofale følger for den demokratiske fremgangen landet hadde opplevd de siste tiårene. Særlig bekymringsverdig var trusselen mot rettsvesenets uavhengighet:

Erdoğan is trying to turn the judiciary into a submissive state agency that does his bidding just like he has done with Parliament with his domination of the AKP. For all intents and purposes, he is seeking an ultimate consolidation of power and does not care much about separation of power.¹⁶⁸

I spalten *Why Mr. Gülen was targeted*¹⁶⁹ fortsatte kritikken av Erdoğan. Mens Gülen ble beskrevet som en sann demokratiforkjemper fremstilte Bozkurt statsministeren som både egenrådlig og autoritær. Bozkurt trakk også paralleller mellom Erdoğan sitt styre og det til kemalistiske regjeringer, en mye brukt sammenligning i avisen også under Gezi Park: «Erdogan's authoritarian tendency is only equaled by the now-defunct, repressive, military-backed Kemalist attitude that had an oppressive, stigmatizing impact on much of the history of the republic».¹⁷⁰

I spalten ble påstanden om at korrupsjonsskandalen var en maktkamp mellom Erdoğan og Gülen avvist. Ifølge Bozkurt hadde Gülen aldri hatt et ønske om politisk makt, og ble trukket

¹⁶⁷ Bozkurt «Saving the soul of Turkey» (28.12.2013).

¹⁶⁸ *Ibid.*

¹⁶⁹ Bozkurt «Why Mr. Gülen was targeted» (31.12.2013).

¹⁷⁰ *Ibid.*

inn i korrupsjonsskandalen av AKP for å få rollen som syndebukk. Bozkurt sådde også tvil om AKP sin påstand om at korrupsjonssaken var en konspirasjon. Han pekte på at tilfellet med Gülen langt fra var unikt og henviste til den samme gruppen syndbukker Yılmaz hadde referert til i spalten *Erdoğan's imaginary power struggles*.¹⁷¹

Militærets maktinnflytelse hadde i flere tiår vært et hinder for etableringen av et demokrati i Tyrkia og i etterkant av korrupsjonsavsløringene valgte enkelte av avisens spaltister å spille på frykt for en gjenninnførelse av militærstyre for å styrke sitt argument om Erdoğan's vanstyre av landet.

I spalten *An Egyptian model for Turkey*¹⁷² viste Omar Taspinar til at en av Erdoğan sine nærmeste rådgivere hevdet at militæret var blitt utsatt for en sverteskampanje av de samme påtaleadvokatene som hadde startet korrupsjonsetterforskningen av regjeringen. AKP hadde brukt mye ressurser på å svekke militærets maktposisjon og promotert Ergenekon-saken som en kamp mot dyptgående udemokratiske tendenser i samfunnet. Uttalelsen, som kan leses som et forsvar av militæret, kom derfor overraskende.

Sivil kontroll over militæret var ifølge Tapinar blant de viktigste politiske bragdene til AKP. Han påpekte hvilken tragedie det var at partiet nå var villig til å inngå en allianse med sin tidligere fiende og fryktet at en ny landsomfattende protest ville resultere i at militæret erklærte unntakstilstand i landet: «What a tragic return of events that would be for a country that was once seen as the best hope for the Islamic world.»¹⁷³

5.1.3 - Frykt for en heksejakt mot regjeringskritiske grupper

I spalten *Is the March 30. Referendum in danger?* pekte Yılmaz på at avskjedigelsen av 200 påtaleadvokater og 7000 politimenn var en klar indikasjon på at korrupsjon faktisk hadde funnet sted, og hevdet at dette var et desperat grep i forsøket på å hindre en videre etterforskning. Erdoğan ble i spalten beskrevet som både autoritær og manipulerende og Yılmaz fryktet videre brudd på demokratiske prinsipper. Han utelukket ikke at valgfusk ved kommende lokalvalg ville finne sted eller at forslaget til Erdoğan om en grunnlovsendring, som ville gi et presidentsystem på bekostning av maktfordelingsprinsippet, ville få gjennomslag i parlamentet.

¹⁷¹ Yılmaz «Erdoğan's imaginary power struggles» (26.12.2013).

¹⁷² Taspinar «An Egyptian model for Turkey» (13.01.2014).

¹⁷³ *Ibid.*

Konflikten mellom Erdoğan og Gülen endte ikke med korrupsjonsskandalen, men fortsatte å eskalere i årene som fulgte. Krangelen toppet seg med kuppforsøket i juli 2016. Det er fremdeles uvisst hvem som faktisk stod bak kuppforsøket, men tyrkiske myndigheter rettet umiddelbart sterke anklager mot Gülen-bevegelsen. Gülen har derimot benektet dette. Kort tid etter kuppforsøket iverksatte AKP en massiv utrensning av offentlige ansatte og en rekke militæroffiserer, journalister og politikere ble arrester mistenkt for å sympatisere med Gülen-bevegelsen.

I forbindelse med korrupsjonsetterforskningen publiserte Ishan Yılmaz spalten *Oligarchic Clique's Devious Plans*¹⁷⁴ som fremstår svært interessant i lys av de senere begivenhetene. Yılmaz viste til at Erdoğan og hans nærmeste politiske støttespillere i forbindelse med korrupsjonssaken startet en forfølgelse av Gülen-bevegelsen, som nå hadde blitt stemplet som en terrororganisasjon av AKP. Det ble trukket frem at det blant regjeringsvennlige aviser sirkulerte rykter om at journalister, akademikere, aktorer og politimenn, som angivelig var tilknyttet bevegelsen, stod i fare for å bli anklaget og siktet for terrorisme. Yılmaz henviste deretter til sin kollega Emre Uslu, som hadde antydnet at et iscenesatt kuppforsøk mot Erdoğan ville finne sted og at myndighetene i etterkant ville skyve ansvaret over på Gülen. Yılmaz viste til at påstanden også ble støttet av en kilde i AKP: «as the same AKP deputy told me, there may be a fake coup attempt against the Erdoğan government that would make him a victim and a hero just before the elections and give him the opportunity to send all his critics to jail».¹⁷⁵ Scenarioet Yılmaz beskrev i spalten deler flere likheter med de hendelsene som utspilte seg sommeren 2016.

Today's Zaman tilhørte lenge AKP sin tilhengerskare og vi kan derfor ikke utelukke at flere av avisens spaltister også var på god fot med politikere fra partiet. Dette kan ha gitt Uslu privilegert kunnskap om partiets tenkemåte og et grunnlag til å forutse et fremtidig iscenesatt kupp i Tyrkia. Hendelsesforløpet Uslu beskrev vil heller ikke være uforutsigbart for en god analytiker på bakgrunn av Tyrkias historie. I spalten trakk Yılmaz frem hvordan Atatürk hadde brukt attentatforsøket i 1930 til slå ned på sine kritikere og mulige politiske rivaler, og viste slik hvordan tyrkiske myndigheter tidligere hadde brukt politisk motiverte angrep til å fjerne sine motstandere. Til syvende og sist er det likevel vanskelig å vite hvor framsynt Uslu var, og vi kan heller ikke utelukke at spådommene hans var tilfeldige. Uvissheten om hva som

¹⁷⁴ Yılmaz «Oligarchic Clique's Devious Plans » (01.02.2014).

¹⁷⁵ *Ibid.*

faktisk skjedde under kuppforsøket i 2016 gjør det også vanskelig å gjøre en grundig analyse av scenarioet Uslu forutså.

5.1.4 - Fokus på pressefrihetens situasjon

Mens et økt statlig press på tyrkiske medier stort sett ble bortforklart i *Today's Zaman* sin dekning av Ergenekon-saken ble pressefrihet et mye diskutert emne i avisen under korrupsjonssaken. Brudd på demokratiske prinsipper, korrupsjonssaken og konflikten mellom Erdoğan og Gülen ble alle sett i lys av medias situasjon og pressefrihet ble tillagt en viktig rolle som en målestokk på det demokratiske nivået i et land. Som deltaker i den pågående mediekrigen opplevde *Today's Zaman* et økt press og med dette vokste også behovet for å sette manglende mediefrihet på dagsorden.

I forbindelse med Ergenekon-saken rettet *Today's Zaman* sterk kritikk mot sekulære aviser og massemedia. Under korrupsjonssaken fikk derimot medier som sympatiserte med AKP gjennomgå. Regjeringsvennlige medier ble ikke bare anklaget for å fungere som et talerør for myndighetene, men også for å fabrikkere nyheter og spre løgner.

Begrensninger eierskapsforhold la på tyrkiske mediers handlingsrom ble særlig fremhevet som problematisk av *Today's Zaman* sine spaltister. I spalten *Erdoğan's battle plan against free press*¹⁷⁶ argumenterte Bozkurt for at korrupsjonssaken avslørte hvordan Erdoğan systematisk hadde arbeidet for å skape et mediebilde i favør av seg selv gjennom lukrative avtaler og statlig finansiering:

The multi-billion dollar deals have generated a huge hoard of funds for Erdoğan to buy off some media outlets through proxies, hire new sets of journalists to defend his government line and even convert critical analysts with fat checks to prod them to the other side of the aisle.¹⁷⁷

Parallelt med denne utviklingen hadde de få gjenværende frie mediene i Tyrkia kommet under et større press ifølge Bozkurt. Lovendringer som ville begrense pressefriheten, rettsforfølgelse av journalister og en favorisering av regjeringsvennlige medier var bare noen av grepene Bozkurt forutså at myndighetene ville ta.

Myndighetenes sterke kontroll over media ble også diskutert av Bülent Keneş, *Today's Zaman* sin sjefsredaktør, som hevdet at Erdoğan hadde etablert seg som landet største

¹⁷⁶ Bozkurt «Erdoğan's battle plan against free press» (18.01.2014).

¹⁷⁷ *Ibid.*

mediemogul. I lederartikkelen *The biggest media mogul*¹⁷⁸ påpekte han hvordan en rekke medier følte seg forpliktet til å blidgjøre myndighetene i frykt for represalier, men også i håp om å sikre seg økonomiske fordeler. Keneş delte sine kollegaers bekymring for pressefrihetens situasjon og støttet seg på Zezi Sozer, en veteran i tyrkisk journalistikk, som i et intervju med *Zaman* uttalte at situasjonen aldri hadde vært så ille, selv ikke under Tyrkias mange militærkupp. Keneş på sin side sammenlignet nivået på pressefriheten i Tyrkia med diktatur i Midtøsten:

Looking at how Turkey has recently been performing regarding freedom of the press and media, we can say that pressures on the media have climbed unprecedented rates, not even seen in the Iraq of Saddam Hussein, the Syria of Bashar al-Assad or the Egypt of Hosni Mubarak. The Turkish government's efforts to recast the media scene as a univocal monolith have long surpassed these countries infamous for similar efforts.¹⁷⁹

I spalten *Good news is Turkish media is bolder, but only slightly*¹⁸⁰ av Yavuz Baydar ble problemer knyttet til tyrkiske mediers eierskapsforhold på nytt fremhevet. Baydar hadde likevel en positiv vri på spalten. Han trakk frem at AKP sin sterke kontroll over media hadde blitt avslørt med korrupsjonsetterforskningen, og for å bygge opp under sin påstand viste han til en telefonsamtale mellom Erdoğan og Fatih Saraç, direktøren av Ciner Media Group. Baydar skrev ingenting om hvordan telefonsamtalen hadde blitt gjort offentlig, men med tanke på konteksten kan vi ikke utelukke at dette var et av telefonopptakene som ble lekket og spredd på sosiale medier. Under samtalen hadde en rasende Erdoğan skjelt ut Saraç for å ikke ha stanset Ciner Media Group sine mediers dekning av korrupsjonsskandalen. En angrende Saraç lovet på sin side å gjøre det Erdoğan forventet av ham i fremtiden. Baydar pekte videre på at det i etterkant av korrupsjonsavsløringene hadde vokst frem en modigere journalistikk som krevde en ansvarliggjøring fra Erdoğan sin side: «His artificial media construct is now cracking and disbanding. This sounds like music to many journalists' ears».¹⁸¹

Som følge av det økte presset, særlig gülenistiske aviser, ble utsatt for så Baydar langt mindre positivt på fremtiden i spalten *Pushing media to the breaking point*¹⁸², publisert to uker senere. Her beskrev han en tilstand hvor virkeligheten ble verre for hver dag som gikk og at regjeringskritiske journalister daglig ble utsatt for trusler fra regjeringsvennlige medier.

¹⁷⁸ Keneş «The biggest media mogul» (27.01.2014).

¹⁷⁹ *Ibid.*

¹⁸⁰ Baydar «Good news is Turkish media is bolder, but only slightly» (17.03.2014).

¹⁸¹ *Ibid.*

¹⁸² Baydar «Pushing Media to the breaking point» (31.03.2014).

Erdoğan hadde to dager før spalten ble publisert tatt ut tiltale mot *Today's Zaman* sin sjefsredaktør Bülent Keneş og journalistene Mehmet Kemis og Emre Uslu etter at de hadde postet ”ydmykende meldinger” på twitter. I februar samme år hadde også avisens reporter Mahir Zeynalov blitt deportert tilbake til hjemlandet Aserbajdsjan etter lignende anklager.

Situasjonen for *Today's Zaman* sine journalister ble stadig vanskeligere utover 2014. I oktober publiserte Bülent Keneş spalten *Media and democracy in Turkey*¹⁸³ hvor han understrekte viktigheten av en fri og uavhengig presse. Ifølge Keneş var pressefrihet en ufeilbar målestokk på kvaliteten til et demokrati. Forholdene tyrkiske journalister arbeidet under var dessverre en klar indikasjon på den demokratiske tilbakegangen Tyrkia opplevde, og arbeidsforholdene ble stadig vanskeligere:

The fact is that today journalists lose their jobs in Turkey and newspapers and TV channels are confiscated by public authorities to be handed over to pro-government businessmen at competitive prices. The state-owned media outlets are turned into mouthpieces for the government and public resources are used to convert all the media into univocal pro-government media.¹⁸⁴

Keneş mente at særlig Gezi Park-protesten og korrupsjonsskandalen fremhevet hvor alvorlig tilstanden pressefriheten befant seg i var:

Ninety-four journalists lost their jobs and 37 others were forced to resign as a result of the surmounting pressures in the wake of the Gezi Park protests. After the public disclosure of the government's corruption scandal, 981 journalists were dismissed in the first half of 2014 and 56 journalists opted to resign from office under duress. The "witch hunt" Erdoğan launched against Turkey's largest, peaceful civil society organization, the Hizmet movement¹⁸⁵, was a major reason for these dismissals. In April alone, at least 210 journalists were fired.¹⁸⁶

I desember 2014 ble flere journalister, deriblant Keneş, arrestert i forbindelse med det avisen beskrev som en heksejakt på Gülen-bevegelsen. Spalten *Media clampdown foretold*¹⁸⁷ ble publisert dagen etter arrestasjonen av Keneş og her beskrev en tydelig frustrert Baydar hvordan Tyrkia under Erdoğan hadde beveget seg i retning av despotisme. Politiaksjonen var ifølge Baydar ikke annet enn en del av AKP sin hevnkampanje mot kritiske medier. Baydar

¹⁸³ Keneş «Media and Democracy in Turkey» (29.10.2014).

¹⁸⁴ *Ibid.*

¹⁸⁵ Gülen-bevegelsen har ikke et offisielt navn, men blir vanligvis referert til som Hizmet eller Cemaat i Tyrkia.

¹⁸⁶ *Ibid.*

¹⁸⁷ Baydar «Media clampdown foretold» (15.12.2014).

fryktet for fremtiden til fri og uavhengig journalistikk i Tyrkia og roste pågangsmotet til både gülenistiske aviser som *Zaman* og *Bugün* og den sekulære avisen *Cumhuriyet*. Vi ser her at et økt press på media også resulterte i noe nytt, og for pressefolk positivt, nemlig større solidaritet blant journalister i et tidligere svært polarisert medielandskap.

Gjennom å studere *Today's Zaman* sin omtale av korrupsjonsskandalen får vi et godt innblikk i hvilke radikale endringer avisen hadde gjennomgått. Fra å fungere som et propagandaapparat for AKP markerte *Today's Zaman* seg som en av partiets største kritikere. Dette kom tydelig frem i kritikken av Erdoğan, men også i synet på pressefrihetens situasjon i landet. Tematikk som sensur, rettsforfølgelse av journalister og problematikk knyttet til eierskapsforhold ble gjennomgangstema blant avisens spaltister som aktivt forsøkte så sverte AKP.

5.2 - *Hürriyet Daily News* om korrupsjonsskandalen

Hürriyet Daily News diskuterte mye av den samme tematikken som *Today's Zaman* i sin dekning av korrupsjonsskandalen, men med et annet perspektiv. Avisen var selv ikke direkte involvert i mediekrigen som utspilte seg og hadde et mer distansert forhold til konflikten mellom Erdoğan og Gülen. Korrupsjonssaken ble riktignok sett i lys av krangelen mellom de to tidligere så nære allierte, men avisen valgte å ikke ta side i konflikten.

5.2.1. - Ustabilitet som en konsekvens av korrupsjonssaken

I spalten *Question that will hound Erdoğan*¹⁸⁸ utelukket ikke Semih Idiz at etterforskningen var et resultat av den gryende konflikten. Han trakk frem at Gülen selv benektet alle anklager om å ha iverksatt etterforskningen som en svertekampanje mot AKP, men ifølge Idiz indikerte den verbale krigføringen mellom *Zaman* og den regjeringsvennlige avisen *Yeni Şafak* det motsatte. I likhet med flere av *Today's Zaman* sine spaltister slo han likevel fast at korrupsjonsanklagene ville virke svært ødeleggende på Erdoğan sitt rykte, særlig siden Erdoğan hadde bygget sin politiske karriere på løfter om å bekjempe korrupsjon.

Hürriyet Daily News fremstilte seg som en nøytral part i mediekrigen. Avisen viste verken sympati for Erdoğan eller Gülen, men rettet kritikk mot begge partene. Korrupsjonssaken berørte likevel avisen og *Hürriyet Daily News* sine spaltister fryktet at krangelen kunne få alvorlige konsekvenser.

¹⁸⁸ Idiz «Questions that will hound Erdoğan» (19.12.2013).

I spalten *AKP – Hizmet fight risks turning into a witch hunt*¹⁸⁹ forutså Cihan Çelik at konflikten kunne ende i en omfattende heksejakt fra AKP sin side. I likhet med Idiz trakk Çelik frem hvordan AKP hadde vunnet popularitet gjennom løfter om korrupsjonsbekjempelse. I motsetning til sin kollega var derimot ikke Çelik i tvil om at AKP var skyldig og av spalten fremgår det at Çelik hadde svært lite til overs for regjeringspartiet. AKP ble både beskyldt for å være svært undertrykkende og for å ha innført et langt verre styre enn situasjonen før militæret ble marginalisert som en maktfaktor i Tyrkia.

Erdoğan sine påstander om korrupsjonsanklagen som en konspirasjon iverksatt av eksterne og interne fiender ble i likhet med *Today's Zaman* et gjennomgangstema i *Hürriyet Daily News*. Avisen avviste denne påstanden og kritikken av AKP, som vi finner igjen i avisens omtale av Ergenekon-saken og Gezi Park-protestene, fortsatte under korrupsjonsskandalen.

I spalten *Scandal-hit Turkey risks becoming another source of regional instability*¹⁹⁰ viste Serkan Demirtaş til hvordan regjeringen hadde gått til verks for å lede oppmerksomheten vekk fra korrupsjonssaken: «Erdoğan and his staff have begun to use their already wasted rhetoric of “external forces hand-in-hand with their local contractors behind the operation against a growing Turkey».¹⁹¹ Ifølge Demirtaş innebar AKP sin strategi å vise tydelige paralleller mellom Gezi Park og korrupsjonssaken i håp om å overbevise velgerne om at hendelsene ikke var annet enn en konspirasjon.

Demirtaş delte Çelik sin bekymring for hvilke konsekvenser konflikten ville få og pekte på at det blant erfarne journalister og kommentatorer eksisterte stor konsensus om at Tyrkia aldri hadde funnet seg i en merkeligere eller farligere situasjon. Konflikten hadde skapt stor splittelse mellom regjeringspartiet og rettsvesenet, som ifølge Demirtaş var dominert av gülenister.

Som Çelik forutså skjedde det en stor utrensning i politivesenet i forbindelse med korrupsjonssaken. I nyhetsartikkelen *Hundreds of officers relocated after midnight sweep at Ankara Police Departement*¹⁹² fortalte *Hürriyet Daily News* om hvordan 600 politimenn hadde blitt omroket som følge av korrupsjonsskandalen. Ifølge *Hürriyet Daily News* viste hendelsen hvor dyptgående konflikten mellom Erdoğan og Gülen hadde blitt, og avisen pekte

¹⁸⁹ Çelik «AKP-Hizmet fight risks turning into a witch hunt» (21.12.2013).

¹⁹⁰ Demirtaş «Scandal-hit Turkey risks becoming another source of regional instability» (25.12.2013).

¹⁹¹ *Ibid.*

¹⁹² *Hürriyet Daily News* «Hundreds of officers relocated after midnight sweep at Ankara Police Departement» (07.01.2014).

videre på at omrokeringen i Ankara skjedde som et resultat av AKPs mistanker om at Gülen-bevegelsen hadde infiltrert rettsapparatet, politiet og sikkerhetstjenesten.

I spalten *Advancing autocracy, not democracy*¹⁹³ kritiserte Yusuf Kanlı oppsigelsen av 2500 politimenn, byråkrater og påtaleadvokater, men viste samtidig til at dette verken var en overraskende eller ny taktikk: «Through their [Erdoğan and Gülen] effective collaboration and thanks to the great services of the Center in Excellence in Forging All Sorts of Evidence, the Silivri concentration complex was turned into an extermination factory».¹⁹⁴

Ifølge Kanlı hadde Tyrkia i økende grad beveget seg vekk fra demokratiet og mer og mer i retning av et autokrati. Dette begrunnet han med AKP sitt nylige forsøk på å omstrukturere domsforvaltningen for å samle mer makt hos justisministeren. Dette truet rettslig suverenitet og likhet for loven ifølge Kanlı som understrekte viktigheten av maktfordelingsprinsippet i et demokratisk styre.

5.2.2 - Korrupsjonssaken ble sett i lys av lokalvalget i mars 2014

Hürriyet Daily News sin dekning av korrupsjonssaken var langt mindre partisk enn den vi kan finne i *Today's Zaman*. Avisen viste til uttalelser fra både opposisjonsparti og AKP hvor korrupsjonssaken ble diskutert. Mens opposisjonspartiene Det nasjonale aksjonspartiet (MHP) og Det republikanske folkeparti (CHP) rettet sterk kritikk mot AKP sin håndtering av saken argumenterte Erdoğan for at den pågående politiske krisen var et kupp mot Tyrkias fremtid og stabilitet.

I spalten *Something is rotten in Turkey*¹⁹⁵ rettet Mustafa Akyol sterk kritikk mot det politiske bildet som helhet. Han påpekte at de avlyttede telefonsamtalene som var spredt på sosiale medier avslørte en svært skitten tilstand i det tyrkiske maktapparatet hvis de var ekte. Opptakene avslørte både statlig press på media, og mediers press på enkeltindivider. Samtidig understrekte han at det også var svært skremmende at noen faktisk hadde tatt opp og oppebevart disse telefonsamtalene. Akyol pekte videre på at det heller ikke var tilfeldig at opptakene hadde blitt lekket kun et par uker før lokalvalget.

¹⁹³ Kanlı «Advancing Autocracy, not democracy» (10.01.2014).

¹⁹⁴ *Ibid.*

¹⁹⁵ Akyol «Something is rotten in Turkey» (05.03.2014).

I mars 2014 ble det publisert flere spalter som diskuterte det kommende lokalvalget. I spalten *The AKP has already lost the election*¹⁹⁶ trakk Semih Idiz frem hvordan AKP sin krasse ordbruk og retoriske bruk av ”oss mot dem” virket avskrekkende på velgerne. Idiz forutså at AKP ville få et flertall av stemmene i lokalvalget, men hevdet samtidig at partiet sin autoritære politikk på lang sikt ville resultere i et nederlag for partiet. Korrupsjonssaken og den påfølgende omrokeringen av tusenvis av politimenn og offentlige ansatte førte ifølge Idiz til at AKP stadig fikk nye fiender. Han utelukket heller ikke at den politiske turbulens Tyrkia opplevde ville føre til AKP sitt fall.

I spalten *Erdoğan is stealing people's freedom*¹⁹⁷ satte Serkan Demirtaş fokus på myndighetenes restriksjoner på tilgangen til sosiale medier. Demirtaş trakk frem hvordan AKP selv hadde brukt Twitter, Facebook og Youtube aktivt for å sverte sine kritikere under og i etterkant av Gezi Park. Erdoğan hadde likevel erklært sosiale medier som en trussel og blokkert tilgangen til Twitter. Demirtaş mente at myndighetene med dette stjal folkets frihet og understrekte betydning sosiale medier hadde fått i Tyrkia som følge av et økt press på etablerte medier. Mens regjeringsvennlig medier formidlet informasjon i AKP sin favør ble resten av media utsatt for et enormt press i forsøk på å hindre at det ble rapportert om korrupsjonssaken ifølge Demirtaş. Han argumenterte videre for at Tyrkia stadig beveget seg i en mer udemokratisk retning og avsluttet spalten med å uttrykke sin skuffelse over måten korrupsjonssaken hadde blitt håndtert på:

Erdoğan, especially on the eve of the elections, is doing everything he can just to cover up a probe into how millions of euros and dollars of this country have been stolen. Instead of weakening the democratic pillars of Turkey and of giving a major blow to the country's reputation through his irresponsible and unwise moves, he should allow a total investigation on corruption allegations to clear his and his party's record. Otherwise, history will cite him among the most corrupt politicians, who in particular stole the future and hope of his nation.¹⁹⁸

Også Mustafa Akyol fryktet at Tyrkia gikk en mørkere fremtid i møte. I spalten *An unpromising election*¹⁹⁹ viste han til at Erdoğan hadde ilagt lokalvalget en stor betydning: «Although these elections are local, in which only mayors and other local administrators will be nominated, Prime Minister Tayyip Erdoğan has turned them into a vote on his personal

¹⁹⁶ Idiz «The AKP has already lost the election» (18.03.2014).

¹⁹⁷ Demirtaş «Erdoğan is stealing people's freedom» (22.03.2014).

¹⁹⁸ *Ibid.*

¹⁹⁹ Akyol «An unpromising election» (29.03.2014).

popularity».²⁰⁰ Akyol argumenterte videre for at Erdoğan ville bruke sin popularitet som et mandat til å erklære krig mot eksterne og interne fiender. Dette ville innebære flere restriksjoner på internett, større press på media, og et økt antall av politisk motiverte arrestasjoner.

Til tross for sin krasse kritikk av Erdoğan pekte Akyol likevel på at Tyrkias problemer var mer dyptgående enn statsministerens autoritære politikk. Som i spalten *The AKP has already lost the election*²⁰¹ viste han til lekkasjen av flere telefonopptak, men også til at det hadde forgått ulovlig avlytting av et hemmelig sikkerhetsmøte som hadde blitt holdt på utenriksministerens kontor. På bakgrunn av dette mente Akyol at Tyrkias politiske turbulens, uavhengig av valgresultatet, ville vedvare:

This veiled power that has been scrutinizing politicians and exposing them with some considerable political timing also needs to be considered a part of Turkey's political troubles. Therefore, while a victory for Erdoğan might be a scary scenario for many, a mere defeat of Erdoğan is not either likely to save Turkey from the current quagmire. What Turkey needs is a fundamentally new approach to politics, which favors transparency over secrecy, trust over paranoia, and consensus over confrontation. Right now, unfortunately, this is only sound like a distant dream.²⁰²

5.2.3 - Uro for en svekkelse av maktfordelingsprinsippet

I februar 2014 signerte daværende president i Tyrkia, Abdullah Gül, en lov som gav justisdepartementet større kontroll over domstolsforvaltningen, organet som var ansvarlig for å utnevne medlemmer til domstolene. I lys av konflikten mellom Erdoğan og Gülen kan endringene i domstolsforvaltningen forstås som et politisk grep fra AKP. Partiet hevdet at Gülen-bevegelsen hadde infiltrert det tyrkiske rettsvesenet og den nye loven åpnet ikke bare opp for å fjerne mistenkte gülenister fra rettsapparatet, men sikret også AKP større kontroll over rettsvesenet.

Uro for at domstolens uavhengighet skulle forsvinne preget enkelte av *Hürriyet Daily News* sine spaltister. I spalten *Will Erdoğan pass the justice test*²⁰³ diskuterte Serkan Demirtaş de strukturelle endringene i domstolsforvaltningen. Demirtaş fryktet at endringene ville resultere i en ytterlig svekkelse av demokratiet og hevdet at de skjedde som et resultat av AKP sitt

²⁰⁰ *Ibid.*

²⁰¹ Akyol «The AKP has already lost the election» (18.03.2014).

²⁰² Akyol «An unpromising election» (29.03.2014).

²⁰³ Demirtaş «Will Erdoğan pass the justice test» (12.04.2014).

forsøk på å dekke over korrupsjonsskandalen. Han hadde likevel fremdeles tiltro til rettsapparatet: «The Constitutional Court still remains the last castle of free justice in Turkey and the government should be well aware that any attempt to change this will further deteriorate their image in the world».²⁰⁴

Ustabilitet i det tyrkiske rettsvesenet ble også diskutert i Mustafa Akyol sin spalte *The Tragedy of Turkish Justice*²⁰⁵, men her med et annet fokus. I motsetning til Demirtaş hevdet Akyol at rettsvesenet i lang tid hadde vært preget av stridigheter. Han beskrev det tyrkiske rettsvesenet som en krigssone mellom ulike politiske fløyer og trakk paralleller til 2011, da Ergenekon-rettsaken var inne i sin mest omdiskuterte fase. Akyol hevdet at den pågående konflikten, i likhet med Ergenekon, hadde sine røtter i den ”parallell staten”.

Akyol betvilte selv ikke eksistensen av en parallell stat og pekte på at det var rikelig med bevis som bekreftet at Gülen-bevegelsen hadde jobbet for å infiltrere politiet og rettsapparatet. I likhet med AKP så Akyol på den parallelle staten som en udemokratisk tendens i samfunnet som måtte bekjempes. Samtidig understreket han at regjeringspartiet langt fra var så uskyldige som de påstod å være:

... the “parallel state” was not a problem for Erdoğan and his team as long as it worked against their opponents. It became a problem only when it began to create problems for them, and especially, when it unveiled the corruption within the Justice and Development Party (AKP) government.²⁰⁶

Til tross for sin kritikk pekte Akyol også på at den parallelle staten hadde en positiv funksjon slik den politiske situasjonen i Tyrkia var i 2014. Ifølge Akyol fordømte AKP enhver juridiske bestemmelse som svikefull hvis den ikke gikk i partiets favør og uten en parallell stat ville regjeringen trolig sikre seg fullstendig makt over rettsvesenet.

5.2.4 - Pressefrihetens situasjon under korrupsjonssaken

Sammenlignet med *Today's Zaman* ble pressefrihetens situasjon under korrupsjonssaken lite diskutert i *Hürriyet Daily News* sine spalter og nyhetsartikler i sakens tidlige fase. Avisen tok riktignok opp tematikken, men det var først med AKP sin aksjon mot media i desember 2014 at pressefrihet ble fremhevet som et særlig viktig tema. Dette kan forstås som et resultat av

²⁰⁴ *Ibid.*

²⁰⁵ Akyol «The tragedy of Turkish Justice» (06.09.2014).

²⁰⁶ *Ibid.*

det generelle presset myndighetene la på tyrkiske medier for å hindre en bred dekning av korrupsjonssaken, men også kunne i at *Hürriyet Daily News* selv ikke var deltaker i mediekrigen og dermed ikke hadde det samme behovet for å mobilisere mot AKP.

Temaet ble for første gang tatt opp i nyhetsartikkelen *Journalist from pro-government daily fired over TV-comments*²⁰⁷ som illustrerte hvordan journalister fra regjeringsvennlige aviser også ble rammet av det økte presset på media. Nyhetsartikkelen fortalte om oppsigelsen av Murat Aksoy fra avisen *Yeni Şafak*. Aksoy ble beskrevet som en av de få liberale stemmene i avisen, som ellers var dominert av AKP-tilhengere. Ifølge *Hürriyet Daily News* mistet Aksoy jobben på grunn av sin skarpe kritikk av AKPs håndtering av korrupsjonssaken.

Intervjuobjekt 5 viste til at oppsigelser av kritiske journalister ble et vanlig fenomen etter at AKP kom til makten. Hun hadde selv blitt avskjediget etter at redaksjonen i avisen hun jobbet for hadde fått en telefon fra regjeringskontoret. Avskjedigelsen kom etter at hun hadde skrevet en spalte i solidaritet med en kvinnelig journalistkollega som hadde mistet jobben et par dager tidligere: «I wrote in support of the one who was fired before me. When I was fired a third one wrote in defense of me and we were fired all together».

Videre fortalte intervjuobjekt 5 at hun, i likhet med *Today's Zaman*, hadde blitt utsatt for en svertetekampanje i etterkant av avskjedigelsen sin: «After I got fired I was subjected to this social lynching campaign by AKP trolls. You can imagine hundreds of people talking bullshit about you for a whole year, 24 hours a day seven days a week».

I nyhetsartikkelen *Turkish President Gül admits decline of media freedom*²⁰⁸ ble det trukket frem at Tyrkias egen president så med bekymrede øyne på pressefrihetens utvikling. I en uttalelse til pressen understrekte Gül at pressen hadde et ansvar overfor offentligheten til å formidle informasjon, og at media ikke skulle være underlagt noen form for statlig press. Nyhetsartikkelen pekte videre på at Tyrkias begrensede pressefrihet hadde gjort stor skade på landets rykte internasjonalt. Det økte presset på media hadde ifølge avisen blitt ekstra synlig etter at lekkede telefonopptak avslørte hvordan myndighetene hadde lagt direkte press på enkelte mediehus.

²⁰⁷ Hürriyet Daily News «Journalist from progovernment daily fired over TV-comments» (12.01.2014).

²⁰⁸ Hürriyet Daily News «Turkish President Gül admits decline of media freedom» (19.02.2014).

Dette var også et tema i spalten *Gülen media, pro-government media, is the same thing?*²⁰⁹ hvor Barçın Yinanç pekte på at det ikke var uvanlig at myndighetene la direkte press på media. Hun viste til nok et tilfelle hvor Faith Saraç hadde blitt presset til å sensurere Ciner Media Group sine medier. I forbindelse med Gezi Park-protestene hadde Saraç blitt beordret av Erdoğan om å stanse all kringkasting av Devlet Bahçeli, leder i opposisjonspartiet MHP, sine taler.

I spalten *The campaign is not being reflected in the media*²¹⁰ tok Mehmet Yılmaz opp problematikk som også var mye diskutert blant *Today's Zaman* sine spaltister. Yılmaz beskrev hvordan AKP aktivt arbeidet for å sikre seg et ukritisk medielandskap. Samtidig som at partiet sikret seg lojaliteten til medieeiere gjennom lukrative avtaler og statlige anbud ble konkursrammede mediehus kjøpt opp av forretningsmenn med tette bånd til AKP. Dette hindret, ifølge Yılmaz, ikke bare etableringen av et fritt og uavhengig medielandskap, men rammet også opposisjonspartiene hardt. Videre hevdet han at de politiske partiene fikk en skjev mediedekning i forkant av parlamentsvalget i 2015 som følge av Erdoğans sterke kontroll over media. I spalten ble det trukket frem at MHP og CHP, til tross for en aktiv kampanjevirkosomhet, ikke hadde blitt gitt noe særlig mediedekning av TV-kanaler og aviser. AKP på sin side fikk daglig oppmerksomhet: «The private channels that support the current government, as well as all of state broadcaster TRT's stations publish and broadcast all of Erdoğan's speeches live. As if this is not enough, they continuously repeat these speeches throughout the day».²¹¹

I november 2014 ble det innført et medieforbud av en høring i parlamentet hvor korrupsjonsanklagene rettet mot fire statsråder fra AKP ble tatt opp. I spalten *What next, after censoring Turkish Parliament on corruption?*²¹² kalte Murat Yetkin forbudet udemokratisk og fryktet at AKP i fremtiden ville ta enda hardere grep for å overkjøre demokratiet. Han påpekte at dette var første gangen en tyrkisk domstol hadde vedtatt et slikt forbud og hevdet at dette var nok et grep AKP tok i håp om å hindre at korrupsjonssaken fikk videre oppmerksomhet.

Kritikken av medias vanskelige kår i Tyrkia ble stadig krassere hos *Hürriyet Daily News* sine spaltister utover 2014, og nådde sitt toppunkt med myndighetenes aksjon mot *Zaman* og TV-kanalen Samanyolu. I spalten *Erdoğan has no right to deprive Turkish people of EU*

²⁰⁹ Yinanç «Gülen media, pro-government media, is the same thing» (18.02.2014).

²¹⁰ M. Yılmaz «The campaign is not being reflected in the media» (23.06.2014).

²¹¹ *Ibid.*

²¹² Yetkin «What next, after censoring Turkish parliament on corruption» (27.11.2014).

*membership*²¹³ viste Serkan Demirtaş til at konflikten mellom AKP og Gülen hadde nådd nye høyder med fengslingen av Ekrem Dumalı og Hidayet Karaca, redaktør i Samanyolu. Han trakk videre frem at tidspunktet for arrestasjonen langt fra var tilfeldig og at mange betraktet dette som et forsøk fra AKÅ på å ta hevn over sin tidligere allierte. Ved siden av å trekke oppmerksomhet vekk fra årsdagen til korrupsjonsskandalen ville arrestasjonene også virke avskrekkende på andre journalister, og slik svekke ytringsfriheten i landet. I Demirtaş øyne hadde Tyrkias pressefrihet nådd et bunnivå og Tyrkia blitt et land hvor mediekontor ble ransaket, anerkjente journalister fengslet og loven ignorert.

I spalten *The country of recurrent nightmares*²¹⁴ sammenlignet Mustafa Akyol på nytt det økte presset på medier med situasjonen under Ergenekon-saken. Akyol viste til at Erdoğan nok en gang anklaget sine fiender for å konspirere mot AKP, og som et resultat av dette ble tyrkiske medier utsatt for et enormt press. Parallelt med at regjeringsvennlige medier førte en propagandakrig i myndighetenes favør ble journalister arrestert etter anklager om tilhørighet til terrororganisasjoner. Ifølge Akyol hadde anklagene ingen troverdighet ettersom bevisene mot de terrorsiktete journalistene ikke var annet enn deres skrevne arbeid. Den eneste forskjellen Akyol så fra situasjonen i 2010 var at Gülen hadde gått fra å være AKP sin nære samarbeidspartner til å bli partiets nye fiende. Dette rammet særlig medier med en gülenistisk profil hardt:

That is why journalists from the movement now find themselves defending the very arguments that they tried to refute four years ago — such as that journalists cannot be accused simply for what they wrote, or that they should not be held in jail while their trial is ongoing.²¹⁵

I likhet med sine kollegaer i både *Hürriyet Daily News* og *Today's Zaman*, så Akyol pessimistisk på fremtiden. Han beskrev situasjonen i Tyrkia som et gjentakende mareritt og utelukket ikke at AKP selv ville bli utsatt for en lignende heksejakt.

5.3 – Oppsummering

I likhet med dekningen av Gezi Park-protestene bygde avisenes omtale av korrupsjonssaken i stor grad på en felles tematikk. Både *Today's Zaman* og *Hürriyet Daily News* formidlet en dyp bekymring for den politiske utviklingen i landet og betraktet Erdoğan som en autoritær

²¹³ Demirtaş «Erdoğan has no right to deprive Turkish people of EU membership» (17.12.2014).

²¹⁴ Akyol «The country of recurrent nightmares» (20.12.2014).

²¹⁵ *Ibid.*

leder. Avisene pekte på det ironiske ved at Erdoğan selv hadde bygget sin politiske karriere på løfter om å bekjempe korrupsjon og viste til hvordan statsministeren prøvde å bortforklare korrupsjonsanklagene med påstander om at AKP var utsatt for en konspirasjon, iverksatt av ytre og interne fiender. Mens *Hürriyet Daily News* ikke tok en klar stilling til skyldspørsmålet betvilte ikke *Today's Zaman* at AKP hadde vært involvert i massiv korrupsjon. Erdoğan ble likevel kritisert i begge avisene for ansvarsfraskrivelse og paralleller ble trukket mellom korrupsjonssaken og AKP sin mislykkede håndtering av Gezi Park-protestene.

Allerede i Ergenekon-sakens siste fase kan vi se et begynnende politisk skifte i *Today's Zaman*, men med korrupsjonssaken ble det klart at avisen hadde etablert seg som en regjeringskritisk avis. *Today's Zaman* var selv deltaker i mediekrigen som utspilte seg, og kritikken av Erdoğan var derfor langt krassere enn den vi kan finne i *Hürriyet Daily News*. *Today's Zaman* sitt politiske skifte kommer også tydelig frem i avisens omtale av andre tyrkiske medier. Mens avisens spaltister særlig beskyldte *Hürriyet* for å hindre etableringen av fri og ærlig journalistikk under Ergenekon-saken ble lignende retorikk nå brukt mot regjeringsvennlige aviser.

Kritikken *Hürriyet Daily News* ytret mot AKP under Ergenekon-saken og Gezi Park-protestene fortsatte under korrupsjonssaken, men avisen så likevel ikke Gülen som en uskyldig part. Avisens utelukkete verken at bevegelsen utgjorde en parallell stat eller at Gülen brukte udemokratiske midler for å sverte AKP. Enkelte av *Hürriyet Daily News* sine spaltister argumenterte også for at den pressede politiske situasjonen i Tyrkia ikke kunne knyttes til AKP alene, men var en del av et større bilde. Avisen satte også fokus på hvilke endringer som skjedde i domstolsforvaltningen, og fryktet at dette ville medføre at AKP sikret seg kontroll over rettsapparatet.

Sammenlignet med *Today's Zaman* publiserte *Hürriyet Daily News* få nyhetsartikler og spalter som diskuterte hvordan korrupsjonssaken begrenset pressefriheten i landet under sakens første måneder. Etter politiaksjonen mot media i desember 2014 ble temaet derimot mye diskutert. *Today's Zaman* på sin side diskuterte problematikk knyttet til pressefrihetens situasjon fra etterforskningens start og fokuserte særlig på hvordan Erdoğan hadde etablert seg som en mediemogul.

6 – Valghøsten 2015

I 2015 skjedde det en rekke innstramninger som satte store begrensninger på pressefriheten i Tyrkia. Freedom House rapportere om at straffeloven, kriminell injurielovgivning og anti-terrorloven aktivt ble brukt mot media. Journalister ble ifølge organisasjonen utsatt for økende grad av vold og flere store mediehus kom under myndighetenes kontroll.²¹⁶ Tyrkia holdt to parlamentsvalg i 2015, et i juni og et november, og det økte presset på media kan ses i lys av disse.

AKP fikk flest stemmer under valget i juni, men oppnådde likevel 18 seter mindre enn det partiet trengte for å sikre seg et rent flertall. Ahmet Davutoğlu ble gitt oppgaven om å danne en koalisjonsregjering, men etter flere mislykkede forhandlinger med opposisjonspartiene CHP og MHP ble det lyst ut nyvalg. I november sikret AKP seg et knapt flertall av stemmene og gikk seirende ut av valget.²¹⁷

AKP hadde i forkant av valget i juni håpet på en overveldende valgseier. Hvis partiet sikret seg et klart flertall i parlamentet ville dette åpne opp for å styrke presidentstillingen gjennom en grunnlovsendring. Erdoğan hadde i juli 2014 blitt nominert som AKP sin kandidat til presidentembetet. Han vant valget med 52 prosent av stemmene og gikk av som statsminister etter 11 år i stillingen. Til tross for at hans etterfølger Ahmet Davutoğlu tok over styringen av partiet og regjeringen forble Erdoğan partiets frontfigur og ledet valgkampanjen i forkant av parlamentsvalget.²¹⁸

I dette kapittelet kommer jeg til å fokusere på to hendelser som skjedde høsten 2015, altså i kjølvannet av AKP sitt nederlag i det første valget. Disse hendelsene er beslagleggelsen av Koza Ipek Holdings og angrepet på *Hürriyet* sine kontorer. Hendelsene kan riktignok ikke knyttes direkte til valget, men skjedde samtidig med at AKP kjempet innbitt for å sikre seg nok velgere til å vinne et flertall i parlamentet.

Beslagleggelsen av Koza Ipek

Etter en rettslig kjennelse tok tyrkisk politi seg inn i Koza Ipek Media Group sine hovedkontorer i Ankara 28. oktober 2015. TV-kanalene BugünTV og KanalTürk ble umiddelbart stengt og mediegruppens to aviser, *Bugün* og *Millet*, ble plassert under et panel

²¹⁶ Freedom House «Turkey, Freedom of the Press 2016».

²¹⁷ Burak Cop, 2015: 215-216.

²¹⁸ Burak Cop, 2015: 214- 215.

av tillitsvalgte. Mediegruppen var en del av Koza Ipek Holding som også hadde store interesser innen gruvedrift og energisektoren. Koza Ipek hadde vært under etterforskning for å ha finansiert og formidlet propaganda for en terrororganisasjon, og anklagene bunnet i konglomeratets nære bånd til Gülen-bevegelsen.

I dagene etter at de tillitsvalgte tok over ledelsen ble en rekke av mediegruppens journalister avskjediget og avisene *Bugün* og *Millet* fikk en klar regjeringsvennlig profil. Hendelsen ble fordømt av akademikere, advokater, opposisjonsparti og deler av media. Koza Ipek hadde i etterkant av korrupsjonsskandalen markert seg som en sterk kritiker av AKP og flere tyrkiske medier spekulerte derfor i om dette kunne være årsaken til aksjonen mot konglomeratet.

Angrepet på *Hürriyet* sine kontorer

I september 2015 ble *Hürriyet* sine kontorer i Istanbul og Ankara angrepet to ganger i løpet av 48 timer. Angrepene kom etter at *Hürriyet* hadde sendt ut en twittermelding hvor Erdoğan ble kritisert. I etterkant av twittermeldingen oppfordret en rekke journalister fra regjeringsvennlige medier folk til å protestere mot *Hürriyet*. Rundt 200 personer samlet seg utenfor avisens kontorer i Istanbul bevæpnet med steiner og stokker. Blant demonstrantene var en AKP-representant og leder for AKP sin ungdomsgruppe Abdürrahim Boynukalın. To dager senere samlet demonstranter seg på nytt, denne gangen utenfor Doğan Media Group sine kontorer i Ankara. Ingen ble alvorlig skadet under angrepene, men hendelsene satte sitt preg på *Hürriyet* sine journalister.

I Freedom House sine årlige rapport for 2015 ble det rapportert om økt vold, trakassering og trusler rettet mot journalister fra statlige og ikke-statlige aktører.²¹⁹ Dette fikk *Hürriyet* særlig merke. En måned etter angrepene på avisens kontorer i Istanbul og Ankara ble *Hürriyet* sin spaltist Ahmet Hakan angrepet utenfor sitt hjem. Han hadde tidligere samme høst blitt utsatt for trusler i den regjeringsvennlige avisen *Star* og *Hürriyet* hevdet at angrepet var en del av AKP sin kampanje mot Aydın Doğan sine medier.

Ifølge intervjuobjekt 1 hadde svertekampanjer og trusler mot journalistkollegaer blitt et økende problem i Tyrkia etter 2011, og at journalister aldri før hadde angrepet hverandre på en slik måte. Han viste til at medier riktignok hadde kritisert hverandre før, men at nykommere i journalistikken nå hadde begynt å spre løgner og navngi sine ofre.

²¹⁹ Freedom House «Turkey, Freedom of the Press 2016».

6.1 - Valghøsten 2015 i *Today's Zaman*

Today's Zaman stilte seg svært kritisk til både ransakelsen av Koza Ipek sine bedrifter og senere utnevnelsen av et formynderskap til konglomeratets medier. Hendelsene ble betraktet som et klart brudd på pressefriheten og *Today's Zaman* avviste alle anklager om at konglomeratet hadde vært involvert i ulovlige virksomheter. *Today's Zaman* sine spaltister argumenterte for at Erdoğan tok stadig sterkere grep for å innføre et autoritært styre og så hendelsene i lys av det kommende parlamentsvalget i november.

6.1.1 - Et grep for å stilne kritiske røster og uro for uavhengige mediers fremtid

I forbindelse med etterforskningen av Koza Ipek ble flere av konglomeratets bedrifter ransaket 31. august 2015. *Today's Zaman* fordømte umiddelbart aksjonen, men flere av avisens spaltister gav likevel uttrykk for at hendelsen ikke kom som en overraskelse. I spalten *Why did police raid Ipek Media Group*²²⁰ argumenterte Orhan Kemal Cengiz for at tilfellet langt fra var unikt: « ...for the last couple of years this government has been destroying, suppressing, intimidating and jailing journalists and media groups that show any kind of dissent to the authoritarian rule in the country».²²¹

Cengiz tegnet et dystert bilde av pressefrihetens situasjon i Tyrkia og hevdet at AKP gjorde alt i sin makt for å stilne uavhengig og kritisk journalistikk. Han pekte videre på at AKP brukte aksjonen mot Koza Ipek for å teste hvilke reaksjoner det ville skape. Hvis hendelsen verken ble fordømt av det tyrkiske folket eller det internasjonale samfunnet utelukket ikke Cengiz at AKP ville beslaglegge og stilne alle kritiske medier i Tyrkia.

I nyhetsartikkelen *Opposition slams raids on Koza Ipek Holding businesses and media outlets*²²² ble det trukket frem at ransakelsen kom kort tid etter at varsleren Fuat Avni avslørte hvordan Erdoğan hadde planlagt en massiv aksjon mot regjeringskritiske medier. Avni er en anonym varsler som opererer via Twitter og hovedsakelig lekket informasjon om AKP. *Today's Zaman* understrekte at Avni var en troverdig kilde som tidligere hadde forutsett politiske hendelser og aksjoner mot media. Avni hevdet at AKP først ville aksjonere mot medier tilknyttet Gülen-bevegelsen på grunn av korrupsjonssaken i 2013-2014, og deretter

²²⁰ Cengiz «Why did police raid Ipek Media Group» (04.09.2015).

²²¹ *Ibid.*

²²² *Today's Zaman* «Opposition slams raid on Koza Ipek Holding Businesses and media outlets» (01.09.2015).

rette oppmerksomheten mot frittalende aviser som *Sözcü* og *Cumhuriyet*, i tillegg til Aydın Doğan sine medier.

Spalten *The last battle against free press in Turkey*²²³ ble publisert i *Today's Zaman* en uke etter aksjonen mot Koza Ipek. Som tittelen antyder benyttet Abdullah Bozkurt seg av en kraftfull retorikk for å sverte AKP. Her argumenterte han for at Erdoğan hadde vridd lover om hvitvasking av penger og terrorfinansiering i sin egen favør. AKP hadde ifølge Bozkurt begynt å bruke lovverket, som i teorien skulle beskytte integriteten til det finansielle systemet og hindre ulovlige pengeoverføringer, som et middel for å legitimere angrep på fri og uavhengig presse.

Bozkurt understrekte at anklagene mot Koza Ipek ikke var annet enn spekulasjoner og fantasi. Han pekte videre på at myndighetene var fullstendig klar over dette, men at AKP likevel hadde valgt å ta grep: «They pursued the witch-hunt nonetheless to create a perception of impropriety for this group in the public eye and to discredit one of the growing vocal opposition channels in Turkey».²²⁴ Ifølge Bozkurt skydde Erdoğan ingen midler for å stilne kritiske medier, og han trakk fram trakassering av journalister, trusler og misbruk av rettsvesenet som noen eksempler.

Bozkurt benyttet seg av problemer knyttet til eierskapsforhold blant tyrkiske medier til å rose eieren av Koza Ipek Holdings. Han pekte på at Akin Ipek, i motsetning til en rekke andre medieiere, ikke hadde bukket under for presset eller latt seg friste av lukrative avtaler med myndighetene. Dette hadde kostet ham dyrt: «...he has been targeted with vicious harassment for the last three years with an army of auditors descending on his companies. His mining licenses were revoked arbitrarily by the government despite the fact that he had secured long-term leases».²²⁵

I spalten ble det også trukket frem hvordan det økte presset rammet utenlandske journalister i Tyrkia. To britiske journalister fra VICE News og deres irakiske tolk hadde nylig blitt arrestert i Diyarbakir etter terrorrelaterte anklager. De ble begge senere deportert fra landet. Bozkurt påpekte at utenlandske journalister ikke hadde blitt arrestert etter en rettslig ordre på mer en 15 år og at dette var en nøye planlagt handling fra myndighetenes side i håp om å skremme det utenlandske pressekorpsset fra å dekke sensitive spørsmål.

²²³ Bozkurt «The last battle against free press in Turkey» (08.09.2015).

²²⁴ *Ibid.*

²²⁵ *Ibid.*

En måned etter politiaksjonen mot flere av Koza Ipek sine bedrifter ble konglomeratets mediegrupper satt under statlig tilsyn. I likhet med Kemal påpekte Yavuz Baydar at presset på Koza Ipek langt fra var overraskende. I spalten *The strangling of journalism, televised live*²²⁶ kommenterte han at Tyrkia med overtakelsen tok et steg nærmere regndyrket fascisme. Baydar trakk videre frem at BugünTV og KanalTürk hadde vært blant de få gjenværende uavhengige TV-kanalene i Tyrkia og han beskrev overtakelsen som et hardt slag for pressefriheten. Ifølge Baydar var uavhengige medier mer sårbare enn noen gang, og han pekte på at Koza Ipek sine mediegrupper under nytt lederskap ville bli en del av AKP sitt propagandaapparat.

6.1.2 - Overtakelsen som en politisk motivert handling

Den skarpe kritikken *Today's Zaman* rettet mot Erdoğan og hans tilhengere under korrupsjonssaken fortsatte i avisens nyhetsartikler og spalter gjennom høsten 2015. *Today's Zaman* sine spaltister uttrykte nok en gang uro for den politiske situasjonen i landet og fryktet både borgerkrig og innføring av fascisme som en konsekvens av AKP sitt styre.

Beslagleggelsen av Koza Ipek illustrerte ifølge Ekrem Dumanli hvordan AKP hadde kommet fullstendig ute av kontroll. I spalten *You cannot govern the country like this*²²⁷ argumenterte han for at AKP hadde misbrukt alle de verdiene partiet hadde lovet samfunnet da de kom til makten, og trakk videre frem hvordan AKP hadde etablert seg som et symbol på undertrykkelse og frykt. Dumanli påpekte at et økt press på media hadde foregått over lang tid og understrekte at det kun eksisterte en håndfull uavhengige medier igjen i Tyrkia. Aksjonen mot Koza Ipek ble likevel særlig knyttet til parlamentsvalget i november:

The ruling party has completely got out of control and moved away from justness and truthfulness, just days before the elections. It suffers from a deep anxiety. If the government had not been experiencing a panic attack, it would not have interfered with Koza Ipek Holding in such a wild manner.²²⁸

Parlamentsvalget stod sentralt i nyhetsartiklene og spaltene som diskuterte overtakelsen av Koza Ipek sine medier. I spalten *Physical and mental capture of Turkish media*²²⁹ understrekte Omar Taspinar at utnevnelsen av Koza Ipek sine statlige tillitsvalgte var en

²²⁶ Baydar «The strangling of journalism, televised live» (29.10.2015).

²²⁷ Dumanli «You cannot govern a country like this» (30.10.2014).

²²⁸ *Ibid.*

²²⁹ Taspinar «Physical and mental capture of Turkish media» (29.10.2014).

påminnelse om hvor alvorlig situasjonen var for tyrkiske medier. Videre påpekte han at marginaliseringen av regjeringskritiske aviser gjorde det vanskelig å argumentere for at parlamentsvalget i november ville være fritt og rettferdig: «For elections to be "fair" there has to be "fair" access to objective information. In other words, if people are unable to receive information, their ability to form an independent and free opinion is severely curtailed».²³⁰

Fraværet av uavhengige medier hadde ifølge Taspinar ikke bare sammenheng med AKP sine aksjoner mot media, men var også relatert til eierskapsforholdet blant tyrkiske medier. Han refererte til Andrew Finkel som i rapporten *Captured News Media: The Case of Turkey*²³¹ dokumenterte hvordan staten kontrollerte media gjennom et patron-klient forhold. Taspinar argumenterte for at myndighetene enkelt kunne manipulere og utøve sterk innflytelse medieeiere gjennom løfter om lukrative avtaler. Han understrekte videre at dette ikke bare var ødeleggende for pressefriheten, men også for samfunnet som helhet: «As a result, media institutions no longer serve the public good. Instead they serve the interests of the government».²³²

Også Lale Kemal betraktet overtakelsen av Koza Ipek sine medier som politisk motivert. I forbindelse med overtakelsen hadde de statlige tillitsvalgte blitt eskortert inn i mediegruppens bygninger av tyrkisk politi. Journalister, advokater og demonstranter som hadde møtt opp for protestere mot aksjonen hadde blitt fjernet med makt og flere hadde også blitt arrestert. Kemal argumenterte i spalten *A military coup or a civil war will be catastrophic*²³³ for at hendelsen illustrerte hvordan myndighetene ikke ville nøle med å oppmuntre til videre vold i forkant av parlamentsvalget.

På bakgrunn av Koza Ipek sitt nære forhold til Gülen argumenterte Kemal for at overtakelsen skjedde som et resultat av korrupsjonssaken. Hun trakk frem hvordan AKP i etterkant av korrupsjonsavsløringene hadde gått til krig mot bevegelsen, til tross for manglende bevis for en mulig konspirasjon mot regjeringspartiet.

Kemal betraktet i likhet med sine kollegaer overtakelsen som et klart brudd på pressefriheten og viste til at uavhengige medier gradvis ble kneblet som et ledd i AKP sin strategi for å etablere en ettpartistat. Hun pekte videre på at den sakkyndige rapporten som hadde lagt

²³⁰ *Ibid.*

²³¹ Finkel: «Captured News Media: The Case of Turkey».

²³² *Ibid.*

²³³ Kemal «A military coup or a civil war will be catastrophic» (30.10.2015).

grunnlag for overtakelsen ikke hadde funnet noen bevis på ulovlige transaksjoner hos Koza Ipek Holding.

Orhan Kemal Cengiz fortsatte sin kritikk av AKP i spalten *Turning media into Mankurts (slaves)*²³⁴. Han fordømte overtakelsen av Koza Ipek sine medier og hevdet at forholdene særlig var kritikkverdige ettersom de tillitsvalgte var utnevnt av Erdoğan selv. Kemal trakk videre frem hvordan Erdoğan hadde gått til angrep på en gruppe akademikere etter at de hadde sendt brev til Angela Merkel og frarådet henne om å besøke Tyrkia. Erdoğan's reaksjon hadde vært å kalle dem *mankurter*²³⁵ og Kemal argumenterte for at dette også var den perfekte metafor på hvordan Erdoğan hadde gjort tyrkiske medier om til slaver. For å eksemplifisere dette viste han til den regjeringsvennlige avisen *Sabah*, som ifølge Cengiz tidligere hadde vært en Tyrkias mest liberale aviser. Han utelukket ikke at dette også ville skje med Koza Ipek sine medier:

The government is trying to kill one of the biggest business groups by turning it into a mankurt. The companies look the same but their brain has been replaced with something else. There is no doubt that these companies will make some Justice and Development Party (AKP) supporters very rich and the Ipek Media Group will be one the biggest supporters of Erdoğan soon. Just as in the legend in which the mankurt did not recognize his mother and even killed her, these newspapers will become biggest enemy of their real owner.²³⁶

Cengiz var selv ansatt som spaltist i *Bugün* og fikk personlig kjenne på usikkerheten som journalistene og spaltistene opplevde i forbindelse med overtakelsen av Koza Ipek. I spalten *Voting for the regime*²³⁷ beskrev han en situasjon preget av sinne, frustrasjon og skuffelse og trakk igjen frem hvordan Koza Ipek sine medier ville endre profil under et nytt lederskap: «These trustees will fire us all and then replace every one of us with someone who is a passionate supporter of this government and Erdoğan in particular».²³⁸

6.1.3 - Mobilisering og motstand blant journalister

Både politiaksjonen i slutten av august og overtakelsen av Koza Ipek ble fordømt av opposisjonspolitikere, akademikere og advokater. Kritikken var også svært krass i tyrkiske

²³⁴ Cengiz «Turning media into Mankurts (slaves)» (28.10.2015).

²³⁵ Betegnelsen kommer fra en kirgisisk myte og referer til krigsfanger som ble slagjort etter å ha fått hodet innpakket i kamelskinn. En mankurt husket verken sitt navn, familie eller stamme.

²³⁶ *Ibid.*

²³⁷ Cengiz «Voting for the regime» (30.10.2015).

²³⁸ *Ibid.*

medier. Dette gjaldt ikke bare aviser med en gülenistisk profil, men omfattet store deler av den gjenværende regjeringskritiske fløyen.

I protest mot politiaksjonen mot Koza Ipek valgte *Sözcü* sine spaltister å sende inn tomme spalter dagen etter at ransakelsen hadde funnet sted. Avisen rettet også krass kritikk mot myndighetenes aksjoner mot media i overskriften sin. I likhet med andre regjeringskritiske aviser hadde *Sözcü* selv merket det økte presset tyrkiske medier ble utsatt for. I løpet av det siste året hadde det blitt åpnet 57 straffesaker mot avisen og ytterligere 60 straffesaker mot flere av avisens journalister.²³⁹

Mens Koza Ipek sine TV-kanaler ble stengt fortsatte driften av avisene *Bugün* og *Millet* under nytt formynderskap. Avisene endret umiddelbart profil og gikk vekk fra sin skarpe kritikk av AKP. En rekke av avisenes ansatte ble avskjediget og erstattet av journalister som sympatiserte med regjeringspartiet. I et forsøk på å slå tilbake fortsatte redaktørene i *Bugün* og *Millet* å publisere avisene sine under nye navn. *Özgür*²⁴⁰ *Bugün* og *Özgür Millet* ble utgitt av Cihan Media Group som også publiserte *Today's Zaman* og søsteravisen *Zaman*, og var basert på journalisters frivillige arbeid. Ifølge Mehmet Yılmaz, tidligere forlagskoordinator i *Bugün*, hadde den nye avisen 40 000 lesere etter bare få dager.²⁴¹

6.1.4 Doğan Media Group sine kontorer under angrep

Angrepene på Doğan Media Group sine kontorer skjedde kun dager etter aksjonen mot Koza Ipek sine bedrifter. I likhet med politiaksjonen mot Koza Ipek betraktet *Today's Zaman* angrepet på *Hürriyet* sine kontorer som et angrep på pressefrihet i Tyrkia. Avisens spaltister betraktet hendelsen som svært urovekkende og AKP ble i avisen beskyldt for å oppmuntre til vold mot journalister. *Today's Zaman* hadde gått vekk fra sin tidligere svært krasse kritikk av avisen og roste Doğan Media Group for å være en av de få gjenværende kritiske og uavhengige medieinstitusjonen i Tyrkia.

Yavuz Baydar innledet spalten *Why the Doğan and Koza Ipek groups are targeted*²⁴² med et sitat hentet fra den regjeringsvennlige avisen *Star*: «If we wanted, we could crush you like a bug. You have been able to live until today only because we have shown mercy to you».²⁴³

²³⁹ *Today's Zaman* «ikke navngitt nyhetartikkel» (01.09.2015).

²⁴⁰ *Özgür* er det tyrkiske ordet for fritt.

²⁴¹ *Today's Zaman* «Interest in *Özgür Bugün*, *Özgür Millet* dailies surges» (01.11.2015).

²⁴² Baydar «Why the Doğan and Koza Ipek groups are targeted» (10.09.2015).

²⁴³ *Ibid.*

Trusselen var rettet mot *Hürriyet* sin spaltist Ahmet Hakan. Baydar trakk frem at dette ikke var første gang forfatteren av spalten, hvor sitatet var hentet fra, kom med hatefulle ytringer. Truslene ble ifølge Baydar rettet mot en håndfull journalister fra Doğan og Koza Ipek sine medier i tillegg til *Zaman*.

Baydar hevdet at angrepet var politisk motivert og så på hendelsen som en test for å se om forholdene lå til rette for å kneble den gjenværende delen av kritiske medier. Tidspunktet angrepene skjedde på hadde i likhet med ransakelsen av Koza Ipek sammenheng med parlamentsvalget i november ifølge Baydar:

Both media groups, keen on standing tall and independent, have somewhat converging but in general different audiences. Doğan outlets have been inclined to give weight to coverage of the Republican People's Party (CHP) and the [The Peoples' Democratic Party] (HDP), with Koza Ipek outlets addressing conservative audiences that are critical or oppositional to what Erdoğan represents today. There is little doubt that the president and all his men reason that these outlets lie behind the "defeat" in the June 7 general election, particularly TV, bold coverage on which helped into being a four-party Parliament that broke the 13-year domination of the AKP.²⁴⁴

Solidariteten *Today's Zaman* sine spaltister viste med sine kollegaer i *Hürriyet* illustrerer hvordan de tidligere så klare skillelinjene mellom avisene var i ferd med å viskes ut. Et økt press førte med seg større samhold blant tyrkiske journalister, på tvers av deres ideologiske tilhørighet.

6.2 - Valghøsten 2015 i *Hürriyet Daily News*

I likhet med *Today's Zaman* fordømte *Hürriyet Daily News* ransakelsen av Koza Ipek og utnevnelsen av statlige tillitsvalgt til konglomeratets medier. Handlingen ble betraktet som politisk motivert og knyttet til parlamentsvalget i november. Tematikken i avisen var påfallende lik den vi kan finne i *Today's Zaman*, men skiller seg ut på et punkt. Mens *Today's Zaman* utelukkende gikk til angrep på AKP, ble også Gülen kritisert i *Hürriyet Daily News*.

6.2.1 - Stadig vanskelige kår for pressen

Hürriyet Daily News betraktet begge aksjonene mot Koza Ipek som svært bekymringsverdige i forhold til pressefrihetens situasjon i Tyrkia. Dagen etter politiaksjonen mot Koza Ipek sine

²⁴⁴ *Ibid.*

bedrifter publiserte avisen nyhetsartikkelen *Turkish police raid Gülen-linked Koza Ipek companies*.²⁴⁵ Her ble det trukket frem at aksjonen vekket bekymring rundt pressefrihetens situasjon og at både opposisjonsparti og journalister fordømte handlingen. Som i *Today's Zaman* viste *Hürriyet Daily News* til at hendelsen skjedde i etterkant av at Fuat Avni i en twittermelding hadde varslet om at myndighetene ville slå ned på regjeringkritiske medier i forkant av parlamentsvalget i november. Avni ble i artikkelen beskrevet som en velkjent varsler som opererte gjennom sosiale medier. Videre ble det trukket frem at Avni, ved siden av å ha en fot i regjeringspartiet, muligens hadde tette forbindelser til Gülen-bevegelsen. Dette var informasjon som ikke kom frem i *Today's Zaman*.

I likhet med *Today's Zaman* ble det i *Hürriyet Daily News* lagt vekt på hvordan aksjonen mot Koza Ipek ble møtt blant uavhengige tyrkiske medier. I nyhetsartikkelen ble *Sözcü* sine tomme spalter trukket frem og avisen publiserte også et bilde av en twittermelding Can Dündar postet i reaksjon på aksjonen mot Koza Ipek. I meldingen skrev han: «Even if you silence all newspapers, you can't hide the truth». Dündar var på tidspunktet sjefsredaktør i avisen *Cumhuriyet* og hadde selv kommet på kant med myndighetene etter at avisen publiserte bilder av tyrkisk militært kjøretøy som transporterte våpen til Syria i 2014.

Sözcü sine tomme spalter ble også trukket frem i spalten *Free press a must for democracy*²⁴⁶ av Murat Yetkin. Han refererte også til avisens leder hvor Erdoğan ble anklaget for å ta ut søksmål mot enhver journalist eller avis som publiserte ”fornærmende” innhold. Yetkin fremhevet betydning av en fri presse og omtalte pressefrihet som en forutsetning for et velfungerende demokrati. Ved siden av Koza Ipek rettet han søkelyset på hvordan utenlandske journalister i Tyrkia også fikk kjenne på det økte presset gjennom å vise til de to britiske journalistene Jake Hanrahan og Philip Pendlebury, som nylig hadde blitt arrestert i Diyarbakir etter anklager om å tilhøre en terrororganisasjon.

Aksjonen mot Koza Ipek fikk stor oppmerksomhet i *Hürriyet Daily News*, men var langt fra den eneste saken som ble trukket frem i diskusjon om pressefrihetens situasjon. I nyhetsartikkelen *Alarming decline in media freedom as Turkey fights militants*²⁴⁷ viste *Hürriyet Daily News* til at Tyrkia hadde en lang historie med vanskelige arbeidskår for journalister, men at situasjonen hadde forverret seg i løpet den siste tiden med aksjonen mot

²⁴⁵ *Hürriyet Daily News* «Turkish Police raid Gülen-linked Koza Ipek companies» (01.09.2015).

²⁴⁶ Yetkin «Free press a must for democracy» (02.09.2015).

²⁴⁷ *Hürriyet Daily News* «Alarming decline in media freedom as Turkey fights militants» (15.09.2015).

Koza Ipek, angrepet på *Hürriyet* sine kontorer og arrestasjonen av Jake Hanrahan og Phillip Pendlebury. Avisen pekte på at Tyrkia i 2012 og 2013 hadde blitt kåret til verdens verste fengsler av Journalist og at minst 140 journalister hadde blitt avskjediget i løpet av de siste månedene.

Blant disse var Kadir Gürsel som ble sparket fra avisen *Milliyet* etter en twittermelding hvor han beskyldte Erdoğan for å stå bak de seneste terrorangrepene som hadde rammet Tyrkia. Avskjedigelsen kom samme dag og *Milliyet* beskrev Gürsel sin kommentar som både uetisk og i strid med avisens redaksjonelle retningslinjer. *Milliyet* er eid av Demirören Group, et av Tyrkias største konglomerat, og gruppens lederskap hadde ifølge *Hürriyet Daily News* et svært godt forhold til Erdoğan. Gürsel hadde vært ansatt i avisen siden 1990-tallet og tilfellet viser tyrkiske medieeieres manglende vilje til å stå opp for sine egne ansatte i frykt for å miste statlige anbud og lukrative avtaler.

6.2.2 - Aksjonen mot Koza Ipek som politisk motivert

I likhet med *Today's Zaman* sine spaltister ble aksjonen mot Koza Ipek også betraktet som politisk motivert i *Hürriyet Daily News*. I spalten *Turkey rushes to its most chaotic election*²⁴⁸ hevdet Serkan Demirtaş at myndighetene hadde iverksatt ulike tiltak for å begrense pressefriheten i etterkant av valget i juni. Demirtaş trekker frem ransakelsen av Koza Ipek som det seneste tilfellet, men viste også til at AKP hadde organisert svertkampanjer i forsøk på å stilne kritiske røster i samfunnet. Regjeringsvennlige aviser hadde både truet og oppmuntret rettsvesenet til å åpne straffesaker mot uavhengige medier og enkeltjournalister ifølge Demirtaş. Han argumenterte videre for at den begrensede pressefriheten i landet var svært problematisk med tanke på det kommende valget. Mens store deler av tyrkiske medier var under AKP sin kontroll ble de gjenværende uavhengige mediene utsatt for sterkt press og Demirtaş mente dette frarøvet folk muligheten til å få tilgang til gode og objektive nyheter.

Også i nyhetsartikkelen *Hürriyet voices concern regarding seizure of Koza Ipek Media companies*²⁴⁹ ble det sådd tvil om parlamentsvalget i november ville bli rettfærdig. Nyhetsartikkelen ble publisert to dager etter overtakelsen av Koza Ipek og *Hürriyet Daily News* betraktet hendelsen som svært alvorlig med tanke på demokratiets og rettsikkerhetens fremtid i Tyrkia. Koza Ipek sine medier var kjent for sitt regjeringskritiske standpunkt og

²⁴⁸ Demirtaş «Turkey rushes to its most chaotic election» (05.09.2015).

²⁴⁹ *Hürriyet Daily News* «Hürriyet voices concern regarding seizure of Koza Ipek Media companies» (28.10.2015).

Hürriyet Daily News trakk frem at aksjonen derfor var særlig bekymringsverdig siden hendelsen ikke bare ville svekke pressefriheten, men også mangfoldet blant tyrkiske medier. Dette ville igjen resultere i en skjev og upartisk mediedekningen av valget.

Mustafa Akyol hevdet i spalten *When the state steals newspapers*²⁵⁰ at overtakelsen av Koza Ipek var et klart overgrep av staten som bar preg av å bli et stadig mer autoritært styre. Overtakelsen var ifølge Akyol svært kontroversiell. Han trakk frem at de tillitsvalgte hadde blitt utnevnt av en dommer som året før hadde godkjent en ordre om internettforbud fra AKP. Dette til tross for at ingen klare bevis hadde blitt lagt frem på terrorvirksomhet i Koza Ipek sine bedrifter:

Were there any guns or bombs involved? Not really. It is just that the president began calling the Gülen Movement a “terrorist organization” after a corruption investigation that targeted his government. It is not a legal definition, in other words, it is political rhetoric.²⁵¹

Han understrekte også at det ikke var tilfeldig at de tillitsvalgte bestod av en gruppe med tette bånd til AKP, og at disse kom til å tjene seg svært rike. Videre påpekte han at det ikke ville være overraskende om Koza Ipek sine medier ville bli forvandlet til et av myndighetenes propagandaapparat, og avsluttet spalten med et dystert syn på fremtiden:

This is the Turkey in which we are heading to the polls on Nov. 1. It is good that we have polls; it gives one a sense of democracy. But other than that, we don't have much left that makes Turkey qualify as a “democracy.” We rather have a lawless, arrogant, aggressive Leviathan which is grinding its teeth more viciously every passing day.²⁵²

Nyhetsartikelen *Editorial policy of Gülen-linked dailies turns 180 degrees after caretakers takeover*²⁵³ bekreftet Akyol sin mistanke om en endring i redaksjonelle retningslinjer i Koza Ipek sine medier. *Hürriyet Daily News* beskrev i artikkelen hvordan avisene *Bugün* og *Millet* hadde skiftet politisk profil over natten og etablert seg som regjeringsvennlige aviser:

The Bugün daily was printed with the headline “Public on the square,” on Oct. 30, the first newspaper edition after a panel of administrators took over the daily's managing board, while

²⁵⁰ Akyol «When the state steals newspapers» (31.10.2015).

²⁵¹ *Ibid.*

²⁵² *Ibid.*

²⁵³ *Hürriyet Daily News* «Editorial policy of Gülen-linked dailies turns 180 degrees after caretakers takeover» (30.10.2015).

Millet was published under the title “Turkey under one heart,” with both cover pages showing photos of President Recep Tayyip Erdoğan from Republic Day celebrations.²⁵⁴

Disse overskriftene stod i sterk kontrast til *Robbery with trustee* og *Blody coup against free media* som skulle ha prydet avisene førsteside dagen før. Avisene hadde derimot ikke kommet på trykk som følge av det nye lederskapet ifølge *Hürriyet Daily News*. Avisen trakk videre frem hvordan både redaktører og journalister hadde blitt nektet adgang til sine arbeidsplasser og senere blitt avskjediget fra sine stillinger.

6.2.3 - Gülen-bevegelsen under kritikk

Påstanden om at Koza Ipek hadde vært involvert i terrorvirksomhet fikk ikke medhold blant *Hürriyet Daily News* sine spaltister. Dette innebar likevel ikke at avisen sympatiserte med Gülen-bevegelsen. I spalten *Election campaign kicks off with Koza Ipek*²⁵⁵ pekte Yusuf Kanlı på at mobiliseringen av velgere i forkant av et valg i Tyrkia vanligvis var preget av skitne triks. Dette hadde blant annet skjedd under lokalvalget i mars 2014 med de lekkede telefonopptakene som, hvis ekte, avslørte omfattende korrupsjon i AKP. Lekkasjen var ifølge Kanlı et ledd i konflikten mellom Erdoğan og Gülen, og han hevdet at begge var delaktige i å svekke demokratiet i Tyrkia.

I spalten *I am a terrorist and a parallel*²⁵⁶ hevdet Ertuğrul Özök at enhver kunne bli anklaget for å tilhøre en terrororganisasjon eller den parallelle staten i Tyrkia. Han viste til at han selv hadde blitt stemplet som terrorist fordi han mente at det kurdiske spørsmålet burde løses i parlamentet og ikke gjennom krigføring. Også under Ergenekon-saken var han blitt angrepet og anklaget for å være en ”kuppelsker”. Özök kritiserte videre ransakelsen av Koza Ipek og viste til at tiltalen mot konglomeratet manglet tilstrekkelige bevis. Likevel gav han ikke uttrykk for å sympatisere med Gülen, men anklaget bevegelsen for dobbeltmoralisme. Ransakelsesordren av Koza Ipek bygget ifølge Özök på de samme argumentene som hadde blitt brukt under Ergenekon-saken. Gülen hadde den gang, som en nær alliert, stilt seg bak de samme argumentene som han nå kraftig kritiserte.

Dette ble også trukket frem i spalten *Beware pool media, you may be next*.²⁵⁷ Her viste Mehmet Yılmaz til at overtakelsen av Koza Ipek hadde blitt ønsket velkommen i

²⁵⁴ *Ibid.*

²⁵⁵ Kanlı «Election campaign kicks off with Koza Ipek» (02.09.2015).

²⁵⁶ Özök «I am a terrorist and a parrallel» (03.09.2015).

²⁵⁷ M. Yılmaz «Beware pool media, you may be next» (29.10.2015).

regjeringsvennlige medier. Yılmaz kritiserte på sin side retningen den politiske situasjonen hadde tatt under AKP og advarte den regjeringsvennlige fløyen i media mot å føle seg for trygg, ettersom AKP sine nære allierte raskt kunne bli fiender:

They should not say, “It will not happen to us,” because the [Gülen] community was thinking the same thing when we were criticizing their unlawful practices. When law is violated once and you do not raise your voice against it, then you are left helpless when you are in need of that justice.²⁵⁸

6.2.4 - Mobilisering i svar på angrepet på *Hürriyet* sine kontorer

Hürriyet Daily News fordømte naturlig nok angrepet på Doğan Media Group sine kontorer i Istanbul og Ankara. Angrepene fikk bred dekning i avisen og ble i likhet med aksjonen mot Koza Ipek sett på som et grep for å stilne kritiske medier i forkant av valget i november.

I nyhetsartikkelen *Details of attacks on Hürriyet in 11 points*²⁵⁹ ble det trukket frem at angrepet skjedde i etter at en rekke prominente mediepersoner hadde oppfordret folk til å protestere mot twittermeldingen *Hürriyet Daily News* hadde postet. I løpet av et par timer hadde rundt 200 personer samlet seg utenfor *Hürriyet* sitt hovedkontor i Istanbul bevæpnet med steiner og stokker. Selv om AKP selv ikke hadde oppfordret til angrepet offisielt betraktet *Hürriyet Daily News* hendelsen som politisk motivert. I nyhetsartikkelen ble det lagt vekt på at Abdürrahim Boynukalın, leder av AKP sitt ungdomslag, var blant demonstrantene og at mediepersonene som hadde oppfordret til angrepet hadde et nært og personlig forhold til både Erdoğan, Gül og Davutoğlu.

I etterkant av hendelsen var det ikke bare viktig for *Hürriyet Daily News* å formidle hva som hadde skjedd, men også at avisen ikke lot seg knekke av angrepet:

You came to our newspaper, our home. You threatened us and attacked us with clubs. But you can't beat us. Because we are not the enemy. We are journalists. History has seen wars waged upon journalism but none of them was won. Because there can be no such scale, no such confrontation. We are not even on the side where you put us. We are not a part of your war. We are journalists and we will continue to be.²⁶⁰

²⁵⁸ *Ibid.*

²⁵⁹ *Hürriyet Daily News* «Details of attack on Hürriyet in 11 points» (07.09.2015).

²⁶⁰ *Ibid.*

I etterkant av angrepene på *Hürriyet* sine kontorer skjedde det en massiv mobilisering blant avisens journalister for å slå tilbake mot det økte statlige presset på tyrkiske medier. At avisen nektet å tilslutte seg den ukritiske regjeringsvennlige fløyen ble et gjennomgangstema i nyhetsartiklene så vel som i spaltene.

I spalten *Paper will win over a hatred-guided rock*²⁶¹ slo Kanat Atkaya fast at pressefriheten i Tyrkia gjennomgikk en turbulent og mørk tid, men han var likevel sikker på at tyrkiske medier ville slå tilbake. I spalten refererte han til et bilde veteranjournalisten Celal Korkut la ut på sin instagramkonto i etterkant av angrepene. Bildet viste penn og papir som var avbildet ved siden av en av steinene som hadde blitt kastet mot *Hürriyet* sine kontorer. Atkaya pekte videre på at Korkut med bildet ønsket å formidle et viktig budskap: «Paper becomes newspapers; the news will reach the reader. Do you know the game, “Rock, Paper, Scissors?” Paper wins over rock».²⁶²

I spalten *Hürriyet, the unconquered stronghold of the secular life*²⁶³ hevdet Barçın Yinanç at angrepet på *Hürriyet* sine kontorer ikke var et enkelttilfelle, men at Doğan Media Group opplevde et kontinuerlig press. Ifølge Yinanç ble *Hürriyet* sine journalister daglig trukket frem og kritisert i regjeringsvennlige aviser. Hun trakk videre frem at denne besettelsen hadde sammenheng med frykt:

Hürriyet remains the unconquered stronghold of a democratic/secular lifestyle. And as such, no matter how careful and cautious it might be, no matter how sensitive and fragile it might look at certain times, it will continue to be the fifth power and a watchdog over anything and everything concerning Turkey, and that includes the AKP too.²⁶⁴

Også i forbindelse med angrepet på Ahmet Hakan understrekte *Hürriyet Daily News* hvordan avisen ikke lot seg påvirke av verken statlig press eller trusler fra regjeringspartiets tilhengere. Hakan jobbet som spaltist i *Hürriyet* og ble i september 2015 angrepet utenfor sitt hjem i Istanbul. Han hadde tidligere på høsten blitt drapstruet i den regjeringsvennlige avisen *Star* og *Hürriyet Daily News* så hendelsen i lys av angrepene på *Hürriyet* sine kontorer tidligere samme måned.

²⁶¹ Atkaya «Paper will win over a hatred-guided rock» (08.09.2015).

²⁶² *Ibid.*

²⁶³ Yinanç «*Hürriyet, the unconquered stronghold of the secular life*» (10.09.2015).

²⁶⁴ *Ibid.*

I nyhetsartikkelen *Explained: how assault on prominent journalist threatens press freedom in Turkey*²⁶⁵ trakk *Hürriyet Daily News* frem at angrepet ble betraktet som en del av AKP sin lysesjekampanje mot Doğan Media Group av både tyrkiske journalistorganisasjoner og utenlandske tjenestemenn. Avisen rettet kross kritikk mot AKP og pekte på at partiet legitimerte angrepene gjennom sin manglende vilje til å ta grep:

After President Recep Tayyip Erdoğan and Prime Minister Ahmet Davutoğlu failed to condemn the attacks, another group assaulted the Hürriyet building on Sept. 8. All suspects were soon released, and authorities ignored Hakan's request for a permanent bodyguard, despite death threats in pro-government media over his critical views about the AKP. Instead, a prosecutor launched an anti-terror probe into Doğan based on a widely derided front page in a pro-government tabloid.²⁶⁶

Hürriyet Daily News var gjennomgående kritisk til AKP i perioden etter 2008, men kritikken ble enda mer markant i 2015 da avisen selv kom under direkte angrep. Fremfor å gi etter for det økte presset ser vi at avisen valgte å mobilisere til kamp. *Hürriyet Daily News* understrekte gjentatte ganger hvordan avisen ikke ville la seg kneble.

6.3 - Oppsummering

På samme måte som under korrupsjonssaken i 2013-2014 hadde *Today's Zaman* og *Hürriyet Daily News* en lik tematisk og politisk tilnærming til valghøsten 2015. Avisene var sterkt kritiske til både aksjonen mot Koza Ipek og angrepene på *Hürriyet* sine kontorer. Spaltistene fra både *Today's Zaman* og *Hürriyet Daily News* viste solidaritet med sine kollegaer fra *Hürriyet* og Koza Ipek sine medier. Avisene formidlet også hvordan journalister fra andre tyrkiske medier fordømte angrepene.

Aksjonen mot Koza Ipek ble betraktet som politisk motivert og avisene avviste påstandene om at Koza Ipek kunne knyttets til terrorvirksomhet. Det økte presset på media ble sett i lys av parlamentsvalget i november og betraktet som et forsøk fra AKP på å stille kritiske medier. Avisene uttrykte bekymring for demokratiets fremtid i Tyrkia, og særlig *Today's Zaman* sine spaltister var svært kross i sin kritikk av AKP sin politikk som de fryktet ville resultere i et autoritært og fascistisk styre.

²⁶⁵ Hürriyet Daily News «Explained: how assault on prominent journalist threatens press freedom in Turkey» (01.10.2015).

²⁶⁶ *Ibid.*

Pressefrihet ble formidlet som et grunnleggende element i et demokratisk styre og både *Today's Zaman* og *Hürriyet Daily News* la vekt på hvordan trakassering av journalister, anklager om terrorvirksomhet og avskjedigelser etter statlig press hadde blitt vanlige problem i Tyrkia. *Today's Zaman* og *Hürriyet Daily News* lot seg likevel ikke stilne av det økte presset, og gjennom avisenes nyhetsinnholdet kan vi se en tydelig mobilisering blant de gjenværende uavhengige mediene i Tyrkia. Publiseringen av *Özgür Bugün* og *Özgür Millet*, og *Sözcü* sine tomme spalter i etterkant av aksjonen mot Koza Ipek illustrerer hvordan et økt statlig press på media også resulterte i økt motstand og en kamplyst blant tyrkiske medier.

7 - Konklusjon

I denne oppgaven har jeg presentert en studie av pressefrihetens utvikling under AKP i perioden 2002-2015, og diskutert hvordan tyrkiske medier selv responderte på denne utviklingen. Den tyrkiske pressen opererte under vanskelige kår også før 2002, men etter at AKP kom til makten har restriksjonene blitt flere og myndighetene har benyttet seg av stadig sterkere grep for å kneble kritiske journalister og mediehus. Utbredelsen av sensur og de høye fengslingstallene av journalister fortsatte å stige mellom 2002 og 2015, men perioden så også et økt antall av politiaksjoner mot ulike mediehus. Det hele toppet seg i 2015 da myndighetene tok kontroll over Koza Ipek sine medier. Grepene AKP tok for å skape et nøytralisert medielandskap har gjort situasjonen for tyrkiske journalister og redaktører som nekter å føye seg etter myndighetenes politikk svært vanskelig.

Både faglitteraturen og journalistene jeg intervjuet i forbindelse med denne studien trakk frem 1980-tallet som et vendepunkt for tyrkiske medier. Endringene i eierskapsstrukturen gav riktignok media større økonomisk trygghet, men dette gikk også på bekostning av deres uavhengighet. Mediers nyhetsinnhold ble i økende grad styrt av eiernes politiske og særlig økonomiske interesser. AKP bygget videre på denne strukturen og gjennom SDIF ble flere konkursrammede mediehus solgt til forretningsmenn med et nært forhold til AKP. Slik bygget det seg opp en sterk regjeringsvennlig fløy blant tyrkiske medier som ukritisk støttet og formidlet myndighetenes politikk.

Det økte presset tyrkiske medier opplevde i perioden 2002-2015 rammet mediebildet som helhet, men i ulik grad. Dette kom tydelig frem under Gezi Park-protestene i 2013. Mens dekningen til de større mediehusene var begrenset av streng selvsensur kunne mindre nyhetskanaler operere friere. Gezi Park-protestene ble et vendepunkt som for alvor satte søkelyset på pressefrihetens vanskelig kår i Tyrkia. Erdoğan's autoritære lederstil ble synlig, og i etterkant av hendelsene skjedde de statlige innskrenkingene på pressefriheten stadig raskere.

Den høye polariseringen som har preget tyrkiske mediebildet i lang tid forsterket seg mellom 2002 og 2015, og tyrkiske medier ble delt i to fronter uavhengig av deres ideologisk profil: regjeringsvennlige medier og regjeringskritiske medier. Innad i disse to blokkene skjedde det også endringer. En rekke tidligere regjeringsvennlige aviser sluttet seg til den regjeringskritiske fløyen etter at konflikten mellom Erdoğan og Gülen brøt ut. *Today's Zaman*

var blant disse avisene. Fra 2013 begynte de klare politiske skillelinjene, som var svært synlige under Ergenekon-saken, å viskes ut mellom avisen og deres konkurrent *Hürriyet Daily News*. Avisene sitt nyhetsinnhold nærmet seg hverandre både tematisk og politisk. Spaltistene i både *Today's Zaman* og *Hürriyet Daily News* uttrykte uro og bekymring for den politiske utviklingen i landet, med et særlig fokus på hvordan dette satte store begrensninger på den journalistiske friheten.

Det økte presset på tyrkiske medier resulterte ikke bare i en knebling av kritisk journalistikk, men førte også med seg en mobilisering blant tyrkiske journalister, som fikk en klarere bevissthet rundt pressens samfunnsoppdrag. Dette kom til uttrykk gjennom avisenes krasse kritikk AKP, men også solidariteten tyrkiske journalister viste hverandre på tvers av deres ideologiske tilhørighet. I svar på det økte presset fant journalister også nye metoder for å formidle informasjon til offentligheten. For å unngå den strenge sensuren som florerte blant etablerte medier vokste sosiale medier frem som en viktig nyhetskanal. Denne trenden fortsatte i etterkant av protestene, og sosiale medier etablerte seg blant de viktigste informasjonskanalene for fri og uavhengig journalistikk.

Litteraturliste og kildemateriale

Artikler i elektroniske tidsskrift

Akser, Murat og Banu Baybars-Hawks. «Media and Democracy in Turkey: Toward a model of Neoliberal Media Autocracy». *Middle East Journal of Culture and Communications* 5 (2012), s. 302-321.

http://eprints.ulster.ac.uk/28143/2/18739865_005_03_S05_text.pdf

Arsan, Esra. «Killing Me Softly With His Words: Censorship and Self-Censorship From the Perspective of Turkish Journalism». *Turkish Studies* 14, 3 (2013): 447- 462.

<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14683849.2013.833017>

Aydinli, Ersel. «Ergenekon, New Pacts and the Decline of the Turkish “Inner State”». *Turkish Studies* 12, 2 (2011): 227-239.

<http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/14683849.2011.572630?needAccess=true>

Çarkoğlu, Ali, Lemi Baruh og Kerem Yildirim. «Press-Party Parallelism and Polarization of News Media during an Election Campaign: The Case of the 2011 Turkish Elections». *The International Journal of Press/Politics* 19, 3 (2014) s. 295- 317.

<http://hij.sagepub.com/content/19/3/295.full.pdf+html>

Christensen, Miyase. «Notes on the public sphere on a national and post-national axis; Journalism and freedom of expression in Turkey». *Global Media and Communication* 6, 2 (2010), s. 177-197.

<http://gmc.sagepub.com/content/6/2/177.full.pdf+html>

Cop, Burak. «The June 2015 legislative election in Turkey». *Electoral Studies*, 41 (2016): 213-224.

<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0261379415300081>

Cornell, Svante E. «Erdoğan’s Looming Downfall: Turkey at the Crossroads». *Middle East Quarterly*, 21.2 (2014): 13-25.

http://search.proquest.com/docview/1698285750?rft_id=info%3Axri%2Fsid%3Aprimo

Kaya, Mehmed. «Dragkamp mellom autoritært styre og demokratisering i Tyrkia: Medias dekning av den kurdiske konflikten». *Internasjonal Politikk* 1, 1 (2015): s. 51- 77.

https://www.idunn.no/ip/2015/01/dragkamp_mellom_autoritaert_styre_og_demokrati_sering_i_tyrki

Lichtenberg, Judith. «Foundations and Limits of Freedom of the Press». *Philosophy & Public Affairs*, vol 16, nr. 4 (1987), s. 329-355.

<https://www.jstor.org/stable/2265278>

Norton, Augustus R. «The Return of Egypt's Deep State». *Current History*, 112 (2013): 338-344.

http://search.proquest.com/docview/1466015609?accountid=8579&rfr_id=info%3Axri%2Fsid%3Aprimo

Park, Bill. «Turkey's Deep State». *The RUSI Journal* 153, 5 (2008): 54-59.

<http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/03071840802521937?needAccess=true>

Toruk, Ibrahim og M. Salih Güran. «The Turkish Municipal Election Under the Impact of the December 17 Process». *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*. 281- 297.

<http://webselcuk1.selcuk.edu.tr/dosyalar/files/303/13%20ibrahim%20toruk.pdf>

Özbudun, Ergun. «AKP at the Crossroads: Erdoğan's Majoritarian Drift». *South European Society and Politics*, 19, 2 (2014), s. 155-167.

<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13608746.2014.920571>

Yardimci-Geyikçi «Gezi Park Protest in Turkey: A Party Politics View». *The Political Quarterly*, 85, 4 (2014), s. 445-453.

<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1467-923X.12112/epdf>

Artikler i trykte tidsskrift

Melve, Leidulf. «Komparativ historie; ei utfordring for historiefaget?» *Historisk Tidsskrift* 2009, 88: 61-80.

Tank, Pinar. «Tyrkias militære og den dype staten» *Babylon* 8,1 2010: 70-79.

Avisartikler

Aanstad, Kristine H. «Tyrkia: en politisk utrenskning av de intellektuelle». 27.07.2016.

<http://www.aftenposten.no/kultur/Tyrkia--En-politisk-utrenskning-av-de-intellektuelle-600794b.html>

NTB. «265 drept i kuppforsøk i Tyrkia». *Bergens Tidende*. 16.07.2016.

<http://www.bt.no/nyheter/utenriks/265-drept-i-kuppforsok-i-Tyrkia-228132b.html>

Ross, Jalabi og Kingsley. «What happened in Turkey? How the failed coup unfolded». *The Guardian*. 16.07.2016.

<https://www.theguardian.com/world/2016/jul/16/whats-happened-in-turkey-first-hours-of-the-coup>

Bøker

Ash, Timothy. *History of the present*. New York: Random House 1999.

Andersen et al. *Å gripe fortida*. Oslo: Det norske samlaget 2015.

Barendt, Eric. *Freedom of Speech*. Oxford: Oxford University Press 1985.

Çatalbaş, Dilruba. «Freedom of Press and Broadcasting». I *Pennsylvania Studies in Human Rights: Human Rights in Turkey* redigert av Zehra F. Kabasakal Arat, 19-34. Pennsylvania: University of Pennsylvania Press, 2007.

Melve, Leidulf. *Historie: Historieskriving frå antikken til i dag*. Oslo: Dreyers Forlag 201.

Steel, John. *Journalism and Free Speech*. New York: Routledge 2012.

Yesil, Bilge. *Media in New Turkey: The origins of an Authoritarian Neoliberal State*.

Urbana, Chicago og Springfield: University of Illinois Press. 2016.

Rapporter

Freedom House, *Democracy in Crisis: Corruption, Media and Power in Turkey*. (publiseringsdato ikke oppgitt).

<https://freedomhouse.org/sites/default/files/Turkey%20Report%20-%202013-14.pdf>

Freedom House, *Turkey Freedom in the World 2016*. (publiseringsdato ikke oppgitt).

<https://freedomhouse.org/report/freedom-press/2016/turkey>

Hammarberg, Thomas. *Freedom of expression and media freedom in Turkey*. Strasbourg 2011.

<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&id=1814085&direct=true>

Reporters Without Borders, *Turkey's Press Freedom Crisis: The dark days of jailing journalists and criminalizing dissent*, 2012.

<https://cpj.org/reports/2012/10/turkeys-press-freedom-crisis.php>

Resolusjoner

European Parliament. *European Parliament resolution of 13 June 2013 on the situation in Turkey*, 2013.

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2013-0277&language=EN>

Kildemateriale hentet fra Today's Zaman

Ergenekon-saken:

Babahan, Ergun. «Mr. Murdoch and Mr. Doğan». 19.07.2011.

<http://search.proquest.com/docview/878024152/37983AB9CCC5469CPQ/4?accountid=8579>

Baydar, Yavuz. «Open Letter To Amassadore Ricciardone». 18.02.2011.

<http://search.proquest.com/docview/852618929/7D6B806D4ECE44B3PQ/4?accountid=8579>

Baydar, Yavuz. «Earthquake at Taraf a New Wound for Journalism». 17.12.2012.

<http://search.proquest.com/docview/1239073609/E27FEB7BBFE04006PQ/16?accountid=8579>

9

Bilici, Abdülhamit. «PM Erdogan Discusses New Constitution, Elections With Media Representatives». 27.09.2010.

<http://search.proquest.com/docview/755005959/285016C23774603PQ/1?accountid=8579>

Bilici, Abdülhamit. «Let jailed journalists refer to Strasbourg Court». 24.10.2012.

<http://search.proquest.com/docview/1114720710/BEC584F09EC74A0EPQ/7?accountid=8579>

9

Birand, Ali M. «Judiciary Is Taking The Hardest Exam In History». 08.03.2011.

<http://search.proquest.com/docview/855868181/FC489FCEC6344E2APQ/212?accountid=8579>

79

Finkel, Andrew. «Justice On Trial». 08.03.2011.

<http://search.proquest.com/docview/855868242/5DE6EBDFD3A24F16PQ/13?accountid=8579>

9

Mahcupyan, Etyen. «Western Experts». 10.06.2011.

<http://search.proquest.com/docview/871177827/5DE6EBDFD3A24F16PQ/7?accountid=8579>

Today's Zaman. «Documents Reveals Plans To Discredit Ergenekon Probe». 20.02.2011.

<http://search.proquest.com/docview/852889532/4EEB29F1F0364189PQ/225?accountid=8579>

Today's Zaman. «Ergenekon Terror Machine Targeted Soul of Turkey». 28.07.2008

<http://search.proquest.com/docview/459583926/36E2A043311C483CPQ/1?accountid=8579>

Uslu, Emre. «Taraf, Democracy and Freedom of the Press». 17.12.2012.

fra:<http://search.proquest.com/docview/1239301318/F4EEA15B56934A2CPQ/13?accountid=8579>

Uslu, Emre. « Erdoğan's New Friends: Generals». 16.02.2013.

<http://search.proquest.com/docview/1288079096/52D3E642C62B47EDPQ/15?accountid=8579>

Gezi-Park-protestene:

Akarçeşme, Sevgi. «Gezi Park and "penguins" might be the turning point for Turkish media». 17.07.2013.

<http://search.proquest.com/docview/1398328306/A9F09E3B64A44D9FPQ/11?accountid=8579>

Altıntaş, Barış E. «Excessive use of police violence towards protesters sparks outrage». 31.05.2013.

<http://search.proquest.com/docview/1357005575/5D270021C7D6429FPQ/6?accountid=8579>

Dağı, Ihsan. «Back to the Old Turkey». 10.06.2013.

<http://search.proquest.com/docview/1365996054/fulltext/FCFE26BBBAD74E65PQ/429?accountid=8579>

Baydar, Yavuz. «Existential Watershed» 07.06.2013.

<http://search.proquest.com/docview/1365634307/fulltext/FCFE26BBBAD74E65PQ/487?accountid=8579>

Cengiz, Orhan K. «Can the damage Erdoğan caused be repaired?». 04.06.2013.

<http://search.proquest.com/docview/1364008772/FCFE26BBBAD74E65PQ/550?accountid=8579>

Cengiz, Orhan K. «Gezi and freedom of press» .26.07.2013.

<http://search.proquest.com/docview/1371300930/20340EC0495145C4PQ/58?accountid=8579>

Gultaslii, Selcuk og Sevgi Akarcesme. Ikke navngitt nyhetsartikkel. 20.06.2013.

<http://search.proquest.com/docview/1370791718/fulltext/EDEDA4422B974A0DPQ/74?accountid=8579>

Keneş, Bülent «After the survey». 19.06.2013.

<http://search.proquest.com/docview/1369543331/FB5D3E7E586E48B2PQ/12?accountid=8579>

Today's Zaman. «CHP leader. No democracy without freedom of media». 25.07.2013.

<http://search.proquest.com/docview/1370934088/fulltext/EDEDA4422B974A0DPQ/86?accountid=8579>

Today's Zaman. Ikke navngitt nyhetsartikkel. 24.06.2013.

<http://search.proquest.com/docview/1370791718/fulltext/EDEDA4422B974A0DPQ/74?accountid=8579>

Uslu, Emre. «Is Erdoğan a dictator?». 17.06.2013.

<http://search.proquest.com/docview/1367937001/EDEDA4422B974A0DPQ/235?accountid=8579>

Yılmaz, Ishan. «The Istanbul Problem». 01.06.2013.

<http://search.proquest.com/docview/1357180479/FCFE26BBBAD74E65PQ/583?accountid=8579>

Korrupsjonssaken 2013-2014:

Baydar, Yavuz. «Pushing Media to the breaking point». 31.03.2014.

<http://search.proquest.com/docview/1511384249/2DE60F43FCAA4B64PQ/59?accountid=8579>

Baydar, Yavuz. «Good news is Turkish media is bolder, but only slightly». 17.03.2014.

<http://search.proquest.com/docview/1507890871/2DE60F43FCAA4B64PQ/263?accountid=8579>

Baydar, Yavuz. «Media clampdown foretold». 15.12.2014.

<http://search.proquest.com/docview/1636272825/FFC928DEEF1E4658PQ/47?accountid=8579>

Bozkart, Abdullah. «Why Mr. Gülen was targeted». 31.12.2013.

<http://search.proquest.com/docview/1473320334/71550A31E8514609PQ/401?accountid=8579>

Bozkart, Abdullah. «Saving the soul of Turkey». 28.12.2013.

Tilgjengelig fra:

<http://search.proquest.com/docview/1471033854/A86C73B09F99475CPQ/72?accountid=8579>

Keneş, Bülent. «The biggest media mogul». 27.01.2014.

<http://search.proquest.com/docview/1491745860/71550A31E8514609PQ/43?accountid=8579>

Keneş, Bülent. «Media and Democracy in Turkey». 29.10.2014.

<http://search.proquest.com/docview/1617869471/9293B492EFF74575PQ/19?accountid=8579>

Taspinar, Omar. «An Egyptian model for Turkey». 13.01.2014.

<http://search.proquest.com/docview/1476846871/71550A31E8514609PQ/199?accountid=8579>

Uslu, Emre. «Corrupt Politics». 19.12.2013.

<http://search.proquest.com/docview/1469191948/4EF93CC3DC2F4032PQ/252?accountid=8579>

Uslu, Emre. «Is this corruption backed by the US?». 26.12.2013.

<http://search.proquest.com/docview/1470782319/A86C73B09F99475CPQ/120?accountid=8579>

Yılmaz, Ishan. «Erdoğan's imaginary power struggles». 26.12.2013.

<http://search.proquest.com/docview/1470888962/A86C73B09F99475CPQ/115?accountid=8579>

Yılmaz , Ishan. «Oligarchic Clique's Devious Plans». 01.02.2014.

<http://search.proquest.com/docview/1493989701/D29A9C5A99434CCAPQ/215?accountid=8579>

Valghøsten 2015:

Baydar, Yavuz. «Why the Doğan and Koza Ipek groups are targeted». 10.09.2015.

<http://search.proquest.com/docview/1710617551/9D13D94775074FBEPQ/40?accountid=8579>

Baydar, Yavuz. «The strangling of journalism, televised live». 29.10.2015.

<http://search.proquest.com/docview/1727949297/85407381F907407CPQ/22?accountid=8579>

Bozkurt, Abdullah. «The last battle against free press in Turkey». 08.09.2015.

<http://search.proquest.com/docview/1710158136/85407381F907407CPQ/41?accountid=8579>

Cengiz, Orhan K. «Why did police raid Ipek Media Group». 02.09.2015.

<http://search.proquest.com/docview/1709160258/85407381F907407CPQ/51?accountid=8579>

Cengiz, Orhan K. «Turning media into Mankurts (slaves)». 28.10.2015.

<http://search.proquest.com/docview/1727964174/85407381F907407CPQ/27?accountid=8579>

Cengiz, Orhan K. «Voting for the regime». 30.10.2015.

<http://search.proquest.com/docview/1728236693/85407381F907407CPQ/13?accountid=8579>

Dumanli, Ekrem. «You cannot govern a country like this». 30.10.2014.

<http://search.proquest.com/docview/1728236709/85407381F907407CPQ/15?accountid=8579>

Kemal, Lale. «A military coup or a civil war will be catastrophic». 30.10.2015.

<http://search.proquest.com/docview/1728236549/85407381F907407CPQ/16?accountid=8579>

Taspinar, Omar. «Physical and mental capture of Turkish media». 29.10.2014.

<http://search.proquest.com/docview/1727949651/85407381F907407CPQ/23?accountid=8579>

Today's Zaman. «Opposition slams raid on Koza Ipek Holding Businesses and media outlets». 01.09.2015.

<http://search.proquest.com/docview/1708523351/85407381F907407CPQ/58?accountid=8579>

Today's Zaman. Ikke navngitt nyhetartikkel. 01.09.2015.

<http://search.proquest.com/docview/1708806468/85407381F907407CPQ/55?accountid=8579>

Uzum, Ipek. «Interest in Özgür Bugün, Özgür Millet dailies surges». 01.11.2015.

<http://search.proquest.com/docview/1728523699/85407381F907407CPQ/10?accountid=8579>

Kildemateriale henter fra Hürriyet Daily News

Ergenekon-saken:

Akyol, Mustafa «A witch hunt on secular Turkish media?». 18.02.2011.

<http://www.hurriyetdailynews.com/a-witch-hunt-on-secular-turkish-media.aspx?pageID=438&n=a-witch-hunt-on-secular-turkish-media-2011-02-18>

Akyol, Mustafa. «Yet more bad news for Turkish press». 19.12.2012.

<http://www.hurriyetdailynews.com/yet-more-bad-news-for-turkish-press.aspx?pageID=449&nID=37140&NewsCatID=411>

Balbay, Mustafa. «A call from where the law does not exist». 25.09.2012.

<http://www.hurriyetdailynews.com/a-call-from-where-the-law-does-not-exist-.aspx?pageID=238&nID=30884&NewsCatID=396>

Çağaptay, Soner. «The lazy eye». 14.nov.2010.

<http://www.hurriyetdailynews.com/the-lazy-eye.aspx?pageID=438&n=the-lazy-eye-2010-11-14>

Finkel, Andrew. «A Dilemma». 07.04.2011.

<http://www.hurriyetdailynews.com/default.aspx?pageid=438&n=a-dilemma-2011-04-07>

Güngör, Izgi. «Turkish Journalist Platform to increase efforts to promote free speech». 02.01.2011.

<http://www.hurriyetdailynews.com/turkish-journalist-platform-to-increase-efforts-to-promote-free-speech.aspx?pageID=438&n=journalist-platform-to-set-up-efforts-to-promote-free-speech-2011-01-02>

Güngör Izgi. «OdaTV raids renews fear of media witch hunt in Turkey». 15.03.2011.

<http://www.hurriyetdailynews.com/oda-tv-raid-renews-fears-of-media-witch-hunt-in-turkey.aspx?pageID=438&n=media-members-react-to-operation-against-odatv-2011-02-15>

Idiz, Semih. «Europe's reluctance over Ergenekon case shakes confidence in EU». 04.07.2008.

<http://www.hurriyetdailynews.com/europes-reluctance-over-ergenekon-case-shakes-confidence-in-eu.aspx?pageID=438&n=europes-reluctance-over-ergenekon-case-shakes-confidence-in-eu-2008-07-04>

Idiz, Semih. «Government fails press freedom test». 18.10.2010.

<http://www.hurriyetdailynews.com/government-fails-press-freedom-test.aspx?pageID=438&n=government-fails-press-freedom-test-2010-10-18>

Idiz, Semih «AKP attitude to press freedom a tasteless joke». 17.feb.2011.

Tilgjengelig fra: <http://www.hurriyetdailynews.com/akp-attitude-to-press-freedom-a-tasteless-joke.aspx?pageID=438&n=akp-attitude-to-press-freedom-a-tasteless-joke-2011-02-17>

Hürriyet Daily News. «Opposition says Ergenekon government tool». 02.07.2008.

<http://www.hurriyetdailynews.com/opposition-says-ergenekon-government-tool.aspx?pageID=438&n=opposition-says-ergenekon-government-tool-2008-07-02>

Hürriyet Daily News. «Ergenekon indictment may trouble Turkey». 03.09.2008.

<http://www.hurriyetdailynews.com/ergenekon-indictment-may-trouble-turkey.aspx?pageID=438&n=ergenekon-indictment-may-trouble-turkey-2008-09-03>

Hürriyet Daily News. «Freed Journalist at European parliament». 29.03.2012.

<http://www.hurriyetdailynews.com/freed-turkish-journalist-at-european-parliament.aspx?pageID=238&nID=17136&NewsCatID=338>

Hürriyet Daily News. «Minister, journalists visit Silivri» .12.03.2012.

<http://www.hurriyetdailynews.com/minister-journalists-visit-silivri.aspx?pageID=238&nID=20573&NewsCatID=338>

Hürriyet Daily News «I am labelled a terrorist's child, says daughter of imprisoned journalist Balbay». 16.03.2013.

<http://www.hurriyetdailynews.com/im-labeled-a-terrorists-child-says-daughter-of-imprisoned-journalist-balbay.aspx?pageID=238&nID=43089&NewsCatID=339>

Kanlı, Yusuf. «Advanced Freedom of the Press». 08.03.2011.

<http://www.hurriyetdailynews.com/advanced-freedom-of-press.aspx?pageID=438&n=advanced-freedom-of-press-2011-03-08>

Öğret, Özgür «Ergenekon: Whose side are you on?». 02.01.2010.

<http://www.hurriyetdailynews.com/ergenekon-whose-side-are-you-on.aspx?pageID=438&n=ergenekon-whose-side-are-you-on-2009-12-30>

Gezi Park-protestene:

Akyol, Mustafa «It is all about Erdoğan». 05.06.2013.

<http://www.hurriyetdailynews.com/it-is-all-about-erdogan.aspx?pageID=449&nID=48214&NewsCatID=411>

Hürriyet Daily News og Erdem. Güneş. « Police withdraw from Taksim after violent crackdown as protesters remain defiant on 5th day». 31.05.2013.

<http://www.hurriyetdailynews.com/police-withdraw-from-taksim-after-violent-crackdown-as-protesters-remain-defiant-on-5th-day.aspx?pageID=238&nID=48009&NewsCatID=341>

Hürriyet Daily News. «Turkish PM Erdoğan and EU Commissioner in crossfire». 07.06.2013.

<http://www.hurriyetdailynews.com/turkish-pm-erdogan-and-eu-commissioner-fule-in-crossfire-over-gezi-park-protests.aspx?pageID=238&nID=48441&NewsCatID=338>

Hürriyet Daily News. «Turkish journalist association condemns police violence». 17.06.2013.

<http://www.hurriyetdailynews.com/turkish-journalist-association-condemns-police-violence-against-press-during-gezi-protests.aspx?pageID=238&nID=48941&NewsCatID=341>

Hürriyet Daily News. «Turkish journalists hit street to denounce police brutality during Gezi». 12.07.2013.

<http://www.hurriyetdailynews.com/turkish-journalists-hit-street-to-denounce-police-brutality-during-gezi-protests.aspx?pageID=238&nID=50621&NewsCatID=339>

Idiz, Semih «Erdoğan is determined to agitate». 11.06.2013.

<http://www.hurriyetdailynews.com/erdogan-is-determined-to-agitate.aspx?pageID=449&nID=48554&NewsCatID=416>

Insel, Ahmet. «Prime minister and his mounted media». 26.06.2013.

<http://www.hurriyetdailynews.com/prime-minister-and-his-mounted-media-.aspx?pageID=238&nID=49466&NewsCatID=396>

Kanlı, Yusuf. «Gezi Park is now a symbol». 14.06.2013.

<http://www.hurriyetdailynews.com/gezi-park-is-now-a-symbol.aspx?pageID=449&nID=48758&NewsCatID=425>

Kömürcüler, Güneş. «No more malls needed in Turkey's big cities». 01.06.2013.

<http://www.hurriyetdailynews.com/no-more-malls-needed-in-turkeys-big-cities.aspx?pageID=238&nID=47993&NewsCatID=345>

Yetkin, Murat. «Occupy Taksim?». 01.06.2013.

<http://www.hurriyetdailynews.com/occupy-taksim.aspx?pageID=449&nID=47972&NewsCatID=409>

Ziflioğlu, Vercihan. «Alternative media target of Gezi operation». 19.06.2013.

<http://www.hurriyetdailynews.com/alternative-media-new-target-of-gezi-operation.aspx?pageID=238&nID=49059&NewsCatID=341> (19.06)

Korupsjonssaken 2013-2014:

Akyol, Mustafa. «Something is rotten in Turkey». 05.03.2014.

<http://www.hurriyetdailynews.com/something-is-rotten-in-turkey.aspx?pageID=449&nID=63200&NewsCatID=411>

Akyol, Mustafa. «An unpromising election». 29.03.2014.

<http://www.hurriyetdailynews.com/an-unpromising-election-.aspx?pageID=449&nID=64259&NewsCatID=411>

Akyol, Mustafa. «The AKP has already lost the election». 18.03.2014.

<http://www.hurriyetdailynews.com/the-akp-has-already-lost-the-elections.aspx?pageID=449&nID=63710&NewsCatID=416>

Akyol, Mustafa. «The tragedy of Turkish Justice». 06.09.2014.

<http://www.hurriyetdailynews.com/the-tragedy-of-turkish-justice.aspx?pageID=449&nID=71352&NewsCatID=411>

Akyol, Mustafa. « The country of recurrent nightmares». 20.12.2014.

<http://www.hurriyetdailynews.com/the-country-of-recurrent-nightmares.aspx?pageID=449&nID=75844&NewsCatID=411>

Çelik, Cihan. «AKP-Hizmet fight risks turning into a witch hunt». 21.12.2013.

<http://www.hurriyetdailynews.com/akp-hizmet-fight-risks-turning-into-witch-hunt.aspx?pageID=449&nID=59933&NewsCatID=470>

Demirtaş, Serkan. «Scandal-hit Turkey risks becoming another source of regional instability». 25.12.2013.

<http://www.hurriyetdailynews.com/scandal-hit-turkey-risks-becoming-another-source-of-regional-instability.aspx?pageID=449&nID=60089&NewsCatID=429>

Demirtaş, Serkan. «Erdoğan is stealing people's freedom». 22.03.2014.

<http://www.hurriyetdailynews.com/erdogan-is-stealing-peoples-freedom.aspx?pageID=449&nID=63930&NewsCatID=429>

Hürriyet Daily News. «Hundreds of officers relocated after midnight sweep at Ankara Police Departement». 07.01.2014.

<http://www.hurriyetdailynews.com/hundreds-of-officers-relocated-after-midnight-sweep-at-ankara-police-department.aspx?pageID=238&nID=60664&NewsCatID=341>

Demirtaş, Serkan. «Will Erdoğan pass the justice test». 12.04.2014.

<http://www.hurriyetdailynews.com/will-erdogan-pass-the-justice-test.aspx?pageID=449&nID=64933&NewsCatID=429>

Demirtaş, Serkan. «Erdoğan has no right to deprive Turkish people of EU membership». 17.12.2014.

<http://www.hurriyetdailynews.com/erdogan-has-no-right-to-deprive-turkish-people-of-eu-membership.aspx?pageID=449&nID=75710&NewsCatID=429>

Idiz, Semih. «Questions that will hound Erdoğan». 19.12.2013.

<http://www.hurriyetdailynews.com/questions-that-will-hound-erdogan.aspx?pageID=449&nID=59796&NewsCatID=416>

Idiz, Semih. «The AKP has already lost the election». 18.03.2014.

<http://www.hurriyetdailynews.com/the-akp-has-already-lost-the-elections.aspx?pageID=449&nID=63710&NewsCatID=416>

Kanlı, Yusuf. «Advancing Autocracy, not democracy». 10.01.2014.

<http://www.hurriyetdailynews.com/advancing-autocracy-not-democracy.aspx?pageID=449&nID=60817&NewsCatID=425>

Hürriyet Daily News. «Journalist from pro-government daily fired over TV-comments». 12.01.2014.

<http://www.hurriyetdailynews.com/journalist-from-pro-government-daily-fired-over-tv-comments.aspx?pageID=238&nID=60943&NewsCatID=341>

Hürriyet Daily News. «Turkish President Gül admits decline of media freedom». 19.02.2014.

<http://www.hurriyetdailynews.com/turkish-president-gul-admits-decline-of-media-freedom.aspx?pageID=238&nID=62648&NewsCatID=338>

Yinanç, Barçın. «Gülen media, pro-government media, is the same thing». 18.02.2014.

<http://www.hurriyetdailynews.com/gulen-media-pro-government-media-is-it-the-same-thing.aspx?pageID=449&nID=62594&NewsCatID=412>

Yılmaz, Mehmet Y. «The campaign is not being reflected in the media». 23.06.2014.

<http://www.hurriyetdailynews.com/the-campaign-is-not-being-reflected-in-the-media.aspx?pageID=449&nID=69482&NewsCatID=503>

Yetkin, Murat. «What next, after censoring Turkish parliament on corruption». 27.11.2014.

<http://www.hurriyetdailynews.com/what-next-after-censoring-turkish-parliament-on-corruption.aspx?pageID=449&nID=74878&NewsCatID=409>

Valghøsten 2015:

Akyol, Mustafa. «When the state steals newspapers». 31.10.2015.

<http://www.hurriyetdailynews.com/when-the-state-steals-newspapers.aspx?pageID=449&nID=90553&NewsCatID=411>

Atkaya. Kanat. «Paper will win over a hatred-guided rock». 08.09.2015.

<http://www.hurriyetdailynews.com/paper-will-win-over-a-hatred-guided-rock.aspx?pageID=449&nID=88130&NewsCatID=511>

Demirtaş, Serkan. «Turkey rushes to its most chaotic election». 05.09.2015.

<http://www.hurriyetdailynews.com/turkey-rushes-to-its-most-chaotic-election-ever.aspx?pageID=449&nID=88001&NewsCatID=429>

Hürriyet Daily News. «Turkish Police raid Gülen-linked Koza Ipek companies». 01.09.2015.

<http://www.hurriyetdailynews.com/turkish-police-raid-gulen-linked-koza-ipek-companies.aspx?pageID=238&nID=87798&NewsCatID=509>

Hürriyet Daily News. «Details of attack on Hürriyet in 11 points». 07.09.2015.

<http://www.hurriyetdailynews.com/details-of-attack-on-hurriyet-in-11-points.aspx?pageID=238&nID=88136&NewsCatID=509>

Hürriyet Daily News. «Alarming decline in media freedom as Turkey fights militants». 15.09.2015.

<http://www.hurriyetdailynews.com/alarming-decline-in-media-freedom-as-turkey-fights-militants-.aspx?pageID=238&nID=88493&NewsCatID=339>

Hürriyet Daily News. «Hürriyet voices concern regarding seizure of Koza Ipek Media companies». 28.10.2015.

<http://www.hurriyetdailynews.com/hurriyet-voices-concern-regarding-seizure-of-koza-ipek-companies.aspx?pageID=238&nID=90436&NewsCatID=339>

Hürriyet Daily News. «Explained: how assault on prominent journalist threatens press freedom in Turkey». 01.10.2015.

<http://www.hurriyetdailynews.com/explained-how-assault-on-prominent-journalist-threatens-press-freedom-in-turkey.aspx?pageID=238&nID=89270&NewsCatID=509>

Hürriyet Daily News. «Editorial policy of Gülen-linked dailies turns 180 degrees after caretakers takeover». 30.10.2015.

<http://www.hurriyetdailynews.com/editorial-policy-of-gulen-linked-dailies-turns-180-degrees-after-caretakers-take-over-.aspx?pageID=238&nID=90566&NewsCatID=339>

Kanlı, Yusuf. «Election campaign kicks off with Koza Ipek». 02.09.2015.

<http://www.hurriyetdailynews.com/election-campaign-kicks-off-with-koza-raid.aspx?pageID=449&nID=87841&NewsCatID=425>

Özök, Ertuğrul. «I am a terrorist and a parrallell». 03.09.2015.

<http://www.hurriyetdailynews.com/i-am-a-terrorist-and-a-parallel.aspx?pageID=449&nID=87904&NewsCatID=401>

Yetkin, Murat. «Free press a must for democracy». 02.09.2015.

<http://www.hurriyetdailynews.com/free-press-a-must-for-democracy.aspx?pageID=449&nID=87852&NewsCatID=409>

Yılmaz, Mehmet Y. «Beware pool media, you may be next». 29.10.2015.

<http://www.hurriyetdailynews.com/beware-pool-media-you-may-be-next-.aspx?pageID=449&nID=90468&NewsCatID=503>

Yinanç, Barçın. «Hürriyet, the unconquered stronghold of the secular life». 10.09.2015.

<http://www.hurriyetdailynews.com/hurriyet-the-unconquered-stronghold-of-the-secular-lifestyle.aspx?pageID=449&nID=88249&NewsCatID=412>

Intervjuer

Intervjuobjekt 1:

Mann: Tidligere journalist, nå aktiv i en journalistorganisasjon i Tyrkia. Intervjuet 19.10.2016.

Intervjuobjekt 2:

Mann: Tidligere journalist, nå aktiv i en journalistorganisasjon i Tyrkia. Intervjuet 21.10.2016.

Intervjuobjekt 3:

Kvinne: Freelance journalist med arbeidserfaring fra Europa. Intervjuet 23.10.2016.

Intervjuobjekt 4:

Kvinne: Journalist. Nylig mistet jobben etter at TV-kanalen hun arbeidet for ble stengt av myndighetene. Intervjuet 25.10.2016.

Intervjuobjekt 5:

Kvinne: Journalist og forfatter. Intervjuet 27.10.2016.